

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

Átiktatva: J/238

J/185. számú

jelentés

a Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről és az európai integráció helyzetéről

Budapest, 2006. június

TARTALOMJEGYZÉK

I. Bevezetés

II. A Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdések, 2005

- 1) Bevezetés
- 2) Külkereskedelmi forgalom alakulása a tagság első évében
- 3) A 2005-ös uniós napirendhez kapcsolódó magyar kezdeményezések, prioritások
- 4) Az uniós intézmények munkájában való részvétel, az intézményes integráció
- 5) A tagságból adódó kötelezettségek teljesítése
- 6) A közösségi alapok felhasználása 2005-ben
- 7) Az euróövezeti csatlakozással kapcsolatos előkészületek
- 8) Felkészülés a schengeni vívmányok teljes körű alkalmazására
- 9) Az uniós tagsággal összefüggő kommunikáció

III. Az európai integráció helyzete, 2005

- 1) Bevezetés
- 2) Gazdasági helyzetkép az Európai Unióban
- 3) Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés
- 4) A pénzügyi perspektíva
- 5) A Stabilitási és Növekedési Egyezmény reformja
- 6) Hampton Court-i állam- és kormányfői csúcstalálkozó
- 7) A lisszaboni stratégia
- 8) A közösségi politikák fejlődése
 - a) A belső piaci szolgáltatások
 - b) Pénzügyi szolgáltatások
 - c) A jogalkotás minőségének javítása
 - d) Adózás
 - e) Fogyasztóvédelem
 - f) Társasági jog
 - g) Szellemi tulajdonjog
 - h) Audiovizuális politika
 - i) Távközlés és információs technológia politika
 - j) Kutatás és fejlesztés
 - k) Oktatás és képzés
 - l) Vámügyi szabályozás
 - m) Közlekedéspolitika
 - n) Környezetvédelem
 - o) Energia
 - p) Mezőgazdaság
 - q) Foglalkoztatás és szociális ügyek, ifjúságpolitika
 - r) Egészségügy, népegészségügy
 - s) Bel- és igazságügyi együttműködés
- 9) Az Európai Unió további bővítése
- 10) Küllkapcsolatok
 - a) Kereskedelempolitika
 - b) Közös kül- és biztonságpolitika és európai biztonság és védelempolitika
 - c) Terrorizmus elleni fellépés
 - d) Nemzetközi fejlesztési együttműködés

IV. Melléklet

I. BEVEZETÉS

Az Országgyűlés és a Kormány európai uniós ügyekben történő együttműködéséről szóló 2004. évi LIII. törvény 7. § (4) bekezdése értelmében a Kormány évente tájékoztatja az Országgyűlés plenáris ülését a Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről és az európai integráció helyzetéről. A csatlakozás óta ez a Kormány második jelentése az Országgyűlés részére.

A jelentés célzott tájékoztatást ad a Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről és az európai integráció legfontosabb eseményeiről, eredményeiről az uniós tagság első, teljes évében.

Az európai uniós tagsággal együttjáró kérdésekkel, a tagságból fakadó kötelezettségekkel és az Európai Unió helyzetével, folyamataival az Országgyűlés munkája során a csatlakozást megelőzően és a csatlakozást követően is folyamatosan foglalkozik. A Kormány tagjai az Országgyűlés plenáris ülésének, az Országgyűlés Európai ügyek bizottságának és az Országgyűlés más illetékes bizottságainak rendszeres tájékoztatást adtak az aktuális uniós témákról.

Az Országgyűlés bevonása az uniós kérdésekkel kapcsolatos magyar álláspont kialakításába, az Országgyűlés folyamatos tájékoztatása az uniós folyamatokról, fejleményekről kiemelt fontosságú. A Kormány kiegyensúlyozottnak értékeli az Országgyűlés és a Kormány európai uniós ügyekben történő együttműködését. Fontosnak tartja, hogy az Országgyűlés aktív szereplője legyen az uniós folyamatoknak, és mind a plenáris ülésein, mind a bizottsági üléseken megtárgyalja a kiemelt kérdéseket. Emellett fontos szerepe van az Országgyűlésnek az uniós kötelezettségek végrehajtásában, a jogharmonizációs tárgyú törvények elfogadásakor, illetve a képviselőknek az állampolgárokkal folytatott párbeszédén keresztül az Unióba vetett bizalom erősítésében, az uniós tagsággal kapcsolatos információk terjesztésében.

A jelentés áttekinti a 2005-ös év legfontosabb folyamatait és kiemelt kérdéseit, azonban – az eddigi gyakorlatnak megfelelően – nem vállalkozik arra, hogy a közösségi politikák fejlődésének és azok hazai végrehajtásának, illetve hatásainak minden részletéről kimerítő elemzést és értékelést adjon.

A Magyar Köztársaság európai uniós tagságával összefüggő kérdésekről szóló fejezetben a jelentés áttekinti Magyarország szerepét az uniós folyamatokban, a magyar kezdeményezéseket az uniós döntéshozatalban, az uniós tagságból fakadó lehetőségek kihasználását és a kötelezettségek teljesítését, az intézményes integráció helyzetét, az Unió belső köreihez való felzárkózás érdekében tett lépéseket.

Az európai integráció helyzetéről szóló fejezetben a jelentés bemutatja a 2005-ös év legfontosabb fejleményeit, az alkotmány szerződés ratifikációs folyamatának helyzetét, a pénzügyi perspektívára vonatkozó tárgyalások eredményeit, a lisszaboni folyamat félidei felülvizsgálatát, a közösségi politikák fejlődését, a legfontosabb közösségi jogszabályváltozásokat, az Unió további bővítésének folyamatát, a közös kül- és biztonságpolitika területének fejleményeit.

II. A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG EURÓPAI UNIÓS TAGSÁGÁVAL ÖSSZEFÜGGŐ KÉRDÉSEK, 2005

1. Bevezetés

2005 volt a tagság első teljes éve. Magyarország bizonyította, hogy az Unió tagjaként meg tud felelni a tagságból fakadó kihívásoknak, teljesíteni tudja az uniós kötelezettségeket, és eredményesen hozzá tud járulni az uniós folyamatokhoz.

A Kormány 2004 decemberében meghatározta Európa-politikájának sarokpontjait. Ez szilárd alapot jelentett a tagság első teljes évében felmerülő kérdések megválaszolásához.

A Kormány Európa-politikájának elsődleges célja, hogy Magyarország a nemzeti prioritások megfelelő beazonosításával kezdeményezően lépjen fel az Európai Unióban a közös politikák továbbfejlesztése terén. 2005-ben több olyan előrelépés történt, melyben Magyarország szerepvállalása, illetve a magyar szempontok érvényesítése kiemelhető. Elsőként mindenképpen hangsúlyozni kell Magyarország szerepét a pénzügyi perspektívára vonatkozó megállapodás elérésében. Magyar szempontból fontos fejlemény volt a bővítési folyamat előmozdítása. Pozitívan értékeljük az alkotmány szerződés ratifikációs folyamatát elősegítő reflexiós időszakot, mely lehetőséget ad az alapkérdésekre való válaszkéréshez. A közösségi politikák területén számos olyan jogszabályt fogadtak el, illetve számos olyan jogszabály tekintetében volt előrehaladás, amely mögött magyar kezdeményezés volt, vagy amely magyar prioritásnak tekinthető. Magyarország határozott álláspontot képviselt a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelv tárgyalása során. Jelentős magyar érdekeket érintett és a magyar fellépés eredményeként kedvező módon alakult a fürdővizek minőségéről szóló irányelv tervezet tárgyalása, illetve az ásványi nyersanyag kitermelő iparban keletkező hulladékkezelésről szóló irányelv tárgyalása. Jól érvényesítettük szempontjainkat a jogalkotás minőségének fejlesztése terén, illetve az adattárolásra vonatkozó politikai megállapodás elérése során. Magyar-brit kezdeményezésre a vegyi anyagok bejegyzéséről, értékeléséről és engedélyezéséről szóló rendelettervezet kiegészült az egy anyag–egy regisztráció elvével.

A Kormány Európa-politikájának második sarokpontja, hogy hazánk mielőbb bekapcsolódjon az integráció belső köreibé, még mielőtt azok tovább mélyülnek vagy esetleg újabb belső körök jönnek létre. Magyarország vezető szerepet játszott a schengeni csatlakozás menetrendjének és módszertanának kialakításában, és ennek alapján az előkészítés folyamatban van. Stratégiai kérdésként jelentkezik az euróövezethez történő mielőbbi csatlakozás. Az euró bevezetése mögött meghúzódó általános gazdasági megfontolások és szempontok mellett egyre fontosabb szerepet játszik a kérdés integrációs-politikai jelentősége. A kiskörös kezdeményezések fókuszában egyre inkább az eurózóna áll.

A Kormány Európa-politikája szerint Magyarország alapvető érdeke a kibővített Európai Unió konszolidálása. Ezt bizonyítja, hogy Magyarország az elsők között és a parlamenti pártok teljes konszenzusával ratifikálta az alkotmány szerződést, megerősítve elkötelezettségét az Unió reformjai mellett. Magyarország hozzájárult a válsághelyzet kimozdításához és az Unió cselekvőképességének visszanyeréséhez a pénzügyi perspektíva elfogadásakor tanúsított aktív szerepvállalásával. A Kormány Európa-politikájának alapelve a kiegyensúlyozó, előremutató, de megfontolt haladást segítő szerep. Az alapvető cél: egységben tartani az Uniót.

A Kormány 2004-ben elfogadott Európa-politikai koncepciójának kiegészítéseként, illetve továbbfejlesztéseként a Kormány 2005-2006 folyamán egy negyedik dimenzió elötérbe

helyezéséről is döntött. Mind tartalmi, mind szervezési szempontból uniós kérdésekben is megkezdte a hosszabb távú kitekintést megalapozó kormányzati stratégiai tervezést. Ennek középpontjában jelenleg a 2008-2009-ben meginduló közösségi politikákra vonatkozó reformmenetrend, illetve az Európai Unió 2011. első félévi magyar elnökségére való felkészülés áll.

Az európai uniós kérdések egyre inkább belső kérdésekké válnak. Pozitívnak értékelhető az a folyamat, hogy az Európai Unió napirendjén szereplő témák folyamatos nyilvánosságot kapnak, az állampolgárok, a gazdaság szereplői, a pártok, a társadalmi és érdekképviseleti szervezetek érdeklődésének középpontjába kerülnek.

A Kormány kiemelt hangsúlyt helyez arra, hogy az európai uniós kérdésekben aktív párbeszédet folytasson az Országgyűléssel. Az Országgyűlés és a Kormány európai uniós ügyekben történő együttműködéséről szóló törvény alapján az Országgyűlés részt vesz az Unió napirendjén lévő fontosabb uniós tervezetekben képviselendő, illetve a stratégiai jelentőségű uniós kérdésekkel kapcsolatos magyar álláspont kialakításában, folyamatosan tájékoztatást kap a fontosabb eseményekről.

2. A külkereskedelmi forgalom alakulása a tagság első évében

2005-ben a teljes kivitel volumene euró adatokból számolva 11,4%-kal, a behozatalé pedig 8,3%-kal nőtt 2004-hez képest. A külkereskedelmi mérleg 283 milliárd forinttal (1075 millió euróval) javult, hiánya 704 milliárd forintot (2839 millió eurót) tett ki. A kivitel háromnegyed-egynegyed arányban, a behozatal pedig 70:30 arányban oszlott meg az Európai Unió tagállamai és az Unión kívüli országok között. A cserearány 2%-ot meghaladó mértékben romlott.

Az Európai Unióba irányuló kivitel 7%-kal, a behozatal 2,5%-kal bővült. Az EU-val folytatott kereskedelem aránya kivitelben és behozatalban is tovább mérséklődött, a csökkenés mértéke importban volt határozottabb. A külkereskedelmi termékforgalom változásában egyértelműen megfigyelhető, hogy Magyarország behozatala a régi tagállamok relációjában stagnált, a kivitel pedig 2,9%-kal nőtt – kimagasló behozatalnövekedés (75,1%) figyelhető meg Portugália relációjában –, míg az új tagállamokkal jelentős bővülést mutatott (az import 18,7%-kal, az export 40,1%-kal nőtt).

Magyarország legfontosabb külkereskedelmi partnereinek export és import együttes forgalmát illetően a sorrend nem változott. Az első helyen továbbra is Németország áll (a forgalom stagnálása mellett), második Ausztria (ahol a forgalomban visszaesés figyelhető meg). Olaszország továbbra is megtartotta harmadik helyét annak ellenére, hogy a negyedik helyen álló Franciaországgal nagyobb mértékben növekedett a külkereskedelmi forgalmunk.

Ami a külkereskedelmi termékforgalom árucsoportonkénti megoszlását illeti, továbbra is a gépek és szállítóeszközök teszik ki a behozatal 50,5%-át és a kivitel 61%-át. A volumenhordozó termékcsoportok közül az energiafejlesztő gépek és berendezések, villamos gépek és készülékek, valamint a közúti járművek kivitele mutatott jelentős bővülést. A feldolgozott termékek közül a gyógyszerkészítmények és a műanyag-alapanyagok járultak hozzá a kivitel 11,4%-os bővüléséhez. A legnagyobb forgalomnövekedés a kőolaj termékek importjának köszönhetően az energiahordozók körében volt, amelynek euróban számított értéke 71,5%-kal bővült. Az agrárjellegű kivitel húzóerőit a közel harmadával bővülő gabona-, valamint a 40%-kal növekvő cukorexport jelentette.

Az EU-csatlakozás mezőgazdaságra gyakorolt hatása tekintetében ki kell emelni, hogy a 2005. évben a magyar gazdák elérték az uniós gazdák támogatottsági szintjének 60 százalékát (ebből 30%-ot EU-forrás, 30%-ot a nemzeti kiegészítés finanszíroz).

A növénytermesztés megemelkedett jövedelmezőségének és a termelés pénzügyi stabilitását biztosító intervenciók rendszerének, valamint a gabonátároló-kapacitások növelésének köszönhetően a mezőgazdaság helyzete stabilizálódott. A magyar agrárkivitel (elsősorban az élőállat, a hús és húskészítmények, valamint a gabona és gabonakészítmények exportja következtében) – a behozatalnál alacsonyabb növekedési ütem mellett – mintegy másfélszer nagyobb, mint a behozatal. Az elmúlt években a sertés- és a szarvasmarha állomány csökkent, a gabonatermés a 2002. évi 16,1 millió tonnáról – a 2003. évi visszaesést (8,8 millió tonna volt a termés) követően – a 2004-2005. években meghaladta a kimagasló termésmennyiséget jelentő 16 millió tonnát.

Az Eurostat adatai szerint 2005-ben az EU-25 egy főre jutó mezőgazdasági jövedelme átlagban 5,6%-kal csökkent az előző év adataihoz képest. Ezen belül Magyarországon az átlagot meghaladó mértékben, 8,6%-kal csökkentek az egy főre jutó mezőgazdasági jövedelmek. 2005-ben a 2000. évhez viszonyítva hazánkban az egy agrártermelőre jutó mezőgazdasági reáljövedelem 30%-kal nőtt.

3. A 2005-ös uniós napirendhez kapcsolódó magyar kezdeményezések, prioritások

2005 az első teljes év Magyarország számára az Európai Unióban. A Kormány határozott célkitűzése volt, hogy az Unió napirendjén szereplő kérdések tárgyalása során Magyarország az Európai Unió tagjaként érdemben járuljon hozzá a közösségi politikák továbbfejlesztéséhez, és ennek érdekében aktívan és kezdeményezően lépjen fel.

Magyarország fokozottan törekedett és törekszik érdekei és prioritásai érvényesítésére, valamint előremutató, az Unió egységét, a belső piac megfelelő működését erősítő kezdeményezésekkel járult és járul hozzá az Unió döntéshozatali mechanizmusának előmozdításához. 2005. során számos olyan kérdésben volt jelentős előrelépés, melyek a magyar érdekek szempontjából is kiemelt jelentőségűek voltak és egyben meghatározták az Unió fejlődését is.

1. A pénzügyi perspektíva

Magyarország mindvégig azt képviselte, hogy olyan szerkezetű pénzügyi perspektíva kialakításában érdekelt, amely egyszerre szolgálja Magyarország felzárkózását és versenyképességének javítását. Magyarország számára legfontosabb a kohéziós politika szerepének megtartása volt, amely nem csupán az elmaradott régiók és tagállamok felzárkózását szolgálja, hanem elősegíti az Unióban rejlő gazdasági növekedési potenciál kiaknázását, melyet az új tagállamok gyorsabb gazdasági növekedése biztosít. Emellett kiemelt szempontnak tartotta, hogy az Unió képes legyen megfelelni az új kihívásoknak, és ezért szükséges a versenyképességet segítő politikák, valamint a külső határvédelem megfelelő finanszírozása.

Magyarország aktívan és konstruktívan részt vett az Európai Unió 2007-2013 közötti pénzügyi perspektívájáról szóló tárgyalásokban és az Európai Tanács 2005. december 15-16-i ülésén létrejött politikai megállapodás létrehozásában, amelyet a Bizottsággal és az Európai Parlammal megkötött Intézményközi Megállapodás csekély módosítással véglegesített. A létrejött megállapodásból Magyarország szempontjából az alábbiak emelhetők ki:

- A fejlesztési támogatások (22,6 milliárd euró kohéziós támogatás és 3 milliárd euró vidékfejlesztés, stb.) és a költségvetési hatások (magasabb uniós társfinanszírozás és a vissza nem téríthető ÁFA finanszírozhatósága) együttesen azt eredményezik, hogy a megállapodás fejlesztési és költségvetési szempontból kedvező feltételeket, történelmi felzárkózási esélyt jelent Magyarország számára.
- Magyarország a 25 tagállam közül a második legmagasabb egy főre jutó kohéziós támogatást éri el 2007-2013 között.
- A közép-magyarországi régió többlettámogatása mellett (140 millió euró) a régió finanszírozási szabályai megegyeznek a konvergencia régiók szabályaival.
- A vissza nem térítendő ÁFA finanszírozhatóságának megtartása 2007-2013 között több százmilliárd forint megtakarítást eredményezhet a magyar költségvetés számára.
- A strukturális alapok társfinanszírozásának 75%-ról 85%-ra emelése tovább növeli a költségvetés mozgásterét.
- A megállapodás nem terjeszti ki az új tagállamokra a kohéziós támogatások lisszaboni határértékhez kötését, ezzel nagyobb mozgásteret biztosít a helyi infrastruktúra fejlesztéséhez.
- Az új programozási időszakban lehetővé válik a lakásfelújítások támogatása.
- A köz- és magánszféra együttműködésével (PPP) létrejövő projektek esetében (a figyelembe vehető költségek bővülésével) növekszik az uniós társfinanszírozás lehetősége.
- A brit visszatérítés számítási módjának megváltoztatásával megtörtént az első lépés a visszatérítés leépítése felé. Ez Magyarország számára is kedvező, mert az Európai Unió további bővítésével nem fog lineárisan emelkedni a visszatérítés finanszírozásának terhe.

A közös költségvetés szerkezetének felülvizsgálata 2008-2009. folyamán megindul. 2007-2013. között azonban érdemi változások nem várhatóak, így a Magyarország szempontjából kiemelt jelentőségű közösségi politikák finanszírozása biztosított.

2. Az alkotmányszerződés ratifikációs folyamata

Magyarország támogatta az alkotmányszerződés minél hamarabbi megerősítését és a szerződésekben meghatározottak szerinti hatálybalépését. Ezt bizonyítja, hogy az elsők között, a parlamenti pártok konszenzusával ratifikálta a szerződést. A francia és holland elutasító népszavazásokat követően abban vagyunk érdekeltek, hogy nemzeti és európai szinten egyaránt vissza lehessen szerezni a polgárok bizalmát az Európai Unió iránt. Erre megfelelő alkalmat nyújt a reflexiós időszak, a nemzeti és a közösségi szintű összehangolt párbeszéd. A nemzeti és a közösségi akciótervek végrehajtásának értékelésére kellő időt kell hagyni, és a továbblépésre leghamarabb az Európai Tanács 2006. június 15-16-i ülésén lehet visszatérni. Az alkotmányszerződés ratifikációjának továbbvitelével kapcsolatban Magyarország álláspontja az, hogy Európának úgy kell megfogalmaznia célkitűzéseit, hogy azokhoz a polgárok támogatása is biztosítható legyen. Nem lehet uniformizált megoldást találni az alkotmányszerződés elutasítása mögött rejlő vélt vagy valós tagállami problémákra, így minden tagállamnak meg kell találnia saját megoldását. Ugyanakkor a partnereknek elő kell segíteni a közös gondolkodást és a lehetséges uniós szintű megoldási opciók kidolgozását. Az alkotmányszerződés hatálybalépése továbbra is fontos magyar célkitűzés, de a hazai ratifikáció lezárása után a továbblépés elsődlegesen az alkotmányszerződést elutasító, illetve a ratifikációt felfüggesztő tagállamok döntésének függvénye. Magyarországnak az az érdeke, hogy egy minden tagállam által felvállalható döntés majdani megszületése érdekében a tagállamok a reflexiós időszakban kerüljék a nem kellően átgondolt kezdeményezéseket. Álláspontunk, hogy hármas célkitűzést kell követni: (1) hatékonyabbá kell tenni a társadalmi párbeszédet Európáról mind európai, mind nemzeti szinten; (2) bizonyítani kell az Unió cselekvőképességét és ezáltal erősíteni a polgárok bizalmát az Európai Unió iránt; (3) az Európai Tanács 2006. június 15-16-i ülésén pontosítani lehet a további lépések tervezett menetrendjét.

3. Lisszaboni stratégia

A 2000 márciusában elfogadott lisszaboni stratégia félidei felülvizsgálatára 2005-ben került sor. A felülvizsgálat során Magyarország egyetértett azzal, hogy a lisszaboni folyamat központi kérdésének a versenyképesség javítását, a foglalkoztatás növelését és a társadalmi kohézió ügyét kell tekinteni. A lisszaboni célok megvalósítása érdekében elő kell mozdítani a gazdaságba, az emberi erőforrásokba történő beruházásokat, a környezet védelme érdekében szükséges intézkedéseket.

Magyarország aktívan támogatta a konkrét cselekvések mielőbbi megkezdését. A célok meghatározása önmagában nem elég. Szükség van az Unió és a tagállamok szintjén rendelkezésre álló eszközök összehangolt alkalmazására azokon a területeken, ahol az elmaradások felszámolása vagy a tartalékok feltárása érdemben javítja az Unió versenyképességét. Ilyen területek az érzékeny ipari ágazatok, a nagytérségi együttműködések, a kutatás-fejlesztési és kiválósági pólusok hálózata, vagy a belső piaci akadályok lebontása. A 2005. március 22-23-i Európai Tanács ülésén a tagállamok egyetértettek ezen elképzelésekkel és határoztak arról, hogy mind közösségi, mind nemzeti szinten készüljön három évre szóló lisszaboni akcióprogram, amely a gazdasági növekedést és foglalkoztatást helyezi a középpontba, valamint tartalmazza a legfontosabb uniós és tagállami szinten meghozandó intézkedéseket.

Magyarország 2005. októberében elkészítette és benyújtotta az Európai Bizottságnak a nemzeti lisszaboni akcióprogramját.

4. Stabilitási és Növekedési Egyezmény

A Stabilitási és Növekedési Egyezmény reformja során magyar kezdeményezésre került be a megállapodásba, hogy a többpilléres nyugdíjrendszert bevezetett vagy azt tervező tagállamok esetében a túlzott hiány eljárás (Excessive Deficit Procedure, EDP) során – közgazdaságilag a legmegalapozottabb módon – vegyék figyelembe a hiánynak azt a részét, amely a nyugdíjrendszer második pillérének keletkezett többletét képezi.

Az ECOFIN miniszterek között széleskörű egyetértés alakult ki abban, hogy a nyugdíjreformot, mint a hosszú távú fenntarthatóság irányában tett lényeges lépést figyelembe kell venni a költségvetési helyzetek megítélésénél. Ugyanakkor a teljes beszámítást sok tagállam nem támogatta, ezért kompromisszumként olyan megoldás született, amely szerint a fenti korrekcióra ideiglenesen, egy ötéves periódusban és folyamatosan csökkenő mértékben kerülhet sor. Ezek szerint a nyugdíjreformot figyelembe veszik mind a középtávú cél és az ahhoz vezető kiigazítás meghatározásánál, mind a túlzott hiány eljárás során jelentkező hiánycélnál. A nyugdíjreformok nettó költségeiből a tőkefedezeti pillér bevezetését követő öt évben, vagy – korábbi bevezetés esetén 2004-től öt évig – rendre 100, 80, 60, 40, 20 százalékot számítanak be.

5. Munkaerő szabad áramlására vonatkozó átmenet

A munkaerő szabad áramlására vonatkozóan a Csatlakozási Szerződés szerint a tizenöt régi tagállam legfeljebb hét évre korlátozhatja a magyar munkaerő piacra jutását, melynek fenntartásáról az első két évet követően nyilatkozniuk kell. 2005 folyamán megkezdődött az átmeneti időszak első két éve tapasztalatainak felülvizsgálata. Ennek eredményeként az Európai Bizottság 2006. februárjában nyilvánosságra hozta az átmeneti időszak felülvizsgálatáról szóló jelentését, melyben megállapítja, hogy az új tagállamokból érkező munkavállalók száma nem jelentett veszélyt az uniós munkaerőpiacra, nem okozott sehol sem munkaerő-piaci zavarokat,

nem szorította ki sehol sem a honos állampolgárokat. Az új tagállamok állampolgárai inkább kiegészítő szerepet játszottak a munkaerőpiacon, s ezzel pozitívan járultak hozzá a gazdasági növekedéshez. Ezért az Európai Bizottság összességében nem lát valós gazdasági indokot a korlátozások további fenntartására.

A magyar Kormány az uniós döntéshozatal minden szintjén, illetve kétoldalú tárgyalásokon szorgalmazta, hogy a régi tagállamok nyissák meg munkaerőpiacukat a magyar munkavállalók előtt. Ennek eredményeképpen Finnország, Spanyolország, Portugália, Görögország és Izland megszüntette a magyar munkavállalókkal szemben jelenleg alkalmazott korlátokat. Belgium, Franciaország, Luxemburg és Olaszország könnyítette az engedélyezési folyamatot, de Ausztria, Németország, Dánia, Hollandia, Norvégia és Liechtenstein továbbra is fenntartja eddigi engedélyezési rendszerét.

6. Agrárpolitika

A közös agrárpolitika tekintetében a cukorpiaci rendtartás reformja kapcsán jelentős fejlemények történtek 2005-ben. Magyarország álláspontja az volt, hogy a hosszú távú és fenntartható fejlődés érdekében szükség van a reformra. Az önkéntes szerkezetátalakításon alapuló modellt Magyarország elfogadható tárgyalási alpnak tartotta, azzal, hogy a cukor és a répa árát csak az egyensúly eléréséhez feltétlenül szükséges mértékben szabad csökkenteni. Fontosnak tartottuk, hogy a reform keretében hosszú távra szóló megoldás szülessen, lehetővé téve a termékpálya szabályozás folyamatos működtetését.

Magyarország a termelők minél magasabb kompenzálásáért állt ki, mely a megállapodás eredményeként 64,2%-os kompenzációt jelentett. Az új tagországok egyben lehetőséget kapnak arra, hogy a cukorrépa termelők támogatását külön kezeljék.

Az izoglükóz árcsökkenésének kompenzálására 300 ezer tonnával – azaz több mint 50%-kal – növekedik a közösségi kvóta. A megnövelt kvótát a jelenlegi termelők között, a meglévő kvóták arányában osztják el. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a többlet közel egyharmada Magyarországnak jut, ami további évi 300 ezer tonna kukoricának jelent biztos piacot.

7. Szolgáltatási irányelv

Az uniós döntéshozatal egyik kiemelt témája 2005-ben a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvtervezet volt, amely Magyarország és az Unió számára az európai versenyképesség szempontjából alapvető jelentőségű. A belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvtervezet tárgyalásai során Magyarország mindig arra törekedett, hogy a szolgáltatásnyújtási szabadság EK Szerződésben rögzített alapelveinek gyakorlati érvényesülése tekintetében jelenleg fennálló akadályok minél szélesebb körben kerüljenek lebontásra.

Az Európai Bizottság 2004 januárjában tette közzé az irányelvtervezetet, amelyről az Európai Parlament 2006. február 16-án első olvasatban jogalkotási állásfoglalást fogadott el, és módosításokat javasolt a Bizottságnak. A Bizottság 2006. április 4-én közzétette a belső piaci szolgáltatásokról szóló átdolgozott irányelvtervezetet.

A szolgáltatási piac legszélesebb körű liberalizációjának biztosítása mellett Magyarország a tárgyalások során arra törekedett, hogy az egészségügyi és szociális szolgáltatások, a szerencsejáték-szolgáltatások, valamint egyes, a közhatalom gyakorlásával szorosan összefüggő szolgáltatások (pl. közjegyzők) kerüljenek ki az irányelvtervezet hatálya alól, s ez megfelelően szerepel az átdolgozott tervezetben.

A belső piaci szolgáltatásokról szóló átdolgozott irányelvtervezet kapcsán Magyarország arra törekszik, hogy az irányelvtervezetnek a szolgáltatásnyújtás szabadságáról szóló rendelkezései tekintetében a jogbiztonság, illetve a közösségi joggal való összhang biztosított legyen, továbbá hogy az irányelv gyakorlati alkalmazása során szerzett tapasztalatok fényében a Bizottság ne csak azt vizsgálja meg, hogy a tagállamok mennyiben felelnek meg az irányelv követelményeinek, hanem javaslatot is terjesszen elő arra vonatkozóan, hogy miként lehetne a belső piac működését tovább javítani, beleértve a még fennálló akadályok lebontását is. Szükség van arra, hogy megnyugtató garanciák legyenek annak érdekében, hogy amennyiben a piaci szereplők, illetve tagállamok úgy látják, hogy valamely tagállam nem teljesíti a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvből fakadó követelményeket, az irányelv biztosítsa a hatékony fellépés lehetőségét.

8. Munkaidő irányelv

A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló 2003/88/EK irányelv módosításával összefüggésben Magyarország támogatta az Európai Bíróság ítéletei nyomán kialakult ellentmondásos helyzet rendezését, a munkaidő irányelv mielőbbi módosítása és elfogadása keretében. A módosított irányelvtervezet szerint – a magyar érdekeknek megfelelően – az ügyleti idő inaktív része nem minősül munkaidőnek, és lehetőség van az ügyleti idő inaktív részének átalány alapú számítására. A további tárgyalások során a kulcskérdés változatlanul a kívülmaradás szabályainak véglegesítése, amely esetében Magyarország kész egy reális, de a pusztán gazdasági érdekeken túl a munkavállalói és az általános társadalmi érdekeket is figyelembe vevő kompromisszumra.

9. Bányászati hulladék irányelv

Magyarország szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy a brit elnökség időszaka alatt elfogadásra került az ásványi nyersanyag kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről és a 2004/35/EK irányelv módosításáról szóló irányelv. Az ország alvízi fekvéséből adódó feladatok ellátása, a nagybányai ciánszennyezéshez hasonló balesetek elkerülése, valamint a tájsebek és bányák rekultivációja olyan környezetvédelmi érdekek, amelyek védelme érdekében a közösségi jogi szabályozás előremutató hatással bír. Magyarországnak sikerült elérnie legfontosabb célkitűzését, nevezetesen a külszíni fejtés során alkalmazandó cianidok engedélyezett határértékeinek jelentős csökkentését. Emellett az irányelv különös hazai jelentősége, hogy annak végrehajtása fokozott garanciákat jelent majd Magyarországnak számára a környező országokban végzett bányászati tevékenység határokon átnyúló hatásaival szemben.

10. REACH rendelettervezet

A közösségi politikák továbbfejlesztése keretében a magyar szempontok és a magyar szerepvállalás okán külön is kiemelendő a vegyi anyagok bejegyzéséről, értékeléséről, engedélyezéséről szóló rendelettervezet (REACH) tekintetében született politikai megállapodás. A tagállamok elfogadták a magyar-brit kezdeményezésen alapuló „egy anyag – egy regisztráció” (OSOR) elvét. Tekintettel arra, hogy Magyarországon a vegyiparra túlnyomórészt a kis- és középvállalkozási szerkezet jellemző, Magyarország a rendelettervezet tekintetében is olyan álláspontot képviselt, amelynek révén – az egészségvédelmi és környezetvédelmi célok elérésének biztosítása mellett – a lehető legjobban csökkenthető a hazai kis- és középvállalkozásokra háruló terhek.

11. Jobb jogalkotás

Magyarország továbbra is prioritásnak tekinti a jogalkotás minőségének fejlesztését, a közösségi joganyag átláthatóvá és vállalkozásbaráttá tételét. Ennek érdekében aktívan részt vett a jobb jogalkotást célzó közösségi kezdeményezésekben. Az egyszerűsítendő közösségi jogszabályok tekintetében Magyarország javaslatai közül számos felkerült a közösségi prioritás listára (a hulladékokról szóló irányelv, valamint az építési termékekre vonatkozó tagállami törvények, rendeletek és közigazgatási rendelkezések közelítéséről szóló irányelv). A közösségi joganyag egyszerűsítése mellett Magyarország több alkalommal felhívta az Unió figyelmét a közösségi jog kodifikálására és konszolidálására is.

12. Kutatás és fejlesztés

Magyarország a kutatás-fejlesztés terén önálló javaslatot terjesztett elő, amelyben olyan új típusú, európai kiválósági központok („Top Centres of Excellence”) létrehozását javasolta, melyek a világ legjobb kutatóinak együttműködésére építve céloznak áttörést egy adott, innovációs szempontból ígéretes területen. Ezek az új kiválósági központok egyszerre szolgálnák a 7. Keretprogram több célkitűzését (például kutatási eredmények célzott területeken, multi-diszciplinaritás, nemzetközi jelleg, kutatói mobilitás, kutatói infrastruktúra fejlesztése), így hatékonyan járulnának hozzá az európai kutatás-fejlesztési potenciál kiaknázásához. Az ilyen európai központok esetében a 7. Keretprogram forrásait és erőfeszítéseit más forrásokkal össze kell hangolni. Ezt a magyar kezdeményezést sikerült a 7. Keretprogramba illeszteni, azonban a specifikus programokról még jelenleg is folynak a tárgyalások, azt várhatóan a finn elnökség fogja elfogadni.

Magyarország javasolta továbbá az adminisztratív eljárások és a pénzügyi szabályok egyszerűsítését, hiszen mindez nagymértékben hozzájárulna a magyar pályázati aktivitás növeléséhez. A jelenlegi tárgyalások állása alapján sikerül ezt a magyar érdeket érvényesíteni.

Magyarország 2005. végén csatlakozott ahhoz a kezdeményezéshez, amely – az európai kutatási pályázatok elbírálásáért felelős – Európai Kutatási Tanácsnak a Bizottságtól való függetlenségét kívánja elérni. Várhatóan néhány éven belül ezt a célt sikerül megvalósítani.

13. Bel- és igazságügyi együttműködés

A Magyar Köztársaság a három másik visegrádi országgal közösen szorgalmazta az új tagállamok 2006. január elején kezdődő schengeni értékelése indikatív programjának és ütemtervének 2005-ben történő elkészítését. További prioritásként szorgalmaztuk a második generációs Schengeni Információs Rendszer (a továbbiakban: SIS II.) jogalapját megeremtő jogszabályok kidolgozásának megkezdését, és a SIS II. időarányos fejlesztésének előrevitelét. A SIS II. jogalapját képező jogszabályokra vonatkozó politikai megállapodás az osztrák elnökség alatt, 2006. júniusában, míg a SIS II. rendszer fejlesztési munkálatainak lezárása 2006. decemberében várható.

- A 2007-2013-as költségvetésről folyó vitában a bel- és igazságügyi területen, magyar prioritásként szorgalmaztuk a Határőrizeti Alap és a Visszatérési Alap létrehozását. Az Alapokra vonatkozó vita jelenleg is folyik az illetékes tanácsi munkacsoportokban.

- Miután a Schengen Alap felhasználását az Európai Bizottság számos késedelmé és a felhasználási időszak ellentmondó szabályozása akadályozta, továbbá a Csatlakozási Okmánnyal ellentétes tartalmú bizottsági határozatok a felhasználási időszakot gyakorlatilag 3 évről 2 évre szűkítették – ami a kedvezményezett új tagállamok tervezett nagyberuházásainak megvalósítását

ellehetlenítette volna –, a Magyar Kormány vezető szerepet játszott az új tagállamoknak a Bizottság vonatkozó határozatának – a Csatlakozási Okmányban foglaltakkal összhangban álló – módosítására irányuló kezdeményezésében. Érdekérvényesítésünk eredményességét jelzi, hogy a Bizottság 2006. március 8-ai, C(2006) 684. számú határozatával módosította a 2004. február 5-ei, a Schengen Alap managementjéről és monitorozásáról szóló C(2004) 248. számú határozatát, és 2007. szeptember 30-ig meghosszabbította az Alap felhasználását.

- Magyarország az Európai Unió Ukrajnával folytatott vízumkönnyítési tárgyalásai során 2005-ben azt szorgalmazta, hogy az ukrán-magyar kétoldalú megállapodás alapján érvényben levő kedvezményekből minél többet megőrizzen, illetve a jövőbeli Európai Unió és Ukrajna közötti megállapodásba is átemeljen.

- Magyarország elvi kérdésnek tartja, hogy ha valamely vízumkötelezett harmadik ország a tagállamok egy csoportjának egyoldalúan vízumentességet (egyéb kedvezményeket) biztosít, azt valamennyi EU-tagállamnak is biztosítsa. Ezért 2005-ben is szorgalmaztuk, hogy az Unió az egyenlő elbánás elve alapján lépjen föl e kedvezmények az adott harmadik ország részéről valamennyi tagállamra történő kiterjesztésének elérése érdekében.

14. Adatvédelem a harmadik pilléres együttműködésben

Magyarország a harmadik pilléres együttműködés keretében az adatvédelem biztosítását, megfelelő védelmi szintjét prioritásként kezelte 2005-ben. A harmadik pilléren belüli adatvédelmi szabályok kialakításának legfőbb indoka, hogy jelenleg e területen nincs egységes uniós szabályozás, valamint a terrorizmus elleni küzdelem és a bünyügyi együttműködés felgyorsítása és erősítése mind sürgetőbben veti fel a magánélethez való jog tiszteletben tartását figyelembe vevő arányos követelmények meghatározásának igényét. Magyarország folyamatosan szorgalmazta az Európai Unió illetékes intézményeinél a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén uniós szintű adatvédelmi szabályozás kidolgozását. Többek között az erőteljes magyar kezdeményezésnek is köszönhetően az ősz folyamán a Bizottság benyújtott egy kerethatározat-tervezetet ennek szabályozására, amely tárgyalása jelenleg folyamatban van.

15. Terrorizmus elleni fellépés

A 2005 júliusában bekövetkezett londoni merényletek ráirányították a figyelmet a távközlési adatok megőrzésének jelentőségére. A témában készült irányelv elfogadására a 2006. február 21-ei Bel- és Igazságügyi Tanács ülésén került sor.

A tervezet tárgyalása során több tagállam és a Bizottság között vita bontakozott ki a tervezet jogalapját illetően. A Kormány a tárgyalások során elsődleges érdeknek tekintette a kérdésben való mielőbbi döntést, ezért minden olyan megoldást támogatót, amely e döntés meghozatalát elősegíti, s nem zárkózott el attól sem, hogy a kérdés irányelvben, illetve végső soron kerethatározatban kerüljön szabályozásra. A Kormány álláspontjának másik hangsúlyos pontját a tárgyalások során az adatvédelmi követelmények érvényesítésének következetes képviselése jelentette. A Kormány a kerethatározat-tervezet tárgyalásának kezdetén jelezte, hogy a tervezet az adatvédelmi követelményeket tekintve aggályos. Az ilyen tárgyú fenntartások, illetőleg javaslatok jelentős részét – esetenként több tagállam hasonló jellegű észrevételeivel összhangban – a tárgyalások során végül figyelembe vették.

Magyarország alapvető érdeke a terrorizmus elleni fellépés nemzeti és közösségi szintű intézményeinek megerősítése, a megfelelő struktúrák működésének biztosítása. A jelenség komplexitása miatt a terrorizmus elleni fellépés eszköztára is összetett, amely szükségessé teszi a

tagállamok által hozott intézkedések összehangolását, a releváns ENSZ-egyezmények globális alkalmazásának megteremtését. Magyarország támogatta a brit elnökség terrorizmus visszaszorítására irányuló törekvéseit, a transzatlanti együttműködés erősítését és az ENSZ vezető szerepét.

16. Az Európai Unió további bővítése

Magyarország kiemelt jelentőséget tulajdonít Románia és Bulgária menetrend szerinti csatlakozásának. A csatlakozás alapvető feltétele a vállalt kötelezettségek teljesítése, melyhez hatékony monitoringra van szükség. Magyarország figyelemmel kíséri, és részt vesz a csatlakozási vállalkozások ellenőrzésének folyamatában, a csatlakozásig hátralevő kritikus, sürgős intézkedést igénylő feladatok beazonosításában. Célunk, hogy a Magyarország számára kiemelt jelentőségű területeken - különösen a román adózás, a környezetvédelem, valamint a bel- és igazságügyi együttműködés fejezet tekintetében - a monitoring keretében alkalmazott eszközök minél szélesebb spektrumát alkalmazzák, valamint - szükség esetén - az egyes általunk érzékelt problémákra az Európai Bizottság és a többi tagállam figyelmét felhívjuk.

Az Európai Unió bővítése terén a horvát csatlakozási tárgyalások megkezdésének 2005. március 17-i elhalasztása után Magyarország – Ausztriával és a tagállamok egy részével karöltve – következetesen és intenzíven szorgalmazta a tárgyalások minél hamarabbi megnyitását. 2005. október 3-án megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások Horvátországgal. Ezzel párhuzamosan 2005. október 3-án megnyitottak a csatlakozási tárgyalások Törökországgal is, mellyel az Unió kifejezésre jutatta a nyitottság és szolidaritás elvei mellett elkötelezettségét. Egyben azt is jelezte: az egyes országok integrációs teljesítményének megítélésében az egyéni eredmények játsszák a legfontosabb szerepet. Magyar részről támogattuk, hogy az Európai Unió - az Európai Bizottság pozitív országvéleménye nyomán - adja meg Macedóniának a tagjelölti státuszt, elismerve az ország eddigi integrációs teljesítményét. A magyar álláspont szerint az, hogy Macedónia megkapta a tagjelölti státuszt, jótékony hatással lesz az ország belső felkészülésére csakúgy, mint a többi térségbeli ország demokratikus tendenciáira.

17. Közös kül- és biztonságpolitika

Az **Európai Szomszédságpolitika** terén az Unió 2005-ben kiemelten kezelte a keleti dimenziót, ami megfelelt a magyar érdekeknek is. Az ukrán reformok és európai orientáció erősítésére vonatkozó magyar érdekek irányába mutatott az, hogy a brit elnökség alatt megkezdődött Ukrajnával az Akcióterv végrehajtása és sikerrel zárult a decemberi EU-ukrán csúcstalálkozó. Oroszországgal kapcsolatban megkezdődött a négy térségről aláírt megállapodás végrehajtása, az együttműködés további elmélyítése azonban változó eredménnyel halad. A Nyugat-Balkán politika keretében jelentős előrehaladást sikerült elérni a térség országai és az EU közötti intézményes kapcsolatok kiépítése és az integrációs folyamatok – így a bővítés és a Stabilizációs és Társulási Folyamat – előmozdítása terén. Ehhez Magyarország, más partnerekkel is együttműködve, tevékenyen járult hozzá. Magyarország további erőfeszítéseket tett azért, hogy fenntartsa az Unió figyelmét a vajdasági magyarok helyzete iránt. A transzatlanti kapcsolatok terén magyar szempontból előrelépésnek tekinthető, hogy a partnerek a megújulásra és a párbeszédre törekedtek. A versengés elemeit a kooperatív magatartás váltotta fel mind Irán, mind pedig a közel-keleti térség vonatkozásában; szoros az európai-amerikai összhang a Balkán és Kelet-Európa rendezetlen kérdései tekintetében is.

Fontos eredményként értékeljük, hogy a 2004-ben csatlakozott országok közül először hazánknak sikerült misszióvezetőt adnia egy uniós polgári művelethez, az EU moldáv-ukrán határtámogató missziójához.

18. Kiemelkedő egyéb események

A magyar kezdeményezések között indokolt megemlíteni olyan kiemelkedő magyarországi eseményeket, amelyek az uniós politikákhoz kapcsolódóan kerültek megrendezésre és pozitívan formálták Magyarország megítélését az EU tagállamokban és intézményeiben. Ilyen esemény volt a 2005. november 17-19. között Budapesten megrendezett „Befogadó Európa? – Látóhatár 2020” konferencia, amely az EU tagállamaiban az európai kulturális miniszterek 2004-ben indított találkozójának sorába illeszkedett (2004: „Lelket Európának”, Berlin; 2005. május: „Találkozások a kultúra Európájáért”, Párizs). A konferenciát M. Barroso, az Európai Bizottság elnöke is megisztelte jelenlétével.

4. Az uniós intézmények munkájában való részvétel, az intézményes integráció

1. Az uniós döntéshozatalban való részvételhez kapcsolódó kormányzati koordináció

Az uniós tagságból fakadó előnyök kihasználásban és a kötelezettségek megfelelő teljesítésében elsődleges szerepe van egy átlátható, a feladat- és hatásköröket pontosan meghatározó, együttműködésen és információáramlásra alapuló koordinációs rendszernek. Már a csatlakozási tárgyalások időszakában létrehozott és a tagság előtt megerősített és részben módosított kormányzati koordinációs rendszer bizonyította, hogy ezt a szerepet be tudja tölteni.

A Kormány még 2004-ben elfogadta az Európai Unió döntéshozatali tevékenységében való részvételről és az ehhez kapcsolódó kormányzati koordinációról szóló 1007/2004. (II. 12.) Korm. határozatot. A Kormány a tagállamként való működést megeremítő hazai eljárási rendet az uniós döntéshozatali eljárásokhoz, és a tagállamként való működésből adódó alapelvekhez igazítva (miniszteriális felelősség, tárcaközi koordináció, egycsatornás koordinációs rend, döntési hatáskörök delegálása, jelentéstételi kötelezettség) határozta meg. A Kormány az integrációs politika, valamint az európai uniós tagságból fakadó feladatok előkészítésére, végrehajtására és ellenőrzésére, továbbá az uniós döntéshozatalban képviselendő tárgyalási álláspontok kidolgozására és meghatározására létrehozta az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (EKTB). 2005-ben 44 EKTB ülésre került sor (2006. január 31-én került sor az EKTB 100. ülésére). Az Állandó Képviselők Bizottsága (COREPER I.) üléseinek előkészítésével összefüggésben heti átlag 24 napirendi ponthoz, a COREPER II. ülések előkészítésével összefüggésben heti átlag 8 napirendi ponthoz készült magyar tárgyalási álláspont. A 2005. első (luxemburgi) és második félévi (brit) elnökségi időszak alatt – informális tanácsokkal együtt – összességében közel 100 tanácsülésre került sor. Ebből legnagyobb gyakorisággal az Általános Ügyek és Külsőkapcsolatok Tanácsa (ÁKÜT), a Gazdasági és Pénzügyi Tanács (ECOFIN), illetve a Mezőgazdasági és Halászati Tanács ülésezett.

2. Az Országgyűlés és a Kormány európai uniós ügyekben való együttműködése

2005 volt az első olyan teljes esztendő, amelynek során az Országgyűlés és a Kormány együttműködése európai uniós ügyekben a 2004. évi LIII. törvény alapján valósult meg. A 2004. májusában elfogadott törvény fontos szerepet biztosít az Országgyűlésnek az uniós kérdésekben való közreműködésben és az egyes európai uniós tervezetekkel kapcsolatos magyar álláspont kialakításában. A magyar szabályozás kiállja az összehasonlítást az újonnan csatlakozott országok hasonló célú törvényi megoldásaival. A törvény alapján uniós ügyekben 2005-ben az Országgyűlés és a Kormány közötti együttműködés zökkenőmentesen alakult, és az Országgyűlés az uniós ügyekkel kapcsolatban betöltötte ellenőrző, továbbá – az uniós tervezetekre, illetve az

álláspontjavaslatokra vonatkozó állásfoglalások révén – az uniós döntéshozatalban való részvételt biztosító szerepét.

A Kormány összhangban az uniós csatlakozással elkezdett gyakorlattal a 2005-ös luxemburgi és brit elnökségi programhoz igazodva átadta az Országgyűlés részére azoknak az uniós tervezeteknek a listáját, amelyek megítélése szerint a 2004. évi LIII. törvény alapján törvényhozási tárgykörbe tartoznak.

Az Országgyűlés Európai ügyek bizottsága (EÜB) 2005-ben 26 európai uniós jogszabálytervezettel kapcsolatban kezdeményezett egyeztetési eljárást. A Kormány az egyeztetési eljárás keretében eljuttatta az EÜB-nek tárgyalási állásponjtavaslatát. Az Országgyűlés összesen 16 állásfoglalást fogadott el. Összességében megállapítható, hogy konstruktív egyeztetéseket követően az uniós döntéshozatalban képviselendő álláspontok tekintetében a Kormány és a parlamenti pártok is egyetértettek. Az egyes tervezetekről és a velük kapcsolatos magyar álláspontjavaslatról, valamint az uniós tervezettel kapcsolatos aktuális helyzetről az érintett tárcák vezetői, vezető tisztségviselői – akár többször is – tájékoztatták az EÜB tagjait, illetve vitatták meg közösen az uniós fórumokon képviselendő magyar álláspontot.

A miniszterelnök az Európai Tanács állam- és kormányfőinek soros találkozói előtt rendszeresen tájékoztatta az Országgyűlés ún. Konzultációs Bizottságát az üléseken képviselni kívánt magyar álláspontokról. A kormányfő utólag szintén rendszeresen beszámolt az Országgyűlés plenáris ülésének az Európai Tanács üléseiről, tájékoztatva a képviselőket a csúcstalálkozókra képviselt magyar álláspontokról és az elért eredményekről.

Az Országgyűlés jogalkotási tevékenységének keretében a jogharmonizációs jogalkotás során rendszeresen foglalkozott a tagságból fakadó kötelezettségekkel. 2005-ben számos olyan törvényt fogadott el, amelyek a közös politikák és a Közösség belső piacának megfelelő működését szolgálják. Ezek között említendő például a tőkepiaci törvény módosítása, a közbeszerzési törvény módosítása.

Fontos azt is kiemelni, hogy az uniós kérdések tárgyalásában nemcsak az Országgyűlés Európai ügyek bizottsága vett részt, hanem a többi tárgykör szerint illetékes parlamenti bizottság is.

3. A Kormány és az Európai Parlament képviselőinek konzultációja

Az európai ügyekért felelős tárca nélküli miniszter és a külügyminiszter feladat- és hatáskörükben 2005-ben rendszeresen egyeztetést folytattak az Európai Parlament magyarországi képviselőivel.

A találkozók keretében a képviselők tájékoztatást kaptak az Európai Unió napirendjén szereplő, Magyarország szempontjából kiemelt fontosságú kérdésekről és a kapcsolódó magyar álláspontokról. A magyar képviselők támogatásával számos esetben sikerült az Európai Parlament vitája során érdemben javítani a tanácsi döntéshozatal során korábban kialakult döntést, elősegítve ezzel a magyar álláspont érvényesülését (pl. a nehéz tehergépjárművekre az egyes infrastruktúrák használatáért kivetett díjakról szóló 1999/62/EK irányelv módosítására vonatkozó ún. „Eurovignette” irányelvtervezet; a közúti közlekedés bizonyos szociális előírásainak összehangolásáról, valamint a Tanács 3821/85/EGK és 2135/98/EK rendeletének módosításáról szóló rendelettervezet, valamint a közúti szállítási tevékenységekre vonatkozó szociális szabályozásról szóló 3820/85/EGK rendelet és 3821/85/EGK rendelet végrehajtásának minimális feltételeiről szóló irányelvtervezet; a vegyi anyagok nyilvántartásáról,

értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló rendelet- és irányelvtervezet; a fürdővizek minőségéről szóló irányelvtervezet; az ásványi nyersanyag-kitermelő iparágak hulladékainak kezeléséről és a 2004/35/EK irányelv módosításáról szóló irányelv; valamint a szárazföldi külső határokon a kishatárforgalmi szabályozás megteremtéséről és a Schengeni Végrehajtási Egyezmény és a Közös Konzuli Utasítások módosításáról szóló rendelettervezet esetében).

4. Részvétel az uniós intézményekben, az uniós tagsággal összefüggő kormányzati humánpolitikai kérdések

A tagság első teljes éve jelentős kihívást jelentett a magyar közigazgatás és az Európai Unió intézményeiben való magyar részvétellel összefüggő kormányzati humánpolitikai feladatok tekintetében.

A magyar állampolgárok uniós intézményeknél való elhelyezkedésével összefüggésben a Kormány 2005-ben is számos szakmai felkészítőt tartott az uniós álláshelyekre történő pályázás elősegítése érdekében. Az Európai Személyzeti Felvételi Hivatal (EPSO) kimutatásai alapján az újonnan csatlakozott országokból 2005-ben közel 1500 fő dolgozott az Európai Bizottságnál, melyből közel 250 fő volt magyar állampolgár. Az alsó szintű tisztviselők körében megindított versenyvizsgák tekintetében 2004. decemberében a Bizottság első alkalommal hirdetett meg pályázatokat – többek között magyar kezdeményezésre – a legalább 6 éves szakmai gyakorlat meglétét előfeltételező kategóriában az új tagországok számára. Középvezetőt ezidáig 26-ot vettek fel a 2005-ig megcélzott 189-ből, akik közül hat magyar állampolgár. A felsővezetői kategóriát illetően az új tagállamok részére első körben 8 főigazgatói és főigazgató-helyettesi, valamint 29 igazgatói posztot tartottak fenn. Az új tagállamok közül Magyarország elsőként már 2005 őszére kitöltötte a számára biztosított informális kvótát. A Tanács Főtitkársága az új tagállamok részére eddig csupán néhány felsővezetői helyet hirdetett meg, ebből Magyarország 2005-ben az oktatási, kulturális, audiovizuális és fogyasztóvédelmi kérdésekért felelős igazgatói posztot nyerte el. Az Európai Közösségek Bírósága és az Elsőfokú Bíróság Hivatalánál közel 50 magyar tisztviselő is dolgozik, és szintén közel 50 magyar tisztviselő tölt be nemzeti szakértői posztot valamelyik uniós intézményben. Az Európai Bizottsághoz tartozó ügynökségek sorában a Fertőző Betegségek Megelőzésének és Ellenőrzésének Európai Központja vezetését 2005-ben magyar tisztviselő nyerte el. Az Európai Unió Csalás és Korrupció Ellenes Hivatala Felügyelő Bizottságának öt tagja közé 2005-ben magyar állampolgárt is megválasztottak.

Az újonnan felállításra kerülő ügynökségek elhelyezésével kapcsolatosan Magyarország szempontjából mind a lisszaboni célok teljesítése, mind a nemzeti fejlesztési törekvések tekintetében kiemelkedő jelentőséggel bír az Európai Technológiai Intézet (ETI) Magyarországon való felállítása. Ennek érdekében a Kormány 2005. szeptember 23-án átadta azt a szándéknyilatkozatot, amelyben azt javasolja, hogy a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem (BME) legyen az ETI-központ, de legalábbis fontos szerepet töltsön be a kezdeményezésben.

A 2004. májusa óta eltelt időszak alatt Magyarország a kimenő ikerintézményi (Twinning) programban jelentős eredményeket ért el. Az első beadott magyar projekt nyert Albániában, s azóta öt másik Horvátországban, Szlovákiában, Törökországban, valamint Romániában. A Kormány szomszédságpolitikájának, illetve nyugat-balkáni stratégiájának kiemelt eleme a közösségi vívmányok átvétele és alkalmazása keretében szerzett tapasztalatok átadásával ezen országok integrációs folyamatának előmozdítása, felzárkóztatása. Fontos eredményként értékeljük, hogy a 2004-ben csatlakozott országok közül először hazánknak sikerült misszióvezetőt adnia egy uniós polgári művelethez, az EU moldáv-ukrán határtámogató missziójához.

Magyarország 2011 első félévében adja az Európai Unió elnökségét. Az elnökségi feladatok sikeres ellátása céljából az Európai Ügyek Hivatala koordinálásával 2005 végén megkezdődött a magyar közigazgatás felkészítése és képzése. Az elnökségi funkció Magyarország Unión belüli megítélésének javításán túl hozzájárulhat ahhoz is, hogy hazánk befejezze az intézményes integrációt, ténylegesen bekerüljön az uniós döntés-előkészítési és döntéshozatali folyamatok centrumába, és megszerezze azt a tudást és gyakorlatot, amely nélkül nem lehetséges maximálisan kihasználni az uniós tagság nyújtotta lehetőségeket és előnyöket. Az elnökségi feladatok előkészítése szempontjából 2006-2007 folyamán elsődleges feladatként jelentkezik a hazai humán erőforrás felkészítése, illetve alapképzése. Ezzel párhuzamosan 2006 őszén átfogó előterjesztés készül a Kormány részére az elnökségi felkészüléssel kapcsolatos feladatokról.

5. A tagságból adódó kötelezettségek teljesítése

1. Jogharmonizációs kötelezettségek teljesítése

Magyarországnak az Európai Unió tagállamaként kötelezettsége, hogy teljesítse a közösségi jogból fakadó követelményeket, az uniós jogszabályokból fakadó nemzeti jogalkotási feladatokat. A jogharmonizációs feladat teljesítésének kötelezettsége igazodik a folyamatosan változó közösségi szabályok átvételéhez, a közösségi szabályokhoz, az azokban meghatározott határidők figyelembevételével.

A jogharmonizációs kötelezettség folyamatos és jelentős jogalkotási feladatot ró a Kormányra és az Országgyűlésre. A 2005. év folyamán kihirdetett, mintegy 40 jogharmonizációt szolgáló törvény közül kiemelhető az egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények európai közösségi jogi aktusnak való megfeleltetéssel összefüggő módosítása, a közbeszerzési törvény módosítása, a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény módosítása. A Kormány természetesen jelentős számú jogharmonizációs tárgyú rendeletet fogadott el 2005-ben. Az Országgyűlés és a Kormány feladatai mellett utalni kell az önkormányzatok jogharmonizációs kötelezettségére is. A Kormány ennek érdekében részükre módszertani segédletet készített.

Az Európai Bizottság 2006. február 21-én tette közzé a legújabb, 2005. év végi adatokat és megállapításokat tartalmazó Belső Piaci Eredménytábláját. A Belső Piaci Eredménytábla az Európai Unió belső piaci szabályainak alkalmazását, tagállami végrehajtását értékeli, beleértve a belső piaci irányelvek nemzeti jogba való átültetését, így a tagállami kötelezettségek teljesítését.

Magyarország a csatlakozás óta folyamatosan az egyik legjobban teljesítő tagállam. A 2005. év végi adatok szerint Magyarország Litvánia és Dánia után a harmadik legkisebb átültetési deficittel, kiemelkedően teljesített. Az Európai Bizottság megállapítása szerint Magyarország átültetési hiánya 0,7%, ami azt jelenti, hogy a 2005. végén lejárt átültetési határidejű 1635 belső piaci irányelv közül csak 12 átvétele nem történt meg.

Az EU 25 tagállamának átültetési hiánya 2005. december 1-jén – 1635 irányelv tekintetében (a tagállamok teljesítménye szerint):

Tagállam	LT	DK	HU	FI	PL	SE	CY	LV	MT	SI	NL	DE	EE	SK	UK	AT	ES	FR	BE	IE	CZ	IT	PT	EL	LU
Átültetési hiány (%)	0.4	0.7	0.7	0.8	0.9	0.9	1.1	1.1	1.2	1.2	1.2	1.3	1.3	1.4	1.4	1.5	1.5	1.7	1.8	1.8	2.5	3.1	3.1	3.7	4.4
Irányelvek száma	6	11	12	13	14	14	18	18	19	19	19	22	22	23	23	24	25	28	29	30	41	50	50	60	72

2. Magyarország ellen indított kötelezettségszegési eljárások

Az Európai Bizottság feladata, hogy a szerződések őreként ellenőrizze a tagállamoknak, így Magyarországnak a közösségi jogból fakadó kötelezettségei teljesítését. Ennek keretében, ha az Európai Bizottság úgy ítéli meg, hogy valamely tagállam megszegte a közösségi jog teljesítéséből fakadó kötelezettségét, azaz nem vagy nem megfelelően ültetett át, vagy nem megfelelően alkalmazott egy közösségi jogszabályt, vagy elmulasztott teljesíteni valamely közösségi normából fakadó közvetlen feladatot (például jelentéstételi vagy bejelentési kötelezettséget) ellene kötelezettségszegési eljárást indít. A Magyarország ellen indított kötelezettségszegési eljárásokban az Európai Ügyek Hivatala képviseli a Kormányt, együttműködve az Igazságügyi Minisztériummal és a tárgykör szerint érintett tárcával. A kötelezettségszegési eljárásokban képviselendő álláspontot az Európai Ügyek Hivatala és az Igazságügyi Minisztérium vezetésével létrejött európai bírósági eljárásokkal és az ezt megelőző bizottsági eljárásokkal foglalkozó szakértői csoport alakítja ki, és az ügy jelentőségétől függően vagy az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság, vagy a Kormány fogadja el.

A kötelezettségszegési eljárások első csoportjába a közösségi jogszabályok átültetésének hiánya miatt indított eljárások tartoznak. Ezek az eljárások értelemszerűen a jogharmonizációs teljesítmény inverzei, tehát e tekintetben megállapítható, hogy Magyarországgal szemben a harmadik legkevesebb ilyen átültetés hiánya miatt indított eljárás van folyamatban. Fontos hangsúlyozni, hogy ezeknek az eljárásoknak a száma a közösségi jogszabályok által meghatározott átültetési határidők, illetve a magyar jogalkotás függvényében folyamatosan változnak.

Az adatokból leginkább tendenciákat lehet megállapítani és ezek alapján Magyarország teljesítménye kiemelkedő. A Bizottság Magyarországgal szemben átültetés elmaradása miatt 75 eljárást indított, ebből 6 irányelv vonatkozásában merül fel további jogalkotási feladat.

Az átültető jogszabályok bejelentésének elmulasztása miatt Magyarországgal szemben indított kötelezettségszegési eljárások (2006. február)			
Megindított eljárás	Lezárt eljárás	Folyamatban lévő eljárás	
75	48	27	
		Átültetés, notifikáció megtörtént, az eljárás lezárása várható	Az átültetés még nem történt meg
		21	6

A kötelezettségszegési eljárások másik típusa, amikor az Európai Bizottság tartalmában vizsgálja egy közösségi jogszabály tagállami átültetését, alkalmazását. Ezekben az esetekben legjobb tudása szerint elemzi a tagállami jog és a közösségi jog összhangját, és ad lehetőséget a tagállamnak arra, hogy ezzel kapcsolatban álláspontját kifejtse. A kötelezettségszegési eljárás lezárul, amennyiben a tagállam és a Bizottság közös megegyezésre jutnak arról, hogy a nemzeti szabály megfelel a tagsági követelményeknek. Amennyiben ez nem történik meg, a Bizottság hivatalos felszólítás, majd indokolt vélemény kibocsátása után az Európai Bíróság előtt eljárást indíthat a tagállam ellen, kérve, hogy a Bíróság állapítsa meg a nemzeti jog és a közösségi jog összeegyeztethetlenségét.

Magyarországgal szemben az Európai Bizottság 2005-ben 13 esetben indított tartalmi kötelezettségszegési eljárást, melyből 3 eljárást lezárt, 10 esetében a vizsgálódás folyamatban van. Magyarország jól teljesít a közösségi jognak nemcsak a mennyiségi, hanem a tartalmi átültetésében is. Ezt mutatja az alábbi összehasonlító táblázat, mely a tagállamok ellen a belső

piaci irányelvek körébe tartozó jogszabályok nem megfelelő átültetése vagy alkalmazása miatt indított eljárások adatait tartalmazza.

Az irányelvek nem megfelelő átültetése, illetve a belső piaci szabályok nem megfelelő alkalmazása miatt indított kötelezettségszegési eljárások (tagállamok teljesítménye szerint)

Tagállam	IT	ES	FR	DE	EL	BE	UK	AT	PT	IE	NL	SE	LU	FI	DK	PL	MT	CZ	CY	SK	HU	EE	LV	SI	LT
Tartalmi kötszégési eljárás	157	115	113	101	99	66	66	59	53	51	44	41	36	36	31	18	14	14	11	10	10	8	7	7	4

Hangsúlyozni kell, hogy Magyarországnak egyetlen tartalmi kötelezettségszegési eljárásban sem küldött az Európai Bizottság indoklással ellátott véleményt, és egyetlen kötelezettségszegési eljárásban sem indított Magyarországgal szemben az Európai Bíróság előtt eljárást.

A Kormány azokban a kötelezettségszegési eljárásokban, ahol indokoltnak tartotta az Európai Bizottság felszólítását módosította a rendeleti szintű jogszabályokat, illetve a törvények esetében benyújtotta a törvényjavaslatot az Országgyűlésnek.

3. Magyarország részvétele az Európai Bíróság előtt folyamatban lévő eljárásokban

Magyarországgal szemben az Európai Bizottság az Európai Közösségek Bírósága előtt eljárást nem indított. Magyarország, mint tagállam ugyanakkor részt vehet az Európai Közösségek Bírósága előtt folyamatban lévő eljárásokban, akár a nemzeti bíróságok által indított előzetes döntéshozatali eljárásokban, akár valamely uniós intézmény vagy tagállam által indított közvetlen eljárásokban. A kialakult kormányzati rendnek megfelelően az Európai Bíróság előtti eljárásokban a Magyar Kormányt az Igazságügyi Minisztérium képviseli, együttműködve az Európai Ügyek Hivatalával és a tárgykör szerint érintett tárcával. Az európai bírósági eljárásban képviselendő álláspontot az Igazságügyi Minisztérium és az Európai Ügyek Hivatala vezetésével létrejött európai bírósági eljárásokkal és az ezt megelőző bizottsági eljárásokkal foglalkozó szakértői csoport alakítja ki, és az ügy jelentőségétől függően vagy az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság, vagy a Kormány fogadja el.

A Magyar Kormány az elmúlt másfél évben több alkalommal részt vett európai bírósági ügyben. Az előzetes döntéshozatali eljárások közül voltak olyanok, melyeket magyar bíróság kezdeményezett az Európai Bíróságnál. Ezekben az ügyekben a Kormány minden alkalommal részt vett. Ilyen volt (1) a C-328/04. sz. Vajnai Attila ellen folyó büntetőeljárásban a Fővárosi Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali ügy, ahol az Európai Bíróság hatáskörének hiányát állapította meg, (2) a C-302/04. sz. Ynos Kft. kontra Varga János ügyben a Szombathelyi Városi Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali ügy, melyben az Európai Bíróság hatáskörének hiányát állapította meg, tekintettel arra, hogy az alapügy tényállása a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozása előtti volt, (3) a C-261/05. sz. Lakép kontra Komárom-Esztergom Megyei Közigazgatási Hivatal ügyben a Komárom-Esztergom Megyei Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás, mely a magyar helyi iparüzési adó közösségi joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozóan terjesztett elő kérdéseket, és az Európai Bíróság szintén hatáskörének hiányát állapította meg, tekintettel arra, hogy az alapügy tényállása a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozása előtti volt, (4) a C-290/05. sz. Nádasdi Ákos kontra Vám- és Pénzügyőrség Észak-Alföldi Regionális Parancsnoksága ügyben a Hajdú-Bihar Megyei Bíróság által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás, amely még folyamatban van, melyben a magyar regisztrációs adóra vonatkozó szabályok közösségi joggal való összhangjának megítélése a kérdés, (5) végül folyamatban van a C-333/05. sz. Német Ilona kontra Vám- és Pénzügyőrség Dél-Alföldi Regionális Parancsnoksága ügyben a Bács-Kiskun Megyei Bíróság által szintén a magyar

regisztrációs adóra vonatkozó szabályokkal összefüggésben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárás is.

A Magyar Kormány részt vett más tagországok nemzeti bíróságai által kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásokban is, azokban az esetekben, amikor az eljárás tárgya Magyarország érdekeivel összefüggő volt. Ilyen eljárás volt: (1) A C-23/04 – C-25/04. sz. Sfakianakis S. A. kontra Görög Köztársaság (Suzuki) egyesített ügyekben való előzetes döntéshozatali eljárás, melyben az Európai Bíróság megállapította, hogy a görög hatóságoknak figyelembe kell venniük a magyar bíróságoknak a termék származására vonatkozó jogerős ítéletét. (2) A C-347/03. sz. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia (Tokaji I) előzetes döntéshozatali eljárás, melyben az Európai Bíróság megállapította Magyarország számára kedvezően, hogy az olasz termelők számára tilosá válik boraik Tocai Friulano megnevezéssel történő forgalmazása 2007. március 31. után. (3) A Kormány részt vesz a C-341/04. sz. Bondi előzetes döntéshozatali ügyben, melyet az ír Legfelsőbb Bíróság terjesztett elő a fizetéseképtelenségi eljárásokkal összefüggő joggyakorlat értelmezése céljából. Az eljárás még folyamatban van. (4) A Kormány részt vesz a C-168/05. sz. Mostaza Claro előzetes döntéshozatali ügyben, melyben egy madridi bíróság a fogyasztókkal kötött szerződéseknél alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelvvel kapcsolatban tett fel kérdéseket. Az eljárás folyamatban van.

A Kormány az előzetes döntéshozatali eljárások mellett valamelyik fél oldalán beavatkozott néhány közvetlen eljárásba is. Így (1) a tokaji név használatával összefüggő C-347/03. sz., illetve a T-431/04. sz. Regione Autonoma Friuli Venezia Giulia kontra Európai Közösségek Bizottsága ügyekben a Kormány az Európai Bizottság mellett avatkozott be, (2) a C-273/04. sz. Lengyel Köztársaság kontra Európai Unió Tanácsa ügyben, mely az agrártámogatási eszközök fokozatos bevezetésére vonatkozik, a Lengyel Köztársaság mellett avatkozott be, (3) az EK Szerződés 228. cikkében szabályozott tagállamok ellen alkalmazható szankcionálási gyakorlatra vonatkozó C-304/02. sz. Európai Közösségek Bizottsága kontra Francia Köztársaság kötelezettségszegési eljárásban a Kormány az ismételt megnyitott szóbeli tárgyaláson részt vett.

4. Lejáró átmeneti mentességek 2005-ben

A Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződés részletesen meghatározza európai uniós tagságunk szabályait, feltételeit. A csatlakozási szerződés tartalmazza azokat az átmeneti mentességeket is, melyek az ott meghatározott ideig eltérést engednek egyes közösségi szabályok alkalmazása alól. Az átmeneti mentességek egy részét Magyarország érvényesítheti, míg másik részüket a régi tagállamok alkalmazhatják Magyarországgal szemben.

A Magyarország által alkalmazható átmeneti mentességek közül néhány 2005 év folyamán lejárt. Ezek a következők:

a) Magyarország 2005. december 31-ig tarthatta fenn a társasági adóról és osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. §-ának 28. pontja és a 19. §-ának (2) bekezdése alapján 2003. január 1. előtt biztosított társaságiadó-kedvezményeket.

b) Magyarországon 2005. június 30-ig be kellett jelenteni az illetékes nemzeti hatóságoknak a 259/93/EGK rendelet II., III. és IV. mellékletében felsorolt hulladékok Magyarországra történő, hasznosítási célú szállítását, valamint az e mellékletben nem szereplő egyéb más hulladékok hasznosítási célú szállítását is.

c) Magyarország 2005. december 31-ig kapott átmeneti mentességet a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelv alól, miszerint mentességet élvez az összes

csomagolási hulladék legalább 50%-os hasznosításának követelménye, illetve az üveg és a műanyag csomagoló anyagok hulladékainak legalább 15%-os újrafeldolgozási követelménye alól.

d) Magyarországnak 2005. június 30-ig nem kellett alkalmazni a Csatlakozási Szerződés X. mellékletének C. pontjában meghatározott égetőművekre a 94/67/EK irányelv 7. és 11. cikke, valamint annak III. melléklete által előírt kibocsátási határértékeket és mérési követelményeket.

e) Magyarországon a Csatlakozási Szerződés X. mellékletének A függelékében felsorolt egyes húsüzemek és vágóhidak 2005. december 31-ig élveztek mentességet a friss hús előállítására és forgalmazására vonatkozó egészségügyi feltételekről szóló 64/433/EGK tanácsi irányelv I. mellékletében meghatározott strukturális követelmények teljesítése alól.

5. Belső piaci szabályok alkalmazása

A tagságból adódó lehetőség, hogy az állampolgárok a belső piac gyakorlati működése körében tapasztalt zavarok elhárítása érdekében, problémáikra gyors választ keresve megkereséssel fordulhatnak minden tagállamban a Belső Piaci Probléma Megoldó Központhoz, az ún. SOLVIT központhoz. A SOLVIT központ a magyar kormányzaton belül az Európai Ügyek Hivatalának keretein belül működik és feladata, hogy – a SOLVIT-ra vonatkozó közösségi rend szerint és annak keretein belül - megoldást találjon az állampolgárok és vállalkozók belső piac működésével összefüggő konkrét problémáira.

2005-ben 66 alkalommal keresték meg a SOLVIT központot. A megkeresések nagy része vagy olyan kérdés vagy panasz volt, amit nem lehet a SOLVIT keretei között megoldani. A SOLVIT központ tizenhárom esetben indított ügyet, míg Magyarország ellen ebben az időszakban öt ügy indult, melyből kettőt elutasított a magyar SOLVIT központ azzal az indoklással, hogy a probléma tárgyát képező kérdés tagállami hatáskörben van, így Magyarország nem sérti a közösségi jogot. Az elintézett ügyekre adott megoldásokat az ügyet indító központok elfogadták.

A magyar központ átlagos ügyintézési ideje 34 nap volt, ami a tíz hetes elintézési határidőnél jóval jobb eredmény.

A sikeresen megoldott SOLVIT ügyek közül két ügy érdemel kiemelés. (1) A holland Kormány elfogadta azt az új jogszabályt, amely a szolgáltatásnyújtás keretében végzett munkavállalás esetén regisztrációt vezet be. Így 2005. december elsejétől már nincs szükség ilyen típusú munkavállalás esetén egyedi engedélyeztetésre. Az ügy előzménye, hogy 2004. májusában a hazai SOLVIT központ egy magyar cég panaszára jelezte a holland hatóságok egyedi engedélyezési gyakorlatára vonatkozó problémát. (2) Jelentős sikereket ért el a magyar SOLVIT központ a szakképesítések kölcsönös elismerése területén. Ügyfeleinek – különösen Németországban és az Egyesült Királyságban – nehézségeket okozott szakképesítésük elismerése, amennyiben oklevelük megszerzése után részben vagy egészben valamely más tagállamban dolgoztak. Sikertült "összehangolni" a különböző tagállamok diploma-elismeréssel foglalkozó hatóságainak gyakorlatát, így az ilyen ügyfelek már kevesebb adminisztratív akadállyal szembesülnek.

A SOLVIT központ aktívan bekapcsolódott az „EU – belül tágasabb” címen futó kampányba. Ennek keretében nyolc helyszínen folytatott népszerűsítő tevékenységet, bemutatta, hogy az állampolgárok, vállalatok belső piaci szabályozás alkalmazással összefüggő problémáikra milyen csatornákon keresztül tudnak hatékony segítséget kapni.

6. A közösségi alapok felhasználása 2005-ben

Az Európai Unió fejlesztési forrásainak jelentős része a strukturális alapokon és a Kohéziós Alapon keresztül érkezik Magyarországra. 2004-2006 között 1995 millió euró, illetve 1112 millió euró közösségi támogatás áll rendelkezésünkre, amelyeket hazai költségvetési forrásokkal egészítünk ki. A közösségi alapok felhasználásáról készített táblázatokat, ábrákat a melléklet mutatja be.

1. Strukturális alapok – Nemzeti Fejlesztési Terv

Az elért eredményeket az Európai Unió is pozitívan ítéli meg.

- A Nemzeti Fejlesztési Terv pályázati kiírások 2004. januári megjelenésétől összesen 30.103 db pályamű érkezett be, ebből 14.038 db 2005-ben.
- A kötelezettségvállalások értéke az év végére elérte az 562,1 milliárd forintot, a három éves keret 84%-át. Ebből 357 milliárd forint kötelezettségvállalásra 2005-ben került sor.
- A hatályba lépett támogatási szerződések értéke 488,2 milliárd forint volt, a hároméves keret 72,7%-a. A 2005-ben megkötött szerződések összértéke 427 milliárd Ft.
- A kifizetett támogatás – minden várakozást felülmúlva – meghaladta a 126 milliárd forintot, ami az éves költségvetésben tervezett kifizetési érték 125%-a. A kifizetés 53%-a tényleges teljesítésen alapuló, számlalapú kifizetés.
- Az Európai Unió által átutalt források értéke két év alatt elérte a 111,7 milliárd Ft-ot (450 millió euró), amelyből mintegy 62 milliárd Ft 2005-ben került lehívásra.

Fontos, hogy az NFI operatív programjai közül 3 (AVOP-103%, GVOP-120%, KIOP-144%) már 2005 végére elérte azt a kifizetési minimumot¹, amelyet az EU előírások („n+2” szabály) szerint 2006 végéig kellett volna. (A HEFOP és a ROP teljesítménye a 2006 végi cél 52%, ill. 35%-a.)² 2005-ben a SAPARD program keretében 30,197 milliárd forint, míg a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv keretében 51,175 milliárd forint került kifizetésre a sikeres pályázóknak.

2005 tavaszától több fontos jogszabály módosítására került sor a támogatás, az ügyintézés és a kifizetés feltételeinek javítása érdekében.

- Csökkent a pályázatok kötelező kellékeként benyújtandó hatósági igazolások száma.
- A pályázók projektjük megkezdésekor automatikusan 25% előleget igényelhetnek.
- Egyszerűbbé és egységessé vált a projektek megvalósítóitól megkövetelt pénzügyi biztosítékok rendszere. A vonatkozó új jogszabály (a Nemzeti Fejlesztési Terv operatív programjai és az EQUAL Közösségi Kezdeményezés Program esetében alkalmazandó biztosítékokkal kapcsolatos szabályokról szóló 54/2005. (III. 26.) Korm. rendelet) megalkotásával az ezekkel kapcsolatos költségek egyben az EU-támogatás terhére elszámolhatóvá váltak.
- A közpénzek védelme érdekében a Kormány szabályozta a szabálytalanul felhasznált támogatások visszakövetelésének – adók módjára történő behajtásának – rendjét³.
- Az EU-támogatások felhasználási feltételeinek javítása érdekében módosult a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény.

¹ Kifizetési minimum: Az egyes programok hároméves keretének 8%-a, amelynek kifizetési igényét az EU-nak 2006. december 31-ig el kell juttatnunk.

² A HEFOP és a ROP a kedvezményezettek számára kifizette a 2006. év végi célérték 85%, illetve 66%-át, de ezeket még nem hívta le az EU-tól.

³ 55/2005. (III. 26.) Korm. rendelet a jogszabálysértő, nem rendeltetésszerű vagy szerződésellenes módon felhasznált európai uniós forrásokból származó és a kapcsolódó állami támogatások behajtásának eljárási rendjéről

- A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsítása, az eljárások egyszerűsítése érdekében az Országgyűlés elfogadta a 2006. évi LIII. törvényt.

A makroszintű pénzügyi adatokat tekintve a végrehajtás kifejezetten sikeres. Az elért pénzügyi mutatók az előzetes várakozásoknak megfelelőek, vagy annál jobbak. Nemzetközi szinten Magyarország a kelet-európai térség többi államához képest is jól teljesít. Az EU-források lehívásának üteme megfelelő, forrásvesztéstől – a jelenlegi adatok alapján – 2006-ban nem kell tartani.

2. Kohéziós Alap

Az elmúlt év a Kohéziós Alap szempontjából az alábbi eredményekkel szolgált.

- Az Európai Bizottság jóváhagyott három új beruházást és egy szakmai segítségnyújtási projektet. Ezzel a teljes támogatási keret lekötésre került - a visegrádi országok között elsőként.
- Látványos előrelépést sikerült elérni a tenderek meghirdetése és a szerződés-kötések terén. A 2005. évi szerződés-kötések értéke 185 Mrd Ft-tal a tavalyi eredmény négyszerese lett, és a várható összköltség 52%-ára nőtt.
- A korábbi évekhez képest nőtt a kifizetések és az EU forrás lehívás értéke is. A kifizetések értéke a múlt évben 44 Mrd Ft-tal – a 2004-es év eredményének megduplázásával – a várható összköltség 15%-ára nőtt, de a továbbiakban kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a kifizetések értéke minél jobban megközelítse a szerződés-kötések értékét.
- A fenti folyamatok eredményeként az Európai Bizottság 2005-ben 37 Mrd Ft EU forrást utalt át.
- A projektek megvalósítása során egyes projekteknél tízmilliárdos megtakarítást sikerült elérni (M0, radar projekt), másoknál tízmilliárdos költség-túllépés merült fel (vasúti projektek).

A Kohéziós Alap hatékony és gyorsabb felhasználásához a Kormány, illetőleg az érintett miniszterek 2005-ben egyrészt szervezési intézkedésekkel, folyamatos monitoringgal, másrészt számos új jogszabály elfogadásával, illetőleg módosításával járultak hozzá.

2005. második negyedévében a Kormány áttekintette a Kohéziós Alap működését befolyásoló legfontosabb jogszabályokat, és a támogatások hatékonyabb felhasználása érdekében több rendelkezést módosított. E szerint változott

- az építési beruházások közbeszerzésekkel kapcsolatos részletes szabályairól szóló 162/2004. (V. 21.) Korm rendelet;
- az államháztartás működési rendjéről szóló 217/1998. (XII. 30.) Korm rendelet;
- a strukturális alapok és a Kohéziós Alap felhasználásának általános eljárási szabályairól szóló 14/2004. (VIII. 13.) TNM-FMM-FVM-GKM-PM együttes rendelet;
- a régészeti lelőhelyek feltárásának, illetve a régészeti lelőhely, lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól szóló 18/2001. (X. 18.) NKÖM rendelet;
- a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvény jogharmonizációs célú módosítása során ugyancsak érvényesültek a Kohéziós Alap felhasználásának szempontjai;
- az engedélyezést érintően – nemcsak a Kohéziós Alap projektekre vonatkozóan – több fontos jogszabály-változás is történt. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának gyorsításáról és egyszerűsítéséről szóló 2006. évi LIII. számú törvény mind a hatósági, mind az esetleges bírósági szakasz gyorsítását célozza, a hatósági szakaszban lehetővé teszi speciális szaktudással rendelkező, illetve kevésbé leterhelt eljáró hatóság illetve szakhatóságok kijelölését, kimondja a kiemelt ügyek soron kívüli kezelését. A fenti eszközökkel várakozásaink szerint a hatósági szakasz több hónappal, az esetleges

bírósági szakasz mintegy fél évvel gyorsítható. A közlekedés területén az ún. autópályatörvény (a Magyar Köztársaság gyorsforgalmi közúthálózatának közérdekűségéről és fejlesztéséről szóló 2003. évi CXXVIII. törvény) eleve biztosította a közúti beruházások eljárásai gyors lebonyolításának feltételeit; a vasúti törvény módosításával a vasúti beruházások engedélyezése is jelentősen rövidül.

3. Phare programok forrásainak felhasználása

A Csatlakozási Okmány értelmében a Phare program keretében az Európai Unió a tagjelölt országoknak csak az utolsó kívül töltött teljes évben vállal kötelezettséget, tehát ennek megfelelően a 2003. évi Phare Nemzeti Program volt az utolsó.

1990-2003 között Magyarország 1.487.136.000 euró (369,256 milliárd forint) PHARE támogatásra vonatkozóan írt alá pénzügyi megállapodást. 2005. november 30-ig (a 2003-as programokra vonatkozó szerződéskötési határidő végéig) ebből 1.418.288.414 euróra (352,161 milliárd forint) írtunk alá szerződést. Ezt a korábbi programok esetében majdnem teljesen (átlagosan 95 százalék felett) ki is fizették, a 2003-as programokat illetően a kifizetések 2006. november 30-ig fognak teljes mértékben megtörténni.

Az éves Pénzügyi Megállapodások (Financing Memorandum) aláírását követően 2 év állt rendelkezésre a szerződések megkötésére. Ennek megfelelően az utolsó, 2003. évi programok projektjeinek szerződéskötési határideje is lejárt 2005. november 30-án. A 2002-es Nemzeti Program néhány projektje kifizetési határidő hosszabbítást kapott, így egy része 2006. május 31-ig, másik része pedig 2006. november 30-ig fog kifizetésre kerülni. Az 1. melléklet 3. táblázata mutatja éves bontásban a 2006. február 17-ig leszerződött és kifizetett összegeket.

4. Átmeneti Támogatás (Transition Facility) program forrásai

Az Európai Unió speciális támogatási formákat dolgozott ki az új tagállamok számára a közvetlenül a csatlakozást követő időszak problémáinak elhárítása érdekében. Ilyen új támogatási forma az Átmeneti Támogatás is, amely mind célkitűzései, mind eljárásrendje tekintetében a Phare program intézményfejlesztési fejezete továbbélésének tekinthető.

A 2005. évi projektek kidolgozása, illetve az Európai Bizottsághoz történő benyújtása megtörtént, és a 2005. évi projekteket a Phare Irányítóbizottság a 2005. július 7-i ülésén hagyta jóvá. Ezt követően megkezdődött az Átmeneti Támogatás programból a 2006-os évben finanszírozható projektötletek összegyűjtése.

5. Schengen Alap program forrásai

A schengeni térséghez történő csatlakozás elősegítése – különösen a külső határ védelme – érdekében az Európai Unió jelentős pénzügyi támogatásban részesíti a csatlakozó országokat, köztük Magyarországot. A Schengen Alap támogatás három éves időtartamra (2004-2006) terjed ki, és folyó áron várhatóan 165,8 millió euró pénzügyi támogatást jelent Magyarország számára, amelyet a Bizottság évente, három közel egyenlő részletben biztosít.

A Bizottság minden egyes évre úgynevezett pénzügyi határozatot fogad el, amely a Schengen Alapból származó források Magyarország részére történő évenkénti utalása, és így azok felhasználásának is előfeltétele. A Bizottság 2005. december 23-án meghozta határozatát a Magyarország számára 2005. évre nyújtott pénzügyi hozzájárulásról. Ennek megfelelően a második, azaz a 2005. évre nyújtott pénzügyi hozzájárulást, 54 861 395 euró összegben 2005. december 29-én átutalta a Magyar Államkincstárnál elkülönített számlára.

2005. év elejétől a tevékenységek megvalósítása felgyorsult, számos közbeszerzési ajánlati felhívás jelent meg, a fejlesztések egy része a szerződéskötés és kifizetés stádiumába érkezett.

6. EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok program forrásai

Az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok keretein belül Magyarország 5 éven keresztül összesen évi 27 millió euró támogatásban részesülhet.

A Nemzeti Fejlesztési Hivatal, mint a program Nemzeti Kapcsolattartója 2005. június 10-én a Norvég Finanszírozási Mechanizmus és 2005. július 7-én az EGT Finanszírozási Mechanizmus Együttműködési Megállapodásokat írt alá az érintett államokkal, amelyeket a 201/2005. (IX. 27.) Korm. rendelet hirdetett ki.

A program keretében támogatandó pályázatok nyílt pályázati felhívás keretében kerülnek kiválasztásra. A nyílt pályázati felhíváshoz kapcsolódó dokumentumok (pályázati felhívás, pályázati útmutató, adatlap) a 2005. év második felében egyeztetésre kerültek a Finanszírozási Mechanizmus Irodával, illetve a programban érintett hazai szereplőkkel, és azok elkészültével 2006. januárjában a program meg lett hirdetve.

7. Egyebek

Szükséges az uniós támogatások egyik fő célcsoportját alkotó helyi önkormányzatok pályázati tevékenységét, abszorpciós képességét elősegítő Önerő Alap működtetésének megemlítése. A Magyar Köztársaság 2005. évi költségvetéséről szóló 2004. évi CXXXV. törvény 7,4 milliárd Ft-os előirányzatot biztosított a 2005. évre a helyi önkormányzatok európai uniós pályázataihoz szükséges önkormányzati saját forrás kiegészítéséhez.

7. Az euróövezeti csatlakozással kapcsolatos előkészületek

A Kormány az euró bevezetésének célját, indokait, feltételeit és menetrendjét az évről évre elkészített, illetve frissített konvergencia programokban határozta meg.

A konvergencia program a felzárkózás és az euró bevezetésének programja, megfogalmazza Magyarország középtávú gazdaságpolitikai céljait. Ezek között szerepel a gazdasági felzárkózás folyamatosságának, a gazdasági növekedés gyors ütemének és egészséges szerkezetének (export-, beruházás-vezérelt növekedés) fenntartása, valamint az államháztartás hiányának olyan folyamatos és fokozatos csökkentése, amely nem okoz indokolatlan növekedési veszteséget.

A 2004. májusi konvergencia program elkészítése során, illetve az euró magyarországi bevezetése kapcsán konzultációkra került sor a társadalmi és gazdasági élet képviselőivel, illetve a döntés megalapozásához a Kormány több kutatóintézetet kért fel tanulmány elkészítésére. Általános volt az a vélemény, hogy a közös európai valuta hasznos Magyarország számára. A Kormány az előnyöket és a költségeket mérlegelve hozta meg döntését az elkövetkező évek gazdaságpolitikájáról, és döntött az euró bevezetésének 2010. évi dátumáról.

A 2005. évi konvergencia program az euró bevezetés indokoltságával, időpontjával kapcsolatban nem változtatott az előző évi programban megfogalmazottakon. Az államháztartás pályájában mutatkozó 2004-2005. évi eltérések miatt viszont szigorúbb költségvetési pályát irányzott elő 2006-2008. évekre a 2010-es céldátum betarthatósága érdekében. A Tanács (ECOFIN) a konvergencia programról kialakított véleményében – a programban lefektetett célokat nem vitatva – felkérte

Magyarországot, hogy 2006. szeptember 1-ig terjesszen be a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket részletesebben bemutató, módosított programot.

Az euró bevezetéséhez szükséges maastrichti kritériumok teljesítésén túl a forintot felváltó pénz, az euró mindennapi használata további gyakorlati, technikai előkészületeket igényel. Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az átállás alapos előkészítése jelentősen hozzájárul az euró bevezetéséhez kapcsolódó előnyök mielőbbi megjelenéséhez. Az átállás egy rendkívül összetett feladat és érinti az egész társadalmat, a gazdasági szereplőket, a non-profit szervezeteket és a kormányzatot. Ennek megfelelően a sikeres átálláshoz minden érintettnek meg kell tennie a szükséges előkészületeket. Az átállási stratégia kidolgozása és az átállási folyamat koordinálása az MNB-vel együttműködésben kormányzati feladat. A megvalósításban viszont – a feladatok sokrétősége miatt – a főszerepet az üzleti szektor játssza (kiskereskedelem, bankok). Az új tagállamok eurózónabeli tagságra való felkészítéséhez az Európai Bizottság folyamatos konzultációs fórumot biztosít, valamint figyelemmel kíséri az új tagállamok felkészülését. Az euróra való magyar átállási stratégia kidolgozásánál építünk az euróövezeti tagállamok, valamint az eurót korábban bevezető új tagállamok tapasztalataira.

8. Felkészülés a schengeni vívmányok teljes körű alkalmazására

A hágai program és a hozzá kapcsolódó cselekvési terv célkitűzései és konkrét projektjei közül Magyarország számára 2005-ben is kiemelt feladat volt a 2007. októberére tervezett teljes jogú schengeni tagság feltételeinek megteremtését szolgáló munkálatok időarányos végrehajtása, úgy az Európai Unió szintjén, mint a hazai felkészülést tekintve.

A hazai felkészülés 2005-ben a Kormány által a 2004. december 15-i ülésén, a schengeni vívmányok átvételéről szóló akciótervről elfogadott 2328/2004. (XII. 21.) Korm. határozat, illetve az annak mellékletét képező, 2004-ben aktualizált Schengeni Akcióterv alapján folyt.

Magyarország schengeni taggá válásához szükséges felkészülés főfelelőse a Belügyminisztérium, amely kidolgozta a Magyarország teljes jogú schengeni csatlakozása érdekében szükséges felkészülési feladatok végrehajtásáról szóló 33/2005. (BK 19.) BM utasítást (2005. október 17-én hatályba lépett).

Az utasítás hatálybalépését követően 2005 végén a Belügyminisztériumban egy új Schengen-projekt-struktúra alakult, amely a korábbi szerteágazó rendszertől eltérően minden, a tárgykörbe tartozó feladatot összehangol: jogalkotás, építésfejlesztés és eszközbeszerzés, SIS II-höz szükséges informatikai fejlesztés, oktatás, valamint Magyarország schengeni értékelése.

Ennek keretében a közigazgatási államtitkár vezetésével Projekt Felügyelő Bizottság alakult, továbbá átfogó monitoring tevékenység végzésére miniszteri megbízott került kinevezésre. Külső szakértő cégek bevonásával megerősítésre került – a Schengen Alap menedzsment költség terhére – az informatikai és távközlési szakértői kapacitás, valamint a projektmenedzsment, közbeszerzési és minőségbiztosítási kapacitás. A projekt operatív irányításáért – Projekt Irányító Bizottság élén – a nemzetközi ügyekért felelős helyettes államtitkár, az Európai Koordinációs Tárcaközi Bizottság (EKTB) BM-tagja felel.

A több tárcát érintő kérdésekben tárcaközi bizottságok működnek, amelyek a tárcák közötti egyeztetésekre és koordinációra hivatottak. 2005 folyamán a Határellenőrzési és a Schengen Alap Tárcaközi Bizottság többször tartott együttes ülést a Schengen Alap felhasználásának megfelelő koordinálása érdekében.

A schengeni tagságra való hazai felkészülés súlyponti kérdései 2005-ben az alábbiak voltak:

- a) a második generációs Schengeni Információs Rendszerhez (SIS II.) történő csatlakozásra való felkészülés;
- b) a Schengen Alap felhasználása;
- c) a schengeni értékelésre való felkészülés.

a) A második generációs SIS-hez (SIS II.) történő csatlakozásra való felkészülés

A SIS II-höz való csatlakozás szempontjából Magyarországnak – a tagállami felkészülés feltételeit tekintve – 2005-ben elsődlegesen mindenképp a SIS II. jogalapjának EU szinten történő mielőbbi megteremtése és a központi SIS II., valamint a nemzeti alrendszer határidőre történő kifejlesztésének időarányos feladatai voltak.

2005-ben megkezdődött a SIS II. jogalapját megteremtő két rendelet, és egy határozat tanácsi vitája. Annak érdekében, hogy a belső jogrendünkben a SIS II-vel összefüggő jogharmonizációs és egyéb adaptációs feladatokat kellő időben el tudjuk végezni, legkésőbb 2006. nyaráig a Tanácsnak el kell fogadnia a jogszabályokat.

A SIS II. informatikai fejlesztése során nem minden tagállam haladt 2005-ben a kívánt ütemben, és a Bizottság előkészítő munkájában is volt némi csúszás a SIS II. kivitelezésére kiírt tender Bíróság előtti megtámadása miatt. A SIS II. központi, illetve nemzeti alrendszerek fejlesztéséhez alapvető fontosságú átfogó fejlesztési tervet a brit elnökségnek nem sikerült az ígért határidőre, 2005. decemberére véglegesítenie, így az osztrák elnökségre vár annak mielőbbi elfogadása. Az új EU tagállamok schengeni csatlakozásának az Európai Unió részéről teljesítendő feltételeit tekintve ugyan 2005 során – főként a SIS II. rendszer fejlesztésében mutatkozó nehézségek miatt – számos esetben felmerült a fenti céldátumhoz képest valószínűsíthető késedelem, a Bizottság azonban a 2005. decemberi Bel- és Igazságügyi Tanács ülésén továbbra is megerősítette a határidők tarthatóságát.

A SIS II-höz történő magyar kapcsolódásról 2005. február és június között megvalósíthatósági tanulmány készült.

2005 októberében a SIS II-höz való magyarországi csatlakozást biztosító hazai SIS II. rendszerintegrációs központját megvalósító és üzemeltető szervezatként a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatala került kijelölésre, valamint döntés született a kiegészítő információk cseréjét biztosító SIRENE hatóság elhelyezéséről az Országos Rendőr-főkapitányság Nemzetközi Bűnügyi Együttműködési Központjában (NEBEK). A Belügyminisztérium felügyelete alatt megkezdődött a Schengeni Akcióterv szerint a szilárd és egységes informatikai háttér kialakítása, és a SIRENE-irodánál a nemzeti rendszerek kapcsolati pontjainak előkészítése.

b) A Schengen Alap felhasználása

A Schengen Alap felhasználását az Európai Bizottság számos késedelme, és a felhasználási időszak ellentmondó szabályozása akadályozta. A Csatlakozási Okmánnyal ellentétes tartalmú bizottsági határozatok – amelyek a felhasználási időszakot gyakorlatilag 3 évről 2 évre szűkítik – ellehetlenítették volna a kedvezményezett új tagállamoknak a tervezett „nagyberuházások” pl. építési beruházások megvalósítását. Ezért a Kormány kezdeményezte a Bizottság határozatának módosítását a Csatlakozási Okmányban foglaltakkal összhangban. A Bel- és Igazságügyi Tanács 2005. decemberi ülésén a Bizottság a hivatkozott határozatok 2006. februárjában történő módosítását helyezte kilátásba. Ennek eredményeként a felhasználás határideje 2006. december

31. napja helyett 2007. szeptember 30. napjáig hosszabbodik meg. A Bizottság a módosításokat 2006. március 8-án elfogadta. A Schengen Alap pénzügyi támogatás keretében megvalósuló fejlesztési igények – az új felhasználási határidőknek megfelelő – felülvizsgálata, kiegészítése, pontosítása 2006. januárjában lezárult.

c) Felkészülés a schengeni értékelésre

Az új EU tagállamok kétfázisú schengeni csatlakozásáról szóló, a Hágai Programban rögzített politikai döntés, teljes körű csatlakozásuk dátumát 2007 októberére ütemezte. A Tanács 2004. december 2-án a schengeni értékelések jövőbeli programjáról hozott következtetéseit végrehajtva, a Tanács Schengeni Értékelő Munkacsoportja 2005-ben elkészítette azt az indikatív menetrendet, amely alapján az értékelések 2006. folyamán megkezdődhetnek az azokra jelentkező új EU tagállamokban. Az így kidolgozott értékelési menetrend alapján a rendőri együttműködés, az adatvédelem, a szárazföldi határok, a légi határok területén és a harmadik országokban lévő konzulátusainkon ellenőrzi az ún. első kategóriás schengeni vívmányok végrehajtását a Schengeni Értékelő Bizottság.

9. Az uniós tagsággal összefüggő kommunikáció

Az EU-kommunikációs tevékenységet 2005-ben meghatározta az a jelenség, miszerint a többi új tagállamhoz hasonlóan, Magyarországon is egyfajta EU-val kapcsolatos elbizonytalanodás⁴ jelentkezett. A közvéleménykutatások szerint a magyar lakosság Európai Unióval kapcsolatos ismeretszintje általában alacsony és igénylik a tájékoztatást, ugyanakkor magas az uniós intézményekbe vetett bizalom. Ebben a helyzetben fontos, hogy a minőségi tájékoztatás folytatódjon, mivel ennek hiánya könnyen vezethet az euroszkepticizmus növekedéséhez.

2005 folyamán a lakossági EU-kommunikáció fontos szerepet kapott valamennyi uniós intézményben is. Az Európai Unió állam- és kormányfői az európai alkotmány szerződésről folytatott francia és holland elutasító népszavazást követően, 2005. júniusi ülésükön döntöttek arról, hogy egyéves ún. „reflexiós időszakot” indítanak, amelynek célja társadalmi vita elősegítése Európa jövőjéről.

A 2005 évi kormányzati EU-kommunikáció célja az állampolgárok uniós témák iránti érdeklődésének, figyelmének a felkeltése, a kérdés lehetőségének és a vélemények megfogalmazásának ösztönzése, aktivizálása volt. Ezek a célok harmonikus összhangot mutattak az uniós intézmények, elsősorban az EU Bizottság által kidolgozott stratégiai kommunikációs dokumentumok céljainak és metodológiájának szempontjaival.

Az Európai Unió Kommunikációs Közalapítvány megszüntetését követően az uniós tagságunkkal kapcsolatos információk széles körű hozzáférhetőségének biztosítása kizárólagosan kormányzati feladattá vált. Az európai ügyekért felelős tárca nélküli miniszter a 334/2004. (XII. 15.) Korm. rendelet alapján gondoskodik az európai uniós tagsággal összefüggő kormányzati kommunikációs feladatokról.

A kormányzati EU-kommunikáció jelenlegi stratégiájának cél- és eszközrendszere 1996 óta fokozatosan alakult ki szakértői elemzésekre, lakossági kutatásokra és az EU-tagállami tapasztalatokra alapozva. A 2005 folyamán végrehajtott kiemelt EU-kommunikációs feladatokat az alábbiak szerint lehet csoportosítani: (a) a lakosság tájékoztatása, (b) a kormányzati EU-

⁴ 2002 őszi tagállami összehasonlításban még rendkívül magas arányban (76%) vélték úgy a megkérdezettek Magyarországon, hogy az EU-tagság előnyös (lesz) országuk számára. Három év elmúltával már valamivel többen gondolják úgy, hogy a tagság nem előnyös (42%), mint ahány % szerint előnyös a tagság (41%). 2005 őszi 39% szerint az EU tagság „jó dolog”, 42% szerint „se nem jó, se nem rossz dolog”. A tagságot „rossz dolognak” tartók aránya 2003-ban 10% volt, 2005 őszi pedig 14%. (forrás: Eurobarometer 64)

kommunikáció koordinálása, (c) EU intézmények kommunikációs politikájának tagállami végrehajtása.

a) A kormányzati EU-kommunikáció stratégián alapuló, szektorálisan és területileg decentralizáltan folyó tevékenység. A minisztériumok és az országos hatáskörű szervek önálló feladata az EU-politikákról, azok gyakorlatáról, valamint a magyar társadalomra gyakorolt hatásáról szóló tájékoztatás, amely kiegészíti a 2003 novembere óta a Miniszterelnöki Hivatal keretein belül működő Lakossági EU-tájékoztató Szolgálat tevékenységét. A koordináció az éves EU-kommunikációs tervek összehangolása, valamint a Lakossági EU-tájékoztató Szolgálat eszköztárának közös felhasználása révén valósul meg.

Az EU-kommunikáció célcsoportjai a teljes lakosságon belül kiemelten a vidéki aktív népesség és a fiatalok, valamint a hatékonyság érdekében az ún. multiplikátorok, nevezetesen az újságírók és a civil szervezetek. A tájékoztató tevékenység hangsúlyosan vidéken valósult meg.

A lakossági EU-tájékoztató zászlóshajója a 2003 februárja óta működő EU-vonal, az ingyenesen hívható zöld szám (06 80 38 2004). A napi hívásszám a kezdeti napi 100-150-ról 2005-re napi 300-500 közöttire nőtt, honlapját (www.euportal.hu) 2005 végéig 2,5 millió érdeklődő látogatta meg, hírlevelét kéthetente 5500-an kapják.

Az országosan működő EU-tájékoztató szolgálatok közül kiemelhető a korábban kormányzati és önkormányzati forrásból működtetett ún. Európai Információs Pontok (EIP-k) húsz városban működő, valamennyi megyét lefedő hálózata, melynek egységeit 2005-től Europe Direct elnevezéssel fele-fele részben az Európai Bizottság és az önkormányzatok tartják fenn a Miniszterelnöki Hivatal közreműködésével. Az EU közkönyvtári hálózatnak 2005-ben több, mint 100 vidéki közkönyvtár volt a tagja és nyert kormányzati támogatást az uniós tartalmú könyvtárak növelése és rendezvények szervezése céljából.

További, évek óta alkalmazott és bevált eszközök: a közérthető nyelven megfogalmazott, nyomtatott és elektronikus kiadványok, amelyek terjesztésére a hálózatokon keresztül és uniós rendezvényeken kerül sor, valamint a 2005-ben is megvalósított újságíróképzés és civil szervezetek képzése.

A 2005 folyamán megvalósított kommunikációs programok célja egyrészt az információs eszközök ismertségének növelése, másrészt az ismeretek terjesztése volt. Ezek forrása egyrészt a költségvetés, másrészt az Európai Bizottság pénzügyi támogatása volt. Kiemelésre méltó a részben az Európai Bizottság Bővítési Főigazgatósága által finanszírozott, „EU – belül tágasabb” elnevezésű programsorozat, melynek keretében kilenc nagy látogatottságú rendezvényen jelent meg az EU-gömbösítő és a köré szervezett, uniós ismeretek terjesztését szolgáló program-együttes. A program-sorozat megvalósításában két civil szervezet is részt vett és többszáz ezer embert ért el.

b) A kormányzati EU kommunikációs egyeztetés az EU Kommunikációs Tárcaközi Munkacsoport (EKTM) keretében folyik, amelynek tagjai a tárcák EU kommunikációért felelős szakértői. A hatékony koordináció jó példája a „Beszéljünk Európáról” című, a társadalmi párbeszéd elősegítését szolgáló nemzeti akcióterv, amely a Bizottság által meghirdetett reflexiós időszakot öleli fel.

c) Az EU-kommunikáció tagállami szintű végrehajtása számos új feladatot, kötelezettséget jelölt ki. A Bizottság által 2005 folyamán kiadott, a tagállami kommunikációval foglalkozó dokumentumok – Fehér könyv, D-terv, Akcióterv – nemcsak a kommunikációs tevékenység

tagállami visszajelzését, hanem az Európa jövőjéről szóló közös gondolkodás és a kapcsolódó konkrét projektek megszervezését igényli.

III. AZ EURÓPAI INTEGRÁCIÓ HELYZETE 2005

1. Bevezetés

Megállapítható, hogy 2005. az Európai Unió eddigi történetének talán egyik legkritikusabb éve volt. Az Unióban belső és külső, irányítható és irányíthatatlan folyamatok befolyásolták a 2005-ös eseményeket és fejleményeket. Az Uniónak bizonyítania kellett, hogy egységesen képes a kihívásokkal megbirkózni és egységesen tud fellépni a közös célok megvalósítása érdekében. Ugyanakkor azzal is szembe kellett néznie, hogy az Európai Unió politikai szintjén meghozott döntésekhez az állampolgárok bizalmát is meg kell erősíteni, mert a közös célokat csak így lehet elérni. Az Unió belső folyamatait lényegesen meghatározták az olyan külső körülmények, mint a 2005. július 7-ei tragikus londoni terrortámadás, a madárinfluenza terjedése, majd ezt követően a 2006 elején jelentkező energia ellátási problémák, melyek mind rámutattak az Unió sebezhetőségére.

Az Unió belső fejlődését 2005-ben alapvetően három dolog: az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés ratifikációs folyamata, a pénzügyi perspektíváról folyó tárgyalások és a további bővítésekre vonatkozó döntés határozta meg.

Az Európai Unió 2005. első félévi luxemburgi elnöksége nagy lendülettel és ütemes teljesítménnyel indult. Az Európai Tanács 2005. március 22-23-ai ülésén felülvizsgálatra került a lisszaboni stratégia, illetve a Stabilitási és Növekedési Egyezmény. A beütemezett célkitűzések teljesítésével felerősödött az a meggyőződés, hogy mindezeket követően a luxemburgi elnökség garancia lesz az Európai Unió 2007-2013 közötti pénzügyi perspektívájával kapcsolatban kialakult vita megoldására. A 2005. májusában megtartott brit parlamenti és az észak-rajna-vesztfáliai tartományi választásokat követően a tárgyalások fokozatosan felgyorsultak. A politikai környezetet azonban alaposan átírta az alkotmányszerződés ratifikációjáról tartott francia és a holland népszavazás kudarca. Ennek következményeként erőteljes nyomás nehezedett a tagállamokra, hogy az Európai Tanács 2005. június 16-17-i ülésén megoldást találjanak a kialakult helyzetre. A luxemburgi elnökség elismert erőfeszítései és a közös cselekvőképesség demonstrálásának igénye ellenére a tagállamok nem tudtak kompromisszumot elérni. Bár az alkotmányszerződés ratifikációja tekintetében döntés született reflexiós időszakról, ami az adott helyzetben megfelelő eredmény volt, a pénzügyi perspektíva kapcsán talán elsősorban nem is a megállapodás elmaradása, hanem sokkal inkább a konfliktus jellege és stílusa kritikus helyzetet eredményezett.

Az egymást követő kudarcok következtében fennállt a veszélye annak, hogy az Unióban zajló folyamatok kezelhetetlenné válnak. A második félévben mindenképpen szükség volt olyan lépésekre, melyek bizonyítani tudták azt, hogy a 25 tagú Unió számára van lehetőség a stabilizációra és a konszolidációra. Ezért a 2005. december 15-16-ai Európai Tanács ülésén az Európai Unió 2007-2013 közötti pénzügyi perspektívájának elfogadásáról született politikai megállapodás alapvető jelentőségű volt. A megállapodás lehetőséget adott arra, hogy az Unió a belső válságot mérsékelni tudja, higgadt és pragmatikus megközelítéssel a közös cselekvésekre, a

közös politikákra koncentráljon. A megállapodás biztosítja a kiszámítható közösségi politikák fennmaradását 2013-ig, és egyben előrevetíti a hosszabb távú reformok előkészítésének menetrendjét 2008-2009-től.

Az Európai Unió bővítésének stratégiája kapcsán egymással párhuzamosan születtek hosszútávra szóló stratégiai döntések, úgy mint a csatlakozási tárgyalások megkezdése Törökországgal és Horvátországgal, valamint az Unió Nyugat-Balkán stratégiájának megerősítése, illetve fogalmazódtak meg kételyek az Európai Unió abszorpciók képességével kapcsolatban.

A gazdasági növekedés és a munkahely-teremtés területén megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében az Európai Tanács 2005 tavaszi ülésén megerősítette a lisszaboni stratégiát, és annak középpontjába egyértelműen a gazdaság és a foglalkoztatás növelését helyezte. A tagállamok 2005-ben benyújtották nemzeti lisszaboni akcióprogramjaikat.

A brit elnökség az Unió jelene és jövője körüli bizonytalanságokat egy olyan új kezdeményezéssel próbálta meg kizökkenteni, mely választ keres a globalizációból adódó kihívásokra és lehetőségekre. Az ún. Hampton Court-i csomag olyan területeken határozta meg a közös fellépés szükségességét, mint a kutatás-fejlesztés, az európai egyetemek, a demográfiai kihívások, az energia, a migráció, a biztonság és a külső dimenzió.

A nagy kérdések kudarcra ellenére azt lehet mondani, hogy a 2005-ös év mérlege mégis inkább pozitív. Egyrészt az Unió bizonyítani tudta, hogy túl tud lendülni a válsághelyzeten. A nagy dilemmák ellenére átmeneti megoldást talált az alkotmányszerződés körüli bizonytalanságok kezelésére, meg tudott állapodni a pénzügyi perspektíváról és komoly stratégiai döntéseket hozott az Unió további bővítése tekintetében. Emellett a közösségi politikák jövőjét komolyan befolyásoló dossziék is napirendre kerültek, bár számos dosszié nem a kellő mértékben haladt előre. A 2005. nyarán kialakult helyzethez képest azonban mindenképpen fordulat következett be az év végére az Európai Unió fejlődésében.

2005 a kettősség éve volt. Egyrészt a kibővített 25 tagú Európai Unió bizonyította működőképességét, a hatályos intézményi rendszer és döntéshozatali mechanizmus biztosította a közös döntések elérését, ugyanakkor az Unió jövője szempontjából fontos kérdések tagállami kezelésében egyértelműen megtorpanás volt tapasztalható.

Az Unióban a 2005-ös fordulatokkal teli év is volt. A legfontosabbnak most a polgárok bizalmának visszaszerzése és az egység megerősítése látszik. Az ideológiai viták helyett rövid távon a közösségi politikák konkrét szabályozási kérdéseinek megoldására célszerű koncentrálni. Ennek érdekében kettős célkitűzést indokolt követni: (1) hatékonyabbá kell tenni a társadalmi párbeszédet Európáról, (2) bizonyítani kell az Unió cselekvőképességét a közösségi politikák, így elsősorban a növekedés, a foglalkoztatás és a biztonság területén, ezáltal erősíteni a polgárok bizalmát Európa iránt.

2. Gazdasági helyzetkép az Európai Unióban

Az Európai Unió az előzetes adatok szerint 2005-ben 1,6 százalékos GDP-növekedést produkált, míg 2006-ban 2,1 százalék, 2007-ben 2,4 százalék várható. Az eurózónában ennél némileg alacsonyabbak a vonatkozó adatok, rendre 1,3%, 1,9% és 2,1% százalék.

Figyelemreméltó, hogy 2004-ben még 2,4 százalékkal nőtt az Európai Unió gazdasága. A visszaesést a rekordmagasságú olajáraknak, a gyenge európai belső keresletnek és a globális lassulásnak lehet betudni. 2005 második félévében viszont kezdett visszatérni a vállalkozói

bizalom, és a Bizottság előrejelzése a befektetések növekedését 2006-2007-re 3 százalék fölé teszi, részben a bizalomnövekedés, részben a vállalati mérlegadatok folytatódó javulása, valamint a pótlólagos beruházások iránti növekvő igény miatt.

A munkanélküliség az EU-ban 8,7 százalék, az euróövezetben 8,6 százalék (2005-ben, harmonizált munkanélküliségi ráták). A Bizottság 2007-re 8,1 százalékos értéket vár, ami azt feltételezi, hogy a következő két évben hatmillió új munkahely jön majd létre, ebből 4,5 millió az eurózónában és 1,5 millió azon kívül. A javuló munkaerő-piaci feltételek feltehetően erősíteni fogják a fogyasztói bizalmat, ami hozzájárul a magánfogyasztás szintjének fokozatos emelkedéséhez.

Az infláció némileg megemelkedett, főleg a magas olajáraknak köszönhetően: 2,2-2,2 százalék az EU-ban és az eurózónában és 2,2 százalék várható 2006-ra. Ez arra indította az Európai Központi Bankot, hogy 2,5 százalékra emelje az irányadó kamatot, csírájában elfojtandó az inflációt.

A 2004-hez képest lelassult gazdasági növekedés megmutatkozik az államháztartási adatokban is. Az összhiány az eurózónában 2,7 százalékról 2,9 százalékra emelkedett 2005 végére, az egész EU-ban pedig 2,6 százalékról 2,7 százalékra nőtt. Ebben 2006-2007 folyamán csak kisebb mértékű javulás várható. A szórás nagy, a 25-ből 11 tagállamban nagyobb a hiány az elvileg engedélyezett 3 százaléknál, ebből öt tagja az eurózónának. Hat ország rendelkezik kiegyensúlyozott költségvetéssel vagy többlettel.

Ami a világgazdaság kilátásait és a kockázatokat illeti, a világgazdasági növekedés 2006-ban (2005-höz hasonlóan) 4,3 százalékra becsülhető, ezt 2007-ben enyhe lassulás követi. A 2004-es 5 százalékos bővülés volt a legnagyobb növekedés a hetvenes évek eleje óta. A világkereskedelem szintén tempósan nő, évi 7 százalék körüli értékkel. Ennek jelentősége, hogy az európai gazdasági növekedés igen jelentős részben a világpiaci helyzet alakulásától függ. E téren a negatívumok közül kiemelhető, hogy nem lehet kizárni a további olajár-növekedést, valamint a globális gazdaságban fennálló egyenlőtlen korrelációját és az amerikai fogyasztói magatartás módosulását. Pozitív viszont – az olajár-emelkedésben –, hogy az olajexportáló országoknak több elkölteni való pénzüik van, ami felpörgetheti az uniós exportot.

Az európai piacon pozitív fejlemény lehet a magánfogyasztás élénkülése, a munkaerő-piaci helyzet javulása és a nyugdíj- és egészségügyi rendszerek fenntarthatóságával kapcsolatos aggodalmak némi enyhülése. A fellendülés ellen hathatnak viszont a magas olajárak, a gyenge fogyasztói bizalom és az alacsony növekedési várakozások.

3. Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződés

Az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést többéves előkészítés után 2004. október 29-én Rómában írták alá a tagállamok. Az alkotmányszerződés hatálybalépéséhez szükséges, hogy a tagállamok alkotmányos rendjük szerint azt megerősítsék. Az aláírást követően a tagállamokban megkezdődött a ratifikációs folyamat.

Az elmúlt másfél évben összesen 14 országban ratifikálták az európai alkotmány létrehozásáról szóló szerződést. 13 tagállamban Litvániában, Magyarországon, Szlovéniában, Olaszországban, Görögországban, Spanyolországban, Németországban, Ausztriában, Szlovákiában, Lettországon, Cipruson, Máltán, Luxemburgban parlamenti megerősítésre került sor. Németország és Szlovákia egyelőre nem helyezte letétbe a ratifikációs okmányt, mivel a parlamenti megerősítést követően az alkotmánybírószám előtt megtámadták a döntést, és egyelőre egyik ügyben sem született határozat.

Az alkotmány szerződés megerősítése mellett állást foglaló spanyolországi népszavazást követően Franciaországban 2005. május 29-én, Hollandiában pedig 2005. június 1-jén népszavazáson elutasították az alkotmány szerződést, ezzel a ratifikációs folyamat sorsa megkérdőjeleződött.

Az Európai Tanács ezt követően 2005. június 16-17-ei ülésén áttekintette az alkotmány szerződés ratifikációjának helyzetét, és egy nyilatkozatot fogadott el, mely nem foglal állást a hatálybalépés mikéntjé és időpontja tekintetében, hanem egy gondolkodási időszakot (reflexiós időszak) indított útjára, amelynek célja minél szélesebb körű társadalmi vita kialakítása az egyes tagállamokban, illetve közösségi szinten a közösségi intézmények bevonásával. A nyilatkozatban a ratifikáció tekintetében többfajta értelmezést is lehetővé tevő nyelvezet került elfogadásra, amely szerint annak folytatását a lezajlott események nem kérdőjelezik meg, de az egyes tagállamok a további lépésekről maguk döntenek. Az Európai Tanács 2006 első felében az osztrák elnökség időszaka alatt tér vissza a kérdésre, amikor értékeli a nemzeti viták eredményét és dönt a további lépésekről.

A 2005. második félévi brit elnökség tudatosan kerülte az alkotmány szerződés, illetve a ratifikáció kérdését, ezek egyike sem került a Tanácsban konkrétan napirendre. Az Európai Tanács 2005. december 15-16-i ülésére csupán egy, az egyes tagállami nemzeti reflexiós terveket mechanikusan összegző interim jelentés került benyújtásra, és ismételten rögzítésre került, hogy a tagállamok a témára visszatérnek az osztrák elnökség alatt. A brit elnökség azt is hangsúlyozta, hogy Európa jövője szempontjából jelenleg nem az alkotmány szerződés, hanem sokkal inkább a globalizáció jelentette kihívásoknak való megfelelési képesség megteremtése jelenti a legfontosabb kihívást. Ezt a törekvést testesítette meg az Európai Tanács 2005. október 27-én Hampton-Courtban megrendezett informális csúcstalálkozója, illetve annak napirendje. Ezen túlmenően kísérő elemként került napirendre a szubszidiaritási vita, amelyről 2005. novemberében Hágában szerveztek konferenciát.

A pénzügyi perspektíva elfogadását követően lényegében azonnal újra előtérbe került a kérdés. Ezzel összefüggésben az osztrák elnökség célkitűzése, hogy a félév során a tagállamokban folytatódjanak a nemzeti akciók, az elnökség pedig néhány nagyobb rendezvénnyel hozzá kíván járulni az európai szintű párbeszéd előmozdításához. Egyúttal áttörésre nem számít, ezért az Európai Tanács 2006. június 15-16-i ülése során egyrészt a vita helyzetének összegzésére, másrészt egy politikai menetrend elfogadására készül, amely várhatóan 2007 júniusára jelölné ki a helyzet értékelését.

A nemzeti reflexiós tervek megvalósításában és a vita lebonyolításában különleges szerepet játszik az Európai Bizottság. Erre vonatkozó elképzeléseit az ún. D-terv tartalmazza (The Commission's contribution to the period of reflection and beyond: Plan-D for Democracy, Dialogue and Debate). Az Európai Bizottság a párbeszédet és a polgárok aktív bevonását állította stratégiájának középpontjába, és elkötelezte magát a nemzeti viták támogatása mellett, amelyhez kész pénzügyi forrásokat is biztosítani.

Magyarország 2004. december 20-án az elsők között és az összes parlamenti párt támogatásával ratifikálta az alkotmány szerződést. Az alkotmány szerződés mögött folyamatosan széles körű konszenzus húzódik meg. Ennek megfelelően Magyarországon a fő cél eddig sem az alkotmány szerződés ratifikációjának előkészítése volt, hanem az aktív uniós polgárság és az uniós projektek tudatosításának erősítése. Magyarország nemzeti és európai szinten egyaránt abban érdekelt, hogy vissza lehessen szerezni a polgárok bizalmát az Európai Unió iránt. Ez elengedhetetlenül fontos ahhoz, hogy folytatni lehessen az európai építkezést, az európai integráció vívmányainak erősítését, másrészt az Unió bővítését.

A fentiekből kiindulva a „Beszélgessünk Európáról” – társadalmi párbeszéd elősegítését szolgáló nemzeti akcióterv kidolgozása egyszerre tagállami kötelezettség és jól felfogott nemzeti érdek. A Kormány által 2006. január 11-én jóváhagyott nemzeti akcióterv négy pilléren nyugszik:

- 1/ Kormányzati EU-kommunikációs terv a társadalmi párbeszédhez;
- 2/ A Nemzeti Fejlesztési Tervhez kapcsolódó társadalmi párbeszéd;
- 3/ A globális kihívásokhoz kapcsolódó szakértői-szakmai viták kezdeményezése;
- 4/ Vita az Európai Unió jövőjével kapcsolatos egyes stratégiai kérdésekről.

Az Európai Tanács döntéseinek függvényében, illetve az elkövetkező időszak fejleményeinek tükrében a „Beszélgessünk Európáról” - társadalmi párbeszéd elősegítését szolgáló nemzeti akcióterv folyamatosan felülvizsgálatra, szükség szerint kiigazításra kerül. Annak végrehajtásáról a Kormány elnökségi időszakonként legalább egyszer tájékoztatást kap. Figyelemmel a reflexiós időszak első évének uniós és hazai tapasztalataira, valamint az Európai Tanács 2006. június 15-16-ai ülésének döntéseire, a Kormány 2006. őszén összefoglaló tájékoztatást ad az Országgyűlésnek a nemzeti szintű vita állásáról és kezdeményezi parlamenti vitanap megtartását, bevonva az Európai Parlament magyarországi képviselőit is.

4. A pénzügyi perspektíva

Közel kétéves tárgyalássorozat után az állam- és kormányfők az Európai Tanács 2005. december 16-i ülésén megállapodásra jutottak az Unió 2007-2013 közötti pénzügyi perspektívájáról. A megállapodás alapján a költségvetés kötelezettségvállalásainak főösszege 2007-2013 között az unió bruttó nemzeti jövedelmének 1,045%-a, 862,4 milliárd euró. Ez jelentősen elmarad a Bizottság által eredetileg javasolt mértéktől, magasabb azonban a brit elnökség korábbi javaslatánál. A főösszeget később, az Európai Parlamenttel való tárgyalások során 4 milliárd euróval megemelték.

A kiadási fejezetek tekintetében az 1.a. versenyképességi fejezeten (72,1 milliárd euró) belül a K+F támogatásokon van a fő hangsúly, amelyek a 2006. évi szintet 75%-kal haladják meg. Kiemelt figyelmet kapnak a TEN hálózat fejlesztései valamint az oktatási programok is. Az Európai Bizottság és az Európai Fejlesztési Bank felkérést kapott egy 10 milliárd összegű hitellehetőség kidolgozására, a magánszektor K+F beruházásaink támogatása céljából.

Az 1.b. kohéziós fejezetben (307,6 milliárd euró) továbbra is az elmaradottabb régiók támogatásán van a hangsúly. Magyarország összes támogatása az ország GDP-jének 3,524%-a, 22,5 milliárd euró lesz a hét év alatt. A Közép-Magyarország régió a fenti összegben túlmenően (a támogatások felső határán felül) 140 millió euró többlettámogatásban részesül 2007-2013 között. Az összes kohéziós támogatás így 22,6 milliárd euró, ami az egy főre vetített mértéket tekintve dobogós helyezést biztosít Magyarországnak számára.

A 2. természeti erőforrások, mezőgazdaság fejezet (371,2 milliárd euró) tekintetében a közös mezőgazdasági politika 2007-2013 közötti gyökeres reformjára irányuló kísérletek kudarcot vallottak. A 2002. októberi brüsszeli megállapodás, amely 2013-ig meghatározta a piaci alapú és a közvetlen termelői kifizetéseket, tiszteletben lett tartva, azzal az értelmezéssel, hogy Románia és Bulgária javára történő kifizetések is részét képezik a 2002. évi megállapodásnak. Magyarország számára a közvetlen termelői és a piaci alapú támogatások a Csatlakozási Szerződésben foglaltak szerint kerülnek folyósításra. A vidékfejlesztés támogatása Magyarország esetében hét év alatt 3 milliárd euró.

A 3.a. szabadság, biztonság és igazságosság alfejezet (6,6 milliárd euró) továbbra is kiemelt figyelmet kap, míg a 3.b. polgárság alfejezet (3,6 milliárd euró), benne a kultúra, ifjúság, audiovizuális ügyek, egészségügy, fogyasztóvédelem finanszírozásával jobban csökkent az eredeti bizottsági javaslatához képest.

A 4. EU mint globális partner című fejezet (50,0 milliárd euró) eszközzrendszere átláthatóbbá és egyszerűbbé vált. A Magyarország számára fontos új Előcsatlakozási Eszköz és a Szomszédsági és Partnerségi Eszközök megfelelő hangsúlyt kapnak. Az Európai Fejlesztési Alap a közös költségvetésen kívül maradt, a közös kül- és biztonságpolitika költségvetése növekszik.

Az 5. igazgatási fejezet (50,3 milliárd euró) mértéke megfelelő.

A megállapodás fontos elemét képezik a kohéziós politika terén meghatározott felhasználási szabályok. E téren szinte kivétel nélkül olyan kedvező szabályokról jött létre megállapodás, amely megkönnyíti a kohéziós források felhasználását. Ezek közül az alábbiakat kell kiemelni:

- A vissza nem téríthető áfa finanszírozható költség marad. Ez mind az önkormányzatok szempontjából, mind a központi költségvetés szempontjából kiemelt jelentőségű.
- A strukturális alapok esetében a társfinanszírozás felső határa 85%-ra módosult. Ez a 2000-2006-os időszakhoz képest jelentős előrelépés. A költségvetés szempontjából kézzelfogható megtakarítást eredményez.
- A megállapodás nem terjeszti ki az új tagállamokra a kohéziós támogatások lisszaboni határértékhez kötését, ezzel nagyobb mozgásteret teremt a helyi infrastruktúra fejlesztéséhez.
- A Kohéziós Alap és a strukturális alapok esetében az n+3 szabálynak a 2007-2010-es időszakra történő bevezetéséről jött létre megállapodás.
- A köz- és magánforrásból történő finanszírozású projektek költségei elszámolhatóvá válnak. Ennek a PPP típusú projektek esetében van kiemelt jelentősége, növeli az uniós társfinanszírozás lehetőségét, az elszámolható költségek bővítésével.
- A lakás felújítás támogatása lehetővé válik.

A megállapodás, bár a saját források szerkezetét nem változtatja meg, a költségvetés bevételi oldala tekintetében is tartalmaz érdemi változásokat a korábbiakhoz képest. A legfontosabb elem, hogy 2009-től fokozatosan megváltozik a brit visszatérítés számítási módja. A visszatérítés számítási képletéből 2009-től indulóan, felfutó ütemben, majd 2011-től teljes mértékben kiveszi az új tagállamok javára allokált költségeket, a KAP kivételével. Ezzel biztosítja azt, hogy a brit visszatérítés ne arányosan növekedjen a kibővítés költségeivel. Ugyanakkor a visszatérítés csökkenéséből adódó brit befizetésnövekedést 2007-2013-ban 10,5 milliárd euróban maximálja. Ezen felül a korábbi speciális szabályokon túl külön elbánást kapott Hollandia, Svédország, Németország és Ausztria túlzottan negatív nettó pozíciójának javítása céljából.

Bár voltak erre utaló törekvések, a pénzügyi perspektíva felülvizsgálatára vonatkozó klauzula nem lett ambiciózus. Az Európai Tanács felkérte a Bizottságot, hogy tekintse át a költségvetés kiadási és bevételi oldalát a 2008-2009-ben közzéteendő jelentésben. Ezt figyelembe lehet majd venni a következő pénzügyi perspektíva előkészítéséhez. Nem született tehát döntés egy 2013 előtti reformról.

Intézményközi Megállapodás

2006. április 4-én a Tanács, az Európai Parlament és a Bizottság közötti háromoldalú találkozó negyedik fordulóján megállapodás született arról az Intézményközi Megállapodásról, amely véglegesíti az Unió 2007-2013 közötti pénzügyi perspektíváját. Az Európai Parlament 2006. május 15-18-i plenáris ülésén megszavazta az Intézményközi Megállapodást, amit a Tanács soron következő ülésén erősítenek meg.

A megállapodás alapján az Európai Tanács 2005. december 16-i döntéséhez képest a hétéves időszakra vonatkozóan összesen 4 milliárd euróval több pénz jut az Unió közös kiadásaira. A 4 milliárd eurós emelés az EP 12 milliárdos igényével szemben, kompromisszum eredményeként jött létre. A többletforrások az alábbiak szerint jönnek létre:

- 2 milliárd euróval megemelik a kiadási felső határt;
- a sürgősségi segélytartalék (Emergency Aid Reserve) kikerül a pénzügyi perspektívából (ami a 4. fejezet emelkedéséhez vezetett, és aminek hétéves 1,5 milliárdos keretét szükség esetén a kiadási felső határ fölött külön tagállami befizetésekből finanszíroznak);
- az adminisztratív kiadások fejezetét kiegészítik (500 millió) úgy, hogy a közösségi intézmények alkalmazottainak nyugdíjjárulékait is be lehessen számolni.

A többletforrásokat túlnyomó részt az 1.a. fejezet céljaira (oktatási programok: 800 millió, TEN: 500 millió, K+F: 300 millió, innováció: 400 millió), valamint a közös kül- és biztonságpolitika finanszírozására (800 millió) kell fordítani. Emellett arányaiban megnő a legkisebb költségvetésű 3.b. fejezeten belüli programok (egészségügy, fogyasztóvédelem, kultúra, ifjúság) finanszírozási összege.

Ezek a többletforrások olyan célok esetében biztosítanak több közösségi forrást, amelyek mellett Magyarország is fellépett a tárgyalások során (oktatás, TEN, K+F, közös kül- és biztonságpolitika).

Örvendetes, hogy a Tanács, a Bizottság és az Európai Parlament konstruktív módon viszonyult az Intézményközi Megállapodás létrehozásához. A megállapodás alapján bizonyossá vált, hogy Magyarország a tervezett menetrend szerint juthat hozzá 2007-től kezdődően ahhoz a mintegy 22,6 milliárd eurót kitevő strukturális és kohéziós támogatáshoz amelyet 2005 decemberében elért, és amelyet a Nemzeti Fejlesztési Terv keretein belül az ország fejlesztésére fordíthat. A megállapodással elhárult annak a veszélye, hogy az uniós támogatások kifizetése csúszást szenvedjen, valamint, hogy a költségvetési megállapodás hiánya miatt Magyarország kedvezőtlen pozícióba kerüljön 2007-től.

5. A Stabilitási és Növekedési Egyezmény reformja

A 2005. év fontos célkitűzése volt a Stabilitási és Növekedési Egyezmény (SNE) reformjáról 2004 második felében megkezdett vita folytatása és politikai megállapodás elérése 2005 március végére. A fő cél az volt, hogy az SNE rugalmasabbá váljon, a tagállamok egyéni sajátosságait figyelembe lehessen venni alkalmazása során. A vita elsődleges színtere az ECOFIN tanács volt. A pénzügyminiszterek (informális kiterjesztett eurogroup formátumban zajló) március 20-i ülésén végül megegyeztek a reformról, amit az Európai Tanács (EiT) március 22-23-i ülése jóváhagyott, így az SNE reformjáról szóló vita lezárult. A döntés alapján a szükséges jogszabályok (1466/97/EK és 1467/97/EK rendeletek) módosítását a Tanács elfogadta, azok vita nélküli pontként kerültek az EiT ülésére, ahol azt megerősítették.

A megállapodás tartalmát tekintve magyar szempontból annak legfőbb eleme a nyugdíjreform kezelése volt. Magyarország kezdetektől fogva azt az álláspontot képviselte, hogy a többpilléres nyugdíjrendszert bevezetett vagy azt tervező tagállamok esetében a túlzott hiány eljárás (Excessive Deficit Procedure, EDP) során legyen – közgazdaságilag a legmegalapozottabb módon, teljes mértékben – figyelembe véve a hiánynak az a része, amely a nyugdíjrendszer második pillérére keletkezett többletbe köthető.

Az ECOFIN miniszterek között széleskörű egyetértés alakult ki abban a tekintetben, hogy a nyugdíjreformot mint a hosszú távú fenntarthatóság irányában tett lényeges lépést figyelembe kell venni a költségvetési helyzetek megítélésénél. Ugyanakkor a teljes beszámítást sok tagállam nem támogatta, ezért kompromisszumként olyan megoldás született, amely szerint a fenti korrekcióra ideiglenesen, egy öt éves periódusban és folyamatosan csökkenő mértékben kerülhet sor. Ezek szerint a nyugdíjreform figyelembevételre kerül mind a középtávú cél és az ahhoz vezető kiigazítás meghatározásánál, mind a túlzott hiány eljárás során figyelembe veendő hiánycélnál. A nyugdíjreformok nettó költségeiből a tökefedezeti pillér bevezetését követő öt évben, vagy – korábbi bevezetés esetén 2004-től öt évig – rendre 100, 80, 60, 40 20 százalékot számíthatnak be.

Az SNE reform kapcsán ezen túlmenően az alábbi változásokról született döntés:

- Az SNE nominális horgonyai (a 3%-os és a 60%-os referenciaértékek) egyértelműségüknek fogva megfelelőnek bizonyultak, és továbbra is fennmaradnak.
- A kormányváltás utáni első konvergencia/stabilitási program elkészítésekor a tagállamoknak folytonosságot kell mutatni a költségvetési célokat illetően.
- A Tanács felhívja a tagállamokat, hogy a konvergencia/stabilitási programokat és az EDP-vel kapcsolatos ajánlásokat vitassák meg a nemzeti parlamentekben.
- Előrejelzéseikben a tagállamok a „közös külső feltételezéseket” használják, de a konvergencia/stabilitási programokban szabadon használhatók saját előrejelzések, bár az eltéréseket magyarázni kell. Az utólagos hibák értékelésénél ez a magyarázat lesz a mérvadó.
- A (konvergencia program három éves előretéktől időszakára vonatkozó) középtávú cél (Medium-term Objective, MTO) országonként változhat, szemben az eddigi egységes megközelítéssel. A 3% átlépése ellen azonban minden esetben megfelelő biztonsági résnek kell maradnia.
- Az MTO-hoz közeledés mértéke jó időkben nagyobb, rossz időkben kisebb lehet. A strukturális reformokat végrehajtó országoknak megengedhető átmeneti eltérés az MTO-tól, de a 3%-hoz képesti biztonsági rést garantálni kell.
- A jelentős gazdasági visszaesés eddigi 2%-os GDP-csökkenési definíciója túl szigorú volt. Ezután a negatív növekedés, vagy a potenciálistól jelentősen elmaradó növekedésű időszakokban felhalmozott kibocsátási veszteség lesz a mérvadó.
- A Bizottság a túlzott hiányról szóló jelentésében figyelembe veszi a középtávú gazdasági és költségvetési pozíciót, illetve a pénzügyi hozzájárulást a nemzetközi szolidaritáshoz, az európai célok eléréséhez, különösen Európa egységesítéséhez (ez Németország számára tett gesztusként került a megállapodásba). Az EK Szerződés 104. cikk (12) bekezdésében nem vehetők ugyanakkor figyelembe ezen tényezők, azaz miattuk nem szüntethető meg az EDP.
- A túlzott hiány megállapításának határideje (EKSZ 104. cikk (6)) az eddigi három hónapról négyre módosul, a 104. cikk (7) szerinti ajánlások véghezvitelére a jelenlegi négy helyett hat hónap áll majd rendelkezésre, a 104. cikk (8) (ha nem történt elégséges intézkedés) szerinti egy hónap helyett két hónap, a 104. cikk (9) (újabb intézkedésekre történő felhívás) szerinti két hónap helyett pedig négy hónap.
- A túlzott hiány kiigazításának alapvetően a megállapítását követően egy éven belül kell megtörténnie, de speciális körülmények esetén ez megnövelhető két évre.

- Váratlan és kedvezőtlen események bekövetkezésekor a 104. cikk (7) szerinti ajánlások megismételhetők, és kötelező is ezt a pontot megismételni.

6. Hampton Court-i állam- és kormányfői csúcstalálkozó

Az alkotmányszerződésről tartott francia és holland népszavazásokkal összefüggésben felmerült kérdéseket a brit elnökség nem az alkotmányszerződés újbóli napirendre tűzésével, hanem elsődlegesen a globalizáció jelentette kihívások és lehetőségek áttekintésével kívánta megválaszolni. Ennek érdekében 2005. október 27-én Hampton Court-ban informális állam- és kormányfői csúcstalálkozóra került sor. Az informális csúcstalálkozó során a tagállamok hét olyan területet azonosítottak be, ahol új impulzusokra, illetve közös európai szintű fellépésre van szükség: kutatás-fejlesztés és innováció, energiapolitika, oktatás (azon belül is a felsőoktatásba való nagyobb mértékű befektetés), gazdasági célú legális bevándorlás előmozdítása (migráció), demográfiai változások kezelése, a tágabb értelemben vett biztonság kérdése, valamint külső dimenzió. Ezt követően az Unió napirendjére hivatalosan is felkerült a „hampton court-i csomag”.

7. A lisszaboni stratégia

A 2000. március 23-24-ei Európai Tanács ülésén elfogadott 2010-es célkitűzéseket tartalmazó lisszaboni stratégia félidei felülvizsgálatára 2005-ben került sor.

Az Európai Bizottság a lisszaboni stratégia félidei felülvizsgálatáról szóló jelentését 2005. február 2-án hozta nyilvánosságra, majd az állam- és kormányfők az Európai Tanács 2005. március 22-i ülésén megerősítették a lisszaboni stratégia fő célkitűzéseit és határoztak arról, hogy a stratégia a jövőben a gazdaság és a foglalkoztatás növelését helyezi a középpontba.

Ennek érdekében döntés született arról, hogy a 2005. júniusában jóváhagyott integrált iránymutatások alapján a tagállamok háromévente elkészítik a nemzeti, az Európai Bizottság pedig a közösségi lisszaboni akcióprogramot.

Az integrált iránymutatások tartalmazzák:

- a makro-gazdasági politikát és ennek részeként többek között a gazdasági stabilitást és fenntarthatóságot szolgáló fiskális politikát, a fenntartható nyugdíj- és egészségügyi ellátórendszerek kialakítását, az adópolitikát;
- a mikro-gazdasági politikát és ennek részeként többek között a belső piac bővítését, a vállalkozások számára vonzó környezet kialakítását, az infrastruktúra fejlesztését, az információs és kommunikációs technológiák alkalmazását, a kutatás-fejlesztést és innovációt;
- a foglalkoztatáspolitikát és ennek részeként a szociális ellátórendszerek reformját a munkavállalásra ösztönzés érdekében, a foglalkoztatásbarát adó- és járulékrendszer kialakítását, a bérpolitikát, az alkalmazkodóképességet, az egész életen át tartó tanulást és a hatékonyabb oktatási és képzési rendszerek kialakítását érintő kérdéseket.

Magyarország 2005. október 15-ig benyújtotta a nemzeti lisszaboni akcióprogram első tervezetét, majd 2005. december 23-án a végleges dokumentumot. A 2005-2008. közötti időszakban a lisszaboni stratégia fő célkitűzései – a növekedés és a foglalkoztatás – hazánk esetében is a legfontosabb stratégiai célokat jelentik.

Az Európai Bizottság 2006. január 25-én hozta nyilvánosságra éves jelentését a megújult lisszaboni stratégiáról, valamint a 2005-2008-as időszakra vonatkozó nemzeti lisszaboni akcióprogramról.

A Bizottság a hazai nemzeti akcióprogram erősségeként emeli ki az alábbi intézkedésekre vonatkozó javaslatokat:

- az Állami Foglalkoztatási Szolgálat hatékonyságának növelésére, illetve a foglalkoztatási és szociális ellátórendszerek integrált megközelítésére vonatkozó kezdeményezést, valamint
- a be nem jelentett munkavégzés bejelentett foglalkoztatássá történő átalakítására ösztönző eszközöket.

A Bizottság értékelésében javasolja, hogy Magyarország a jövőben kiemelt figyelmet fordítson a következő területekre:

- fenntartható makrogazdasági stabilitás biztosítása;
- határozottabb és erőteljesebb intézkedések a hálózati iparágak közti verseny növelése érdekében;
- az üzleti környezet fejlesztése, beleértve a KKV-k finanszírozási eszközökhöz jutásának javítását;
- az oktatási és képzési rendszer és a munkaerő-piaci szükségletek közti összhang megteremtése.

Magyarországnak a 2006. őszén esedékes helyzetjelentésben be kell számolnia a fenti területeken tervezett, illetve esetlegesen már megvalósult intézkedésekről.

8. A közösségi politikák fejlődése

(a) A belső piaci szolgáltatások

Az Európai Bizottság 2004. január 13-án tette közzé a belső piaci szolgáltatásokról szóló irányelvet. A tervezet célja, hogy a szolgáltatók belső piaci tevékenységét nehezítő és drágító adminisztrációs terhek és a tagállami korlátozó rendelkezések lebontásával megteremtse a szolgáltatásoknak a valóságban is működő belső piacát. Az irányelv hatálya alá tartozó szolgáltatások a gazdasági tevékenységek közel 50%-át fedik le az Unióban. Az Európai Unió tagállamaiban a szolgáltatási szektorban foglalkoztatottak aránya az összes foglalkoztatáson belül 50-70%. A szolgáltatási szektor részaránya a GDP-ben 60-80%-ot képvisel. A határon átnyúló szolgáltatás megkönnyítésével, a verseny növelésével az irányelv nagymértékben hozzájárulhat a tartós európai gazdasági növekedés megalapozásához. Az irányelvet a lisszaboni célkitűzések megvalósítása érdekében tett gazdasági reformok részeként, azon belül a belső piaci reformok legfontosabb elemét képezi.

A tervezet hatálya a gazdasági szolgáltatások széles körére kiterjed. A Bizottság által közzétett javaslat főszabály szerint nem érinti azokat a szolgáltatásokat, amelyekre van már közösségi jogi szabályozás.

A jogszabálytervezet elfogadásához az EK Szerződés együttdöntési eljárás alkalmazását írja elő. Ennek megfelelően a jogszabálytervezet a Tanács és az Európai Parlament párhuzamosan tárgyalja. A Tanácsban a Versenyképességi Tanács és munkaszerve, a Versenyképességi és Növekedési Munkacsoport, az Európai Parlamentben a Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottság kapta meg az irányelvet egyeztetésének feladatát.

Az Európai Parlament plénuma első olvasatban 2006. február 16-án szavazott az irányelvtervezetről. Az Európai Parlament szavazásával az uniós döntéshozatal egy fontos állomásához érkezett, lezárult az irányelvtervezet parlamenti első olvasatának szakasza. Az EP észrevételeit figyelembe véve az Európai Bizottság 2006 áprilisában új tervezetet készített, melynek tárgyalása folyamatban van.

(b) Pénzügyi szolgáltatások

A Bizottság 2005. december 5-én tette közzé a pénzügyi szolgáltatások akciótervének végrehajtásáról szóló 2005-2010-es Fehér Könyvet. A dokumentum öt fő irányvonalat jelöl meg a következő öt éves periódusban:

- a már megszületett jogszabályok megfelelő átvétele és végrehajtása a tagállamokban,
- a jobb jogalkotás elvének érvényesítése a pénzügyi szolgáltatásokra vonatkozó politika alakításában,
- a felügyeleti munka összehangolása a tagállamok között,
- nagyobb verseny ösztönzése különösen a pénzügyi szolgáltatások kiskereskedelme területén,
- az Unió befolyásának erősítése a globalizálódó tőkepiacon.

A dokumentum előzményének tekinthető Zöld Könyvben foglalt elképzeléseket Magyarország támogatta. A Fehér Könyvvel kapcsolatos hazai egyeztetés jelenleg folyamatban van.

A hitelintézetek és befektetési vállalkozások tőkekövetelményeiről szóló irányelvekről szóló politikai megállapodást 2005. október 11-én fogadta el az ECOFIN. A két irányelv módosítását tartalmazó jogszabály alapján a tőkekövetelmények kockázat-érzékenyebbé válnak, csökkentve ezzel a megfelelésből eredő terheket és hozzájárulva a pénzügyi stabilitáshoz és az ügyfelek védelméhez. Magyarország nyilatkozatot fűzött a tervezethez, amelyben felhívja a figyelmet az anya-hitelintézet tőkekövetelmények alóli egyedi mentesítéséből származó veszélyekre. A tervezet végleges változatát a jogász-nyelvszaki egyeztetések után fogadja el a Tanács.

A monetáris unióból logikusan következő pénzforgalmi unió megteremtése egységes jogi kereteket, és a pénzügyi szektor részéről komoly fejlesztést igényel. Az Európai Bizottság 2005. december 1-jén tette közzé a belső piacon történő pénzforgalmi szolgáltatások nyújtásáról szóló irányelv tervezetét, amely a jelenlegi, nemzeti és uniós szinten is széttagolt jogi szabályozást egyetlen, uniós szinten azonos követelményeket támogató jogszabállyal fogja felváltani. A pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásának európai szintű, egységes jogi szabályozásával, a különböző nemzeti jogrendek miatt fennálló akadályok elhárításával az irányelv alapvető célja az egységes pénzforgalmi piac (Single Payment Market) létrehozásának elősegítése.

(c) A jogalkotás minőségének javítása

A jogalkotás minőségének fejlesztése mindkét elnökség napirendjén kiemelt témaként szerepelt. Ezek között ki kell emelni az Európai Bizottság, az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa által jóváhagyott Intézményközi Megállapodást a jobb jogalkotásról, illetve a lisszaboni stratégia félidei felülvizsgálatát követően kiadott „A jogalkotás minőségének fejlesztése a növekedésért és munkahelyekért az Európai Unióban” című európai bizottsági közleményt. A közlemény egy olyan átfogó kezdeményezést kívánt elindítani, melynek célja az, hogy a közösségi jogrendszer átláthatóbbá és vállalkozásbarátabbá tegye. A jobb jogalkotással kapcsolatos kezdeményezések egyúttal a versenyképesség kiemelt eszközei.

Az adminisztratív terhek csökkentése érdekében tett lépések közé tartozik a hatályos jogszabályok egyszerűsítése, illetve a függőben lévő jogszabályok felülvizsgálata és – szükség esetén – visszavonása. Az Európai Bizottság – folytatva a 2004-ben elkezdett egyszerűsítést – 2005 tavaszán ismét felkérte a tagállamokat, hogy terjesszenek be javaslatokat. Ezek alapján készült el a Bizottság 2005. októberében közzétett, a jogszabályi környezet egyszerűsítéséről szóló közleménye, amelyben egy hároméves program kerül meghatározásra.

Az Európai Bizottság 2005. szeptember 27-én hozta nyilvánosságra a függőben lévő jogszabálytervezetek felülvizsgálatáról készített közleményét, melyben a 2004. január 1-je előtt betervezett közösségi jogszabályjavaslatok közül 68 tervezet visszavonását tartotta szükségesnek.

Az Európai Bizottság 2005. június 15-én hozta nyilvánosságra a hatásvizsgálati útmutatóját, melynek értelmében a Bizottság jogalkotási programjában szereplő minden kezdeményezés hatásvizsgálat tárgya lesz. Az Európai Parlament és a Tanács is bekapcsolódott a hatásvizsgálat elvégzésébe és közös módszertan kidolgozásába.

Az adminisztratív terhek méréséről szóló európai bizottsági közlemény szerint 2006-ban megkezdődik a jelenlegi és a jövőbeni adminisztratív terhek felmérése. Ebben a munkában a tagállamok részletes adatszolgáltatással is segítik a Bizottságot.

A jogalkotás minőségének fejlesztése és a folyamatban lévő intézményi kérdések keretében ismét 2005 őszi megkezdődött a komitológiahatározat felülvizsgálata, melynek célja az Európai Parlament erőteljesebb bevonása a komitológiaeljáráásokba.

(d) Az adózás

Az általános forgalmi adó területén az adókulcsok minimális küszöbértékeit meghatározó irányelv 2005 végén lejárt, így a tagállamok rákényszerültek arra, hogy kompromisszumra jussanak. Ennek megfelelően a Tanács elfogadta az ÁFA-kulcsok alsó értékére vonatkozó szabályok meghosszabbítását. Mivel a közösségi ÁFA harmonizáció elsősorban a tagállamközi áru- és szolgáltatásforgalomra vonatkozik, egyes szabályok alkalmazásának egységesítése és a belső piac működésének hatékonyabbá tétele érdekében a Tanács rendeletet fogadott el a 77/388/EGK hatodik hozzáadott-értékadó irányelv végrehajtási szabályairól.

A társasági adózás területén, a közös konszolidált adóalapról megindult szakértői egyeztetés során még nem körvonalazódik a tagállamok konszenzusát élvező javaslat. Ugyanakkor a káros adóversenyt vizsgáló, illetve az egyes társasági adókedvezmények káros voltát meghatározó és azok visszavonását kezdeményező Társasági Adóztatás Magatartási Kódex munkacsoport elé terjesztett magyar társasági adókedvezmény konstrukciókat a csoport elfogadta, egy esetben nem jutott egyhangú véleményre.

(e) Fogyasztóvédelem

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvet 2005. május 11-én fogadta el a Tanács és a Parlament. Az irányelv célja, hogy a fogyasztók jogainak tisztázásával ösztönözze a határon átnyúló kereskedelmet. A vállalkozások fogyasztókkal szembeni gyakorlatát egységesítő irányelv a félrevezető és erőszakos kereskedelmi módszereket tisztességtelenségnek minősíti és tiltja. Az irányelv rendelkezéseit 2007. június 12-ig kell átültetni a hazai jogba.

A Bizottság 2005. április 6-án tette közzé határozattervezetét, amely együttesen tárgyalta az egészségügyet és fogyasztóvédelmet érintő a 2007 és 2013 közötti időszakra szóló közösségi

egészség- és fogyasztóvédelmi akcióprogramot. A határozattervezet a két terület összevonását azzal indokolta, hogy az egészség- és fogyasztóvédelem terén több közös cél található, melyek együttes kezelése a hatékonyság szempontjából előnyös. Az Európai Parlament azonban kettéválasztotta a tervezetet és két külön bizottságban tárgyalta. A Tanács 2005 novemberében közös álláspontot alakított ki a dokumentumról.

A Bizottság a fogyasztói hitelről szóló irányelv 2002-ben elkészített tervezetét az Európai Parlament módosító javaslatai nyomán teljesen átdolgozta, és 2005 októberében új javaslattal állt elő, amelyről a tanácsi munkacsoporti szintű egyeztetés 2005. decemberben kezdődött el. Az irányelvertervezet részletes szabályokat tartalmaz a fogyasztó előzetes tájékoztatására, a hitelszerződés tartalmára, az elállási lehetőségre, az idő előtti törlesztés lehetőségére vonatkozóan. Az egységes szabályozás érdekében teljes harmonizációt követel, csak kevés helyen enged önálló jogalkotást a tagállamoknak.

A Tanács következtetéseket fogadott el az európai szerződési jogról és a fogyasztóvédelmi közösségi vívmányok felülvizsgálatáról, amelynek fogyasztóvédelmi aspektusa a következőket tartalmazza: az elfogadott fogyasztóvédelmi közösségi jogszabályoknak való megfelelés ellenőrzése, az európai bírósági esetjog feldolgozásával egyidejűleg tudományos igényű szakmai munka és széleskörű konzultációk folytatása valamennyi érdekelt bevonásával, nyilvános meghallgatások szervezésével.

(f) Társasági jog

2005. január 11-én kezdődött meg a nyilvánosan működő részvénytársaságok alaptőkéjének fenntartásáról és módosításáról szóló 77/91/EGK irányelv módosításának a tárgyalása. Az irányelvvvel összeegyeztethető magyar jogszabályok hatálya jelenleg valamennyi részvénytársaságra kiterjed, ezért Magyarország kezdeményezte azt, hogy – követve a gazdasági társaságokról szóló törvény változásait – csak a nyilvánosan működő részvénytársaságokra kelljen alkalmazni az irányelv szabályait. Az irányelv módosítása 2006-ban várhatóan elfogadásra kerül.

2005. október 26-án fogadta el a Tanács a tőketársaságok határon átnyúló egyesüléséről szóló 2005/56/EK irányelvet. Az irányelv megteremti annak a lehetőségét, hogy két különböző tagállamban honos társaság egyesülhessen beolvadás vagy összeolvadás útján. Az egyesülő társaságoknak egyesülési tervet kell készíteniük, amelyet független szakértő jóváhagyása után a társaság legfőbb szerve hagy jóvá, miután az egyesülő társaságok és az egyesülés eredményeképpen létrejövő társaság hatóságai ellenőrzik, hogy az egyesülés megfelel-e a jogszabályoknak. Ezt követően jegyzik be az új társaságot abban a tagállamban, ahol a székhelye van.

(g) Szellemi tulajdonjog

A számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságáról szóló irányelvjavaslat kapcsán a Tanács által elfogadott közös álláspontot az Európai Parlament a 2005. július 6-án tartott plenáris ülésén elutasította. Az Európai Unió történelmében ez az első eset, hogy az Európai Parlament az együttdöntési eljárás során a második olvasatban utasította el a Tanács álláspontját és vetette el a jogszabályjavaslatot. Az Európai Parlament e döntésével a számítógéppel megvalósított találmányok szabadalmazhatóságára vonatkozó jogalkotási folyamat – eredmény nélkül – lezárult.

A közösségi szabadalomról szóló rendelettervezet tárgyalása az igénypont-fordítások benyújtására nyitva álló határidő, illetve a hibás fordításokhoz kapcsolódó joghatások kérdése kapcsán jutott

holtpontra 2004 tavaszán. Az Európai Bizottság a jogalkotás újraindítása érdekében 2006. januárban nyilvános konzultációt kezdeményezett az európai szabadalmi politika jövőjéről.

A formatervezési minták oltalmáról szóló 98/71/EK irányelv elfogadásakor a tagállamok nem tudtak megegyezni a formatervezési mintaoltalommal érintett, az összetett termék eredeti megjelenését helyreállító alkotórészek javítás céljából történő hasznosítására vonatkozó jogszabályaik harmonizációjáról. Az Európai Bizottság 2004 szeptemberében irányelvtervezetet nyújtott be, amely kivonta volna a látható autóalkatrészeket a formatervezési mintaoltalom alól. A módosítási javaslat tárgyalása során egyértelművé vált, hogy a javaslat elutasítását eredményező blokkoló kisebbség alakult ki, így nincs alapja a további tárgyalásoknak. Ennek ellenére az Európai Bizottság a javaslatot formálisan egyelőre nem vonta vissza.

2005. július 12-én a Bizottság nyilvánosságra hozta a szellemi tulajdonjogok büntetőjogi érvényesítéséről szóló irányelv- és kerethatározat-tervezetét. Magyarország – a tagállamok többségével együtt – vitatta a részletes büntetőjogi harmonizáció szükségességét. A Bizottság 2006. május 2-án visszavonta a javaslatot és újat terjesztett be.

(h) Audiovizuális politika

Az Európai Bizottság 2005 decemberében terjesztette a Tanács és az Európai Parlament elé a határokon átnyúló televíziózásról szóló irányelv módosítására vonatkozó javaslatát. A javaslat figyelembe veszi a nézők audiovizuális tartalmak közötti választási lehetőségeinek bővülését és a lineáris és a nem lineáris szolgáltatások sajátosságainak szabályozási szükségleteit. Az irányelv célja, hogy a lineáris szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi környezetet modernizálja és egyszerűsítse, valamint minimum szabályokat vezessen be a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra. A javaslat összhangban van a Bizottság azon törekvéssel, miszerint azt szorgalmazza, hogy az analóg műsorszórásról a szolgáltatók a digitális műsorszórásra álljanak át, és ezáltal hozzájárul a lisszaboni stratégia megvalósításához. Az irányelvtervezet tárgyalása a Tanácsban elkezdődött, és várhatóan számos elnökségen keresztül folytatódni fog.

(i) Távközlés és információs technológia politika

Az Európai Bizottság az európai információs társadalom – és technológiai váltás – új stratégiai kereteit 2005. első felében a lisszaboni stratégia fülvizsgálata és megújítása keretében dolgozta ki majd 2005. június 1-jén elfogadta „i2010: európai információs társadalom a növekedésért és a foglalkoztatásért” címmel.

Az új stratégiai keret átfogó politikai irányvonalakat fektet le. Feladata, hogy elősegítse az európai versenyképesség és termelékenység növeléséhez és a fenntartható fejlődéshez elengedhetetlen technológiai váltást, ösztönözze a nyitott és versenyképes digitális gazdaság kifejlődését.

Az információs társadalom előtt álló kihívások átfogó elemzésére, valamint az érdekeltekkel a korábbi kezdeményezésekről és eszközökről széles körben folytatott konzultációra építve a Bizottság három prioritást javasol az információs társadalom és a média területén folytatandó európai politika számára:

1. célkitűzés: az egységes európai információs tér kialakítása.
2. célkitűzés: az IKT-kutatásokba történő befektetések és az innováció megerősítése.

3. célkitűzés: a befogadó, minőségi közszolgáltatásokat nyújtó és az életminőséget előmozdító információs társadalom.

Az internetirányítás kérdéseit tekintetében az Európai Bizottságnak és a tagállamoknak meghatározó szerepe volt az ENSZ által az Információs Társadalomról szervezett Világ Csúcstalálkozó programjában és annak sikerében.

(j) Kutatás és fejlesztés

Magyarország a kutatás-fejlesztés terén önálló javaslatot terjesztett elő. Olyan új típusú, európai kiválósági központok („Top Centres of Excellence”) létrehozását javasolta, melyek a világ legjobb kutatóinak együttműködésére építve céloznak áttörést egy adott, innovációs szempontból ígéretes területen. Ezek az új kiválósági központok egyszerre szolgálnák a 7. Keretprogram több célkitűzését (például kutatási eredmények célzott területeken, multidiszciplinaritás, nemzetközi jelleg, kutatói mobilitás, kutatói infrastruktúra fejlesztése), így hatékonyan járulnának hozzá az európai kutatás-fejlesztési potenciál kiaknázásához. Az ilyen európai központok esetében a 7. Keretprogram forrásait és erőfeszítéseit más forrásokkal össze kell hangolni. Ezt a magyar kezdeményezést sikerült a 7. Keretprogramba illeszteni, azonban a specifikus programokról még jelenleg is folynak a tárgyalások, azt várhatóan a finn elnökség fogja elfogadni.

Magyarország javasolta továbbá az adminisztratív eljárások és a pénzügyi szabályok egyszerűsítését, hiszen mindez nagymértékben hozzájárulna a magyar pályázati aktivitás növeléséhez. A jelenlegi tárgyalások állása alapján sikerül ezt a magyar érdeket érvényesíteni.

Magyarország 2005 végén csatlakozott ahhoz a kezdeményezéshez, mely – az európai kutatási pályázatok elbírálásáért felelős – Európai Kutatási Tanácsnak a Bizottságtól való függetlenségét kívánja elérni. Várhatóan néhány éven belül ezt a célt sikerül elérni.

(k) Oktatás és képzés

2005-ben az Európai Bizottság a Tanács és az Európai Parlament elé terjesztette az Európai Mobilitásminőségi Alapokmány elfogadására vonatkozó ajánlástervezetet, amely az európai mobilitási programok minőségének javítását szolgálja majd. Ezen felül a Bizottság ajánlástervezetet terjesztett elő az egész életen át tartó tanulás szempontjából fontos kulcskompetenciákról, valamint nyilvánosságra hozta az Európai Nyelvi Kompetenciamutató létrehozását célzó közleményét, amely egy olyan új európai szintű felmérés kidolgozását célozza meg, amely azonos korcsoportban, egységes tesztek alapján ad majd képet az egyes tagállamok diákjainak idegennyelv-tudásáról.

2005. decemberében politikai megállapodás született a 2007-2013-ig tartó időszakra tervezett, az egész életen át tartó tanulást támogató új integrált cselekvési program szakmai tartalmát illetően, amely számos új elemmel gazdagodott a jelenleg futó programokhoz képest.

Nyitott koordinációs keretek között tovább folytatódik a megújult lisszaboni stratégiához kapcsolódó „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram megvalósítása. Ehhez kapcsolódóan Magyarország az Európai Bizottság pályázati támogatásával 2005-ben nemzeti konzultációs és kommunikációs akciótervet hajtott végre, amely a lisszaboni célok, illetve az „Oktatás és képzés 2010” munkaprogram széleskörű megismertetését, az együttműködés erősítését, a célok megvalósításának elősegítését célozza.

Új kezdeményezést jelent, hogy a Bizottság 2005 szeptemberében munkadokumentumként európai és tagállami konzultációra bocsátotta az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) létrehozására vonatkozó javaslatát, amely elősegítheti a képezések átláthatóságát, a nemzeti és szektorális szinten létező képezési keretek közötti kapcsolat erősítését, és ezáltal az egész életen át tartó tanulás koncepciójának megvalósítását. Az EKKR tervezete intenzív szakmai diskurzust indított meg mind európai, mind hazai szinten és előreláthatólag a konzultációt követően is folyamatosan a szakmapolitikai fórumok napirendjén fog szerepelni.

(I) Vámügyi szabályozás

A Közösségi Vámkódexet módosító 648/2005/EK rendelet a biztonsági vámellenőrzések megerősítése, valamint a megbízható gazdálkodók tevékenységének elősegítése érdekében bevezette az engedélyezett gazdálkodó státusz intézményét, a közösségi szintű kockázatkezelési keretrendszert, továbbá az áruk Közösségből történő kiszállításához, illetve beszállításához kapcsolódó előzetes információnyújtás kötelezettségét.

A 648/2005/EK rendelet alkalmazásához kapcsolódó végrehajtási rendelettervezet vitája megkezdődött. A végrehajtási rendeletben kell meghatározni az engedélyezett gazdálkodói státusz és a közös kockázatkezelési keretrendszer részletszabályait, a közös kritériumokat és a kiemelt ellenőrzési területeket, a vámáru-nyilatkozatra és a gyűjtő vámáru-nyilatkozatra vonatkozóan a kockázatelemzéshez és a vámellenőrzés megfelelő alkalmazásához szükséges, elsősorban biztonsági célú adatokat tartalmazó közös adatkört és adatformátumot, továbbá a gyűjtő vámáru-nyilatkozat alkalmazásának feltételeit.

2005. második felében a – lisszaboni stratégia keretében – megkezdődött a Közösségi Modernizált Vámkódex tervezetének vitája. A Modernizált Vámkódex célja a vámjogi szabályozás egyszerűbbé, átláthatóbbá, egységesebbé tétele, az e-Kormányzás megvalósítása a vámügyekben, a közösségi gazdálkodók versenyképességének növelése, a biztonság növelése a Közösség külső határainak a közös kockázatelemzésen alapuló hatékony védelmével, a csalás kockázatának csökkentése, a nagyobb koherencia megvalósítása a többi közösségi politikával, továbbá a döntéshozatali folyamat hatékonyságának biztosítása.

A Modernizált Vámkódexhez kapcsolódóan megkezdődött a „papírmentes vám- és kereskedelmi környezetről” szóló (E-vám) európai parlamenti és tanácsi határozattervezet megvitatása. A tervezet általános célja az elektronizált vámkezelési rendszer bevezetése az Európai Unióban. Ehhez szorosan kapcsolódik a határforgalom ellenőrzésben résztvevő más hatóságok ügyintézésének olyan megszervezése, amelynek révén megvalósulhat az „egy ablakos”, majd az „egy megállásos” ügyintézés.

A 2005-ben megkezdődött a „Vám 2013” közösségi vámügyi cselekvési program tervezet tárgyalása. A program a jelenlegi Vám 2007. közösségi vámügyi cselekvési program folytatásaként működne 2008-tól az Unió 2007-2013 évre vonatkozó Pénzügyi Perspektívájának keretében. A közösségi vámügyi cselekvési program keretében végrehajtott „közös akciók” fontosak a folyamatban lévő átfogó közösségi vámjogi felülvizsgálat és az elektronikus „vámprojekt” végrehajtásához. A Vám 2007 program keretében üzemeltetik és fejlesztik a már működő váminformaticai rendszereket [pl. NCTS, TARIC (integrált vámtarifa)] is.

Az új számítógépes árutovábbítási rendszer (NCTS) működése 2005-ben lényegében teljessé vált, miután 2005. július 1-től minden gazdálkodó számára kötelező az elektronikus nyilatkozattétel az árutovábbítási vámeljárásokban.

A vámegyütműködés gyorsaságának és hatékonyságának növelése érdekében a tagállamok létrehozták a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről szóló, 1997-ben a Brüsszelben aláírt Nápoly II Egyezményre vonatkozó Kézikönyvet. A szabályozás elsősorban az adminisztratív együttműködésre irányul, ugyanakkor megerősíti a csalás és a kábítószer-kereskedelem elleni küzdelmet mind nemzeti, mind közösségi szinten.

A nemzetközi kereskedelem intenzívebbé válásával különösen az Ázsiából érkező termékek ráirányították a figyelmet a hamisítás és a kalózkodás elleni védekezés fontosságára. A hamisított és kalóztermékek kereskedelme ugyanis ösztönzőleg hat a feketegazdaság fejlődésére és ezzel együtt a nemzetközi szervezett bűnözés és az illegális bevándorlás növekedésére. A gazdaságra és a fogyasztókra gyakorolt negatív hatások kiszűrése érdekében, a Tanács kidolgozott egy határozattervezet a hamisítás és a szerzői jogi kalózkodás legújabb fejleményeire adandó vámhatósági válaszlépésekről.

2005-ben elfogadásra kerültek a Közösség, valamint Algéria, Bulgária, Egyiptom, a Feröerszigetek, Izland, Izrael, Jordánia, Libanon, Marokkó, Norvégia, Románia, Svájc (beleértve Liechtensteint), Szíria, Tunézia, Törökország, továbbá Ciszjordánia és a Gázai-övezet közötti diagonális kumulációval kapcsolatos származási szabályokra vonatkozó jegyzőkönyvek (ún. páneuro-mediterrán származási jegyzőkönyvek), és egy részük 2006 januárjáig hatályba is lépett.

Kihirdetésre került a Közösség területére belépő, illetve a Közösség területét elhagyó készpénz ellenőrzéséről szóló 1889/2005/EK rendelet, amely a pénzmosás megelőzését és a terrorizmus finanszírozása elleni harcot szolgálja. A rendelet szerint minden személy, aki az EU külső határát átlépi, köteles a hatóságnak bejelenteni a nála lévő készpénz mennyiségét, amennyiben az meghaladja a 10.000 eurót. A küszöbérték nagysága kizárja a turistaforgalom és a kereskedelmi forgalom indokolatlan akadályozását.

Kihirdetésre került a kábítószer-prekurzoroknak a Közösség és harmadik országok közötti kereskedelme nyomon követésére vonatkozó szabályok megállapításáról szóló 111/2005/EK tanácsi rendelet, valamint ennek 1277/2005/EK rendelete. Az új szabályozás figyelembe veszi az új illegális kereskedelmi technikák elleni küzdelem szempontjait is.

(m) Közlekedéspolitika

A közlekedés területén 2005-ben számos téma tárgyalása zajlott, amelyek közül az ún. harmadik vasúti csomag jogszabálytervezeteinek megvitatása során történt érdemi előrehaladás, illetve döntés. Kiemelt ügyként szerepelt még a nehézgépjárművek által fizetendő úthasználati díjakat szabályozó irányelv módosítása, valamint a közúti szociális szabályok kérdése, amelyekben szintén megállapodás jött létre.

A Bizottság által 2004. tavaszán előterjesztett, a harmadik vasúti csomagra vonatkozó jogszabálytervezetek keretében 2005. decemberében a közlekedési miniszterek tanácsülésén politikai megállapodás született a nemzetközi személyszállítási piac liberalizációjáról. A megállapodás szerint 2010-től a tagállamoknak meg kell nyitniuk a vasúthálózatukat a nemzetközi személyszállítási szolgáltatások számára, beleértve a kabotázs (belföldi szállítás nemzetközi járaton) lehetőségét is.

A Tanács 2005. decemberi ülésén sikerült politikai megállapodást elérni a vasúti személyzet egységes engedélyéről szóló irányelvtervezetről, valamint a nemzetközi utasok jogairól szóló rendelettervezetről is. A csomag negyedik elemeként a Bizottság által beterveztett, a vasúti

áruszállítás minőségi követelményeiről szóló rendelettervezetről további tárgyalás várhatóan nem lesz, miután annak szükségességét a Tanács mellett az Európai Parlament is kétségbe vonta.

Több éves vitát követően 2005 decemberében sikerült az Európai Parlamenttel megállapodni az ún. eurovignette irányelvtervezetről. Az irányelv értelmében egységes díjkalkulációs szabályok vonatkoznak 2012-től a 3,5 tonnánál nagyobb tehergépjárművekre az Unió útdíjakat alkalmazó országában. Egyetértés jött létre a korábban komoly vitákat kiváltó felárak és útdíjak variálhatóságának kérdésében, valamint a díjbevételek felhasználásáról is.

2005. decemberében a Tanács és a Parlament között megszületett az intézményközi megállapodás a közúti áru- és személyszállító gépkocsivezetők szociális jogait, munka- és pihenőidejét szabályozó jogszabálysomagról. Ez többek között azt is jelenti, hogy a rendelet szerint az újonnan forgalomba helyezett tehergépjárművet digitális tachográfal kell felszerelni.

Első olvasatban megszületett az intézményközi megállapodás a mozgásukban korlátozott légi utasok jogairól szóló rendelettervezetről.

Az európai műholdas rádió navigációs programokat (GALILEO, EGNOS) üzemeltető struktúrák létrehozásáról szóló, 1321/2004/EK rendelet hívta életre az Európai GNSS (Global Navigation Satellite System) Felügyelő Hatóságot (a továbbiakban: GSA) az európai GNSS programokkal kapcsolatos szabályozási hatósági szerep betöltése, valamint a programokkal kapcsolatos közérdek kezelése céljából. A GSA ténylegesen 2005. július 1-jével kezdte meg működését közösségi ügynökségként, átmenetileg brüsszeli székhellyel – a végső elhelyezésről várhatóan az Európai Tanács 2006. júniusi ülésén fog döntés születni. A rendelet célja, hogy létrehozza a GALILEO program kiépítési és kereskedelmi üzemeltetési szakaszának finanszírozására vonatkozó részletes szabályokat, beleértve a közösségi hozzájárulást is.

Az Európai Űrügynökség (ESA) 950 millió eurós szerződésének köszönhetően 2005 decemberében felbocsátotta az első európai kísérleti műholdat, amelyet 2006-ban követ a második, annak érdekében, hogy 2006 folyamán ne vesszenek el a Nemzetközi Távközlési Unió (ITU) által a GALILEO számára biztosított frekvenciák. Időközben az ESA-n belül felmerült többletköltségek megosztása tekintetében a tagállamok között még komoly viták vannak.

(n) Környezetvédelem

A környezetpolitika terén kiemelendő az Európai Parlament és az Európai Tanács által 2002-ben 10 éves időtartamra elfogadott VI. Környezetvédelmi Akcióprogramnak a 2006-ban esedékes félidős felülvizsgálata. Az akcióprogramban előírt 7 tematikus stratégia kidolgozása késve kezdődött meg, ezért a félidős felülvizsgálat befejezésére is csak ez év végén kerülhet sor. Az Európai Bizottság 2005. második felében, illetve 2006 elején mutatta be a 7 tematikus stratégiát. Ezek közül néhány jogalkotási javaslatot is tartalmaz. Jelentős haladás történt a levegőminőség-védelem, és a hulladék keletkezésének megelőzésére és anyagában történő hasznosítására irányuló stratégiák, valamint a hozzájuk kapcsolódó jogalkotás terén. Megkezdődtek a tárgyalások a városi környezet védelme, a tengeri környezet védelme, valamint a természeti erőforrások fenntartható használata és kezelése stratégiákban. A közeljövőben várható a peszticidek fenntartható használatával és talajvédelemmel foglalkozó stratégiák tárgyalása is.

A Bizottság az Európai Tanács 2005. decemberi ülésére készítette el közleményét az EU fenntartható fejlődési stratégiájának felülvizsgálatáról. Álláspontunk szerint a tervezet túl szűken kezeli a fenntartható fejlődés területeit, nem tartalmaz hosszú távú, átfogó jövőképet, nem szerepelnek benne konkrét, határidőhöz kötött célkitűzések és felelősségi szintek, valamint hiányzik az egyes területek közötti koherencia és keresztkapcsolat egyértelmű megjelenítése. A

felülvizsgálat végrehajtásában az „Elnökség Barátai” munkacsoport vállalt fontos szerepet. A felülvizsgálat várhatóan 2006 júniusában, az Európai Tanács ülésén zárulhat le a megújult stratégia elfogadásával.

Az Európai Parlament és Tanács üvegházhatású gázok közösségi kibocsátási egység kereskedelmi rendszeréről szóló 2003/87/EK irányelve alapján 2005. december 29-én – az Európai Bizottsággal történt több hónapos egyeztetést követően – a Kormány elfogadta a Nemzeti Kiosztási Tervet, amelyet a Bizottság 2006. márciusában hagyott jóvá.

A Bizottság 2003 júniusában tette közzé az ásványi nyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről szóló irányelvtervezetet. A javaslat alapvető célja, hogy minimum-követelményeket határozzon meg a kitermelő iparágak hulladékainak kezelésére; valamint szabályozza a környezetre és az emberi egészségre veszélyt jelentő kutatási és kitermelési folyamatokat. A jogszabály megállapítja a hulladékgazdálkodással kapcsolatos általános kötelezettségeket, tartalmazza a hulladékkezelésre vonatkozó engedélyezési követelményeket, meghatározza a hulladékkezelő létesítményekkel kapcsolatos alapvető működési és bezárási feltételeket, valamint a hulladék jellemzőinek megállapítására és besorolására vonatkozó követelményeket, továbbá rögzíti a hulladékkezelő létesítmények biztonsági követelményeire vonatkozó rendelkezéseket. A jogszabály előzetes pénzügyi garanciát ír elő, melynek fedeznie kell az üzemszerű működésből, a bezárásból és a balesetekből eredő károkat, valamint a rekultivációt. A jogszabálytervezetről még a Környezetvédelmi Tanács 2004. október 14-ei ülésén született politikai megállapodás, de a jogalkotási folyamat 2006-ra zárult le (2006. március 15-én kelt 2006/21/EK irányelv az ásványi nyersanyag-kitermelő iparban keletkező hulladék kezeléséről és a 2004/35/EK irányelv módosításáról). Románia és Bulgária közös nyilatkozatban nyilvánította ki az irányelv végrehajtására vonatkozó elkötelezettségét, így az irányelv végrehajtása fokozott garanciákat jelent majd a környező országokban végzett bányászati tevékenység határokon átnyúló hatásaival szemben.

Az új tagállamok átmeneti mentességet kaptak a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelvet módosító 2004/12/EK irányelv szigorúbb előírásainak (a csomagolási hulladékok anyagában történő hasznosítási arányának nagyfokú növelése, valamint az egyes anyagáramokra is magas anyagában történő hasznosítási arányok megállapítása) teljesítésére, amelyet a 2005/20/EK irányelv rögzít. E szerint Magyarország 2012 végéig átmeneti mentességet kapott a 60%-os hasznosítási kötelezettség, ezen belül az 55%-os újrafeldolgozási kötelezettség alól. Az újrafeldolgozásnál anyagáramonként a következő arányokat kell elérni: papír és üveg esetén 60%, fém esetén 50 %, műanyag esetén 22,5% és 15% fa esetén.

Elfogadták a fürdővizek minőségéről szóló 76/160/EGK irányelv módosítását (2006/7/EK irányelv). A jogszabály új szemléletben szabályozza a fürdővizek minőségének védelmét. Új követelményeket állapít meg a fürdővizek osztályozása, minősége, monitorozása kapcsán, valamint új rendszerben szabályozza a fürdővizek kezelésére vonatkozó intézkedéseket (profil, jelentéstétel, társadalmi részvétel).

Politikai megállapodás született az EU vegyi anyag szabályozásának átfogó reformjára törekedő REACH-rendelettervezetről, amely egységes rendszert kíván kialakítani a vegyi anyagok nyilvántartására, értékelésére, engedélyezésére és korlátozására. Magyar részről a megállapodást jó kompromisszumnak értékeljük, amely lehetővé teszi az egészség és a környezet fokozott védelmét, ugyanakkor az európai és a magyar vegyipar versenyképességének megőrzését.

Magyar szempontból jelentős siker, hogy a szabályozás egyik alapvető fontosságú eleme, az egy anyag–egy regisztráció elve (OSOR) brit-magyar javaslat alapján a jogszabályba beépítésre és elfogadásra került.

(o) Energia

2005 folyamán az energia belső piac működése és az energia hatékonyság kérdése kiemelt hangsúlyt kapott. A brit elnökség 2005 őszen az energiapolitika átfogó megújítására tett javaslatot.

2005. júniusban a Bizottság közzétette az energiahatékonyságról szóló Zöld Könyvet. A dokumentum rögzíti, hogy az energiahatékonyság a jövőben a közösségi energiapolitika egyik fő prioritása, mivel ez a terület mind az ellátás biztonságához, mind a környezet védelméhez, mind pedig a versenyképességhez hatékonyan képes hozzájárulni. Fő célkitűzésként a dokumentum a lisszaboni programnak megfelelő 20%-os megtakarítás hatékony módon történő elérését nevezi meg 2020-ig, továbbá a kiotói vállalatoknak megfelelő kibocsátáscsökkentést, az állampolgárok jobb tájékoztatását és a környezetvédelmet. A Zöld Könyv javaslatot tesz a célok elérése érdekében szükséges közösségi szintű és tagállami intézkedésekre. A javaslatokról folytatott vitát követően 2006-ban a Bizottság Cselekvési Programot dolgoz ki.

Mintegy két éves vitát és az EP-vel való egyeztetést követően 2005 végén megtörtént a villamosenergia-ellátás biztonságát és az infrastruktúrafejlesztéseket biztosító intézkedéseket tartalmazó irányelv elfogadása. Az irányelv javítani kívánja a villamosenergia-szektor eddigi teljesítményét a fenntarthatóság, az ellátásbiztonság és a versenyképesség vonatkozásában.

Jelentős sikerként értékelhető az energia-végfelhasználói hatékonyságról és az energiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadása. Hosszú vita után a magyar állásponttal egyezően az irányelv a tagállamokra kötelező energiamegtakarítási célok helyett évi 1% indikatív célkitűzést tartalmaz.

Fontos fejlemény a délkelet-európai energiaközösség létrehozásáról szóló szerződés aláírása, amely az EU első multilaterális megállapodása a balkáni régióval. A szerződés a magyar energia biztonság erősítéséhez is hozzájárul. A tárgyalások során az aktív magyar fellépés eredményeként is kellő garanciákat adott a Bizottság a szerződés keretében történő döntéseknek a tagállamokkal való megfelelő egyeztetésére és a tagállami érdekek figyelembevételére.

A 2005 októberében tartott Hampton Court-i informális Európai Tanácson a brit elnökség kezdeményezést tett közös energiapolitika kialakítására, a belső energiapiac teljes nyitottságának megteremtésére. A brit javaslatok időszerűségét az orosz földgázellátással kapcsolatban 2006. elején jelentkezett problémák is jelentették. Az energiaellátás biztonságának kérdése az érintett tagállamok, köztük kiemelten Magyarország szorgalmazására 2006 egyik fő közösségi prioritásává vált. A Bizottság 2006. március 8-án „Európai Stratégia a fenntartható, versenyképes és biztonságos energia érdekében” címmel Zöld könyvet tett közzé, amelyben az EU energiapolitika megújítására konkrét javaslatokat fogalmaz meg. A javaslatokban megjelennek egy közös energiapolitika legfontosabb elemei, s megfelelő hangsúllyal szerepelnek a magyar szempontból fontos kérdések, így elsősorban az ellátásbiztonság és az energiapolitika külkapcsolati rendszerének felülvizsgálata. Az aktívan képviselt magyar állásponttal összhangban a 2006. márciusi Európai Tanács napirendjére önálló vitapontként került felvételre az energiapolitika.

(p) Mezőgazdaság

A KAP tekintetében az elmúlt év legfontosabb eseményei a cukorreform, a KAP-ot finanszírozó Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapot (EMOGA) felváltó Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapról (EMVA) és Európai Mezőgazdasági Garancia Alapról (EMGA) szóló rendelet, a genetikailag módosított termékek engedélyezése, a madárinfluenza elleni védekezés, valamint a Kereskedelmi Világszervezet (továbbiakban: WTO) Doha-fordulójának keretében tartott hong-kong-i csúcson megszületett megállapodás voltak.

A Mezőgazdasági Tanács 2005. november 23-24-ei ülésén született politikai megállapodás alapjaiban változtatja meg a cukorpiacra vonatkozó szabályokat.

A reform azért vált szükségessé, mert növelni kellett a termelők és az egész ágazat versenyképességét és piacorientáltságát, hogy ezáltal párhuzamba kerüljön a negyven éve nagyobb részben változatlan cukortámogatási rendszer a már megreformált Közös Agrárpolitika többi elemével. A reform eredményeképpen:

– A cukor garantált ára 2006-tól kezdve négy év alatt összességében 36%-kal csökkenni fog. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a 2006. június 31-ig fizetett 619,3 eurós tonnánkénti ár 2009. szeptember 30. után 404,4 euróra fog változni.

– A cukorrépa termelők az árcsökkenés átlagosan 64,2%-a ellenében a termeléstől elválasztott kifizetések révén kompenzációban részesülnek. Az új tagországok mindazonáltal lehetőséget kapnak arra, hogy a cukorrépa termelők támogatását külön kezeljék.

– Az ún. önkéntes szerkezetátalakítási rendszer keretében a cukorgyárakra – a rendelkezésükre álló kvóta erejéig – három éven keresztül jelentős illetéket vetnek ki és az így befolyó, mintegy 6 milliárd euróból támogatják a gyárbezárásokat, a feldolgozás megszűnése miatt a termeléssel felhagyó cukorrépa termelőket, valamint a reform által leginkább érintett térségeket.

– A szerkezetátalakítási program működése idején a piaci szabályozás területén fennmarad az intervenció rendszere. Az intervenció ár a referencia ár 80 %-a lesz és közösségi szinten évente 600 ezer tonna cukor felvásárlására lesz lehetőség.

– A kvótarendszer keretében az új szabályozás értelmében az „A” és a „B” kvóta összevonásra kerül. A tagországok termelői egyúttal lehetőséget kapnak arra, hogy 2007. szeptember 30-ig korábbi „C” cukor (kvótán felüli, szabadpiaci értékesítésre szánt cukor) termelésük egy részét – legfeljebb 1 millió tonna erejéig – 730 €/tonna befizetése ellenében „kvótásítsák”, azaz megvásárolják.

– Az izoglükóz árcsökkenésének kompenzálására 300 ezer tonnával – azaz több mint 50%-kal – növekedik a közösségi kvóta. A megnövelt kvótát a jelenlegi termelők között, a meglévő kvóták arányában osztják el. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a többlet közel egyharmada Magyarországnak jut, ami további évi 300 ezer tonna kukoricának jelent biztos piacot.

A Bizottság számítása szerint a reform következtében 25-30%-kal csökkenni fog az EU cukortermelése. Egyes tagországokban és térségekben várhatóan teljesen megszűnik a termelés, míg másutt annak növekedése is elképzelhető. Magyarországon 20-50% közötti termelés-csökkenés, illetve az ötből két gyár bezárása prognosztizálható.

A Tanács 1290/2005/EK rendeletével a közös agrárpolitika új finanszírozási rendszerét határozta el azzal a céllal, hogy egyszerűsítse, átláthatóvá tegye az agrártámogatásokat, és világosan elkülönítse a Közös Agrárpolitika két pillérét: a piacpolitikát és a vidékfejlesztést.

A 2007-es pénzügyi évtől az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alap (EMOGA) helyett két új alap jön létre:

- a közvetlen és a piaci támogatásokat finanszírozó Európai Mezőgazdasági Garancia Alap (EMGA), valamint
- a vidékfejlesztést (az NVT-t és az AVOP-ot is) kizárólagosan finanszírozó Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA).

Az EMVA főbb céljait a 2005. szeptember 20-ai 1698/2005/EK tanácsi rendelet határozza meg, amely szerint a vidékfejlesztés (intézkedéstől függően 50-80 százalékot kitevő) közösségi támogatási forrásai az alábbi gyakorlati célkitűzések eléréséhez járulnak hozzá:

- a mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének javítása a szerkezetátalakítás, a fejlesztés és az innováció támogatása révén;
- a környezet és a vidék minőségének javítása a termőföld hasznosítás támogatása révén és az életminőség javítása a vidéki területeken és a gazdasági tevékenység diverzifikálásának ösztönzése.

A 2007-2013 közötti időszakra az EMVA forrásaiból szakértői becslés szerint Magyarország kb. 830 milliárd forint összegű támogatásra számíthat.

Az új rendszerre való átállás következtében hazánkban 2006-ban a vidékfejlesztési támogatások vonatkozásában a hazai jogszabályi háttér, ezen belül a pénzügyi szabályozás változása várható, továbbá jelentős intézmény-, humán erőforrás- és informatikai fejlesztést kell megvalósítani. Ennek legfontosabb eleme, hogy az új alap kifizetéseit akkreditált kifizető ügynökségen keresztül kell teljesíteni, az akkreditáció határideje 2006. október 15. Az EMVA kifizető ügynökségének a Kormány a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalt jelölte ki.

A Bizottság 2005-ben számos újabb géntechnológiával módosított szervezet (GMO) termékben vagy termékként történő – elsősorban takarmánycélú – felhasználását engedélyezte az Európai Unió egész területén.

Jelenleg az alábbi GMO-kkal szemben állnak fenn tagállami tilalmak (védzáradékok):

- Syngenta BT176 kukorica (Németország, Ausztria, Luxemburg),
- Monsanto 810 kukorica (Ausztria, Magyarország, Lengyelország, Görögország),
- Bayer T25 kukorica (Ausztria),
- Bayer Topas 19/2 repce (Franciaország, Görögország),
- Bayer MS1xRf1 repce (Franciaország),
- Monsanto GT73 repce (Ausztria).

Az illetékes szakbizottság vagy a Tanács a Bizottságnak a folyamatban lévő tagállami védzáradékok fenntartásáról vagy elutasításáról szóló határozattervezetével kapcsolatban minősített többséggel hoz döntést, amennyiben ezt nem sikerül elérni, az eljárási szabályoknak megfelelően a Bizottság saját hatáskörben dönt a védzáradékról. Az eddig elbírált védzáradékok esetében a Bizottság minden esetben a védzáradék feloldására tett javaslatot, amelyet a tagállamok minősített többsége elutasított, a MON 810 kukoricára vonatkozó lengyel és görög védzáradék kivételével, amelyben a Bizottság saját hatáskörben döntött. Ezen védzáradékoknak azonban eltérő volt a jogi alapja, mint a régi tagállamok és Magyarország tiltásának.

Megjegyzés [h1]:

Magyarország 2005 januárjában jelentett be védzáradékot a MON 810 kódjelű genetikailag módosított (GM) kukorica felhasználására (vetés, vetőmag-forgalmazás) vonatkozóan. A felhasználási és forgalmazási tilalom fenntarthatóságával kapcsolatban a Bizottság még nem készített elő határozattervezetet. A tiltás indoklásához szükséges ökológiai hatásvizsgálatok jelenleg is folyamatban vannak.

A közösségi forgalmazási engedéllyel rendelkező GMO-k, ezen belül a GM növényfajták vetőmagjai is – az egészségügyi vagy környezetvédelmi indokok alapján indított védzáradéki eljárás kivételével – minden tagállamban szabadon forgalmazhatók és felhasználhatók. Az EU jelenleg csak a MON 810 kukoricafajták vetőmagját engedélyezte forgalomba hozni. Magyarországon ez a vetőmag nem forgalmazható, így jelenleg GM vetőmagot nem lehet az ország területén forgalmazni. A közösségi jogszabályok lehetőséget adnak azonban arra, hogy a tagállamok nemzeti szabályozást alkossanak a géntechnológiával módosított, a hagyományos és az ökológiai gazdálkodással termesztett növények egymás melletti termesztéséről (koegzisztenciájáról).

A koegzisztencia szabályozását a géntechnológiai tevékenységről szóló 1998. évi XXVII. törvény módosításáról szóló törvénytervezet és annak végrehajtási rendelettervezete tartalmazza. A tervezett szabályozás alapján nagyon szigorú feltételekhez kötött engedélyezési eljárást követően kerülhetne csak sor a közösségi engedéllyel rendelkező GM növényfajták magyarországi köztermesztésben történő felhasználására. A tervezeteket Magyarország 2005. november 15-én notifikációra nyújtotta be a Bizottsághoz. A notifikációs eljárás során a Bizottság a tervezetekre részletes véleményt adott. Az Országgyűlés elé a törvénytervezet a Bizottsággal folytatott konzultációk lezárását követően kerülhet.

A koegzisztencia szabályozás mielőbbi elfogadása elengedhetetlenül szükséges ahhoz, hogy a magyar védzáradék esetleges bizottsági elutasítását követően a GM növényfajták ne kerülhessenek szabályozatlan és ellenőrizhetetlen körülmények között termesztésre.

2005 folyamán az Ázsiából kiindult madárinfluenza vírusnak emberre is veszélyes törzse (H5N1) mára már az Európai Unió számos tagállamában is megjelent. 2005-ben elsősorban a megelőzésen és a felkészülésen volt a hangsúly. Az EU közvetlen szomszédjában 2005 októberében Törökországban és Romániában jelent meg először a betegség.

A reális veszélyre időben reagálva, az EU példás gyorsasággal fogadta el a Tanács 2005/94/EK irányelvét a madárinfluenza elleni védekezésre irányuló közösségi intézkedésekről és a 92/40/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről.

Az irányelv előírja a tagállamok részére, hogy milyen szabályokat kell betartani a madárinfluenzával kapcsolatban, milyen protokoll követendő a vírus felbukkanása esetén. 2006. elején Magyarországon is megjelent a H5N1-es vírustörzs erősen fertőző változata, amelyre az Állategészségügyi Hatóság megfelelően, az uniós előírásokat maximálisan betartva reagált.

A Kereskedelmi Világszervezet 2005. december 13-18. között megtartott Miniszteri Értekezletén elfogadott nyilatkozat rögzíti a felek szándékát az exporttámogatások 2013-ig történő leépítésében. E vállalás jelentős részét 2010 végéig teljesíteni kell. Ennek feltétele többek között, hogy az export versenyt befolyásoló (főként tengerentúli fejlett országok által előszeretettel használt) egyéb eszközök, azaz az exporthitelek, az állami kereskedelmi vállalatok és az élelmiszer-segélyek alkalmazását is egyidejűleg hatékony nemzetközi fegyelem alá kell vonni.

A jelenlegi szabályok értelmében mindössze 25 WTO-tag nyújthat exporttámogatást. Ez évi átlagban megközelítőleg 6,2 milliárd dollárt jelent, amelynek azonban közel 90 százalékát az Európai Unió használja ki. Megjegyzendő azonban, hogy az exporttámogatások tekintetében 2000 és 2005 között az EU esetében 50 százalékos csökkenés következett be, aminek oka a tejrre vonatkozó közvetlen támogatások bevezetése.

A támogatások leépítéséről szóló megállapodás a magyar agrárexportőrökre közvetlenül előre láthatólag minimális kihatással lesz, mivel Magyarország igen kevés export-visszatérítésben részesül. Miután azonban a támogatások leépítése fokozatosan történik, az érintett exportőrök számára elegendő idő marad az alkalmazkodásra történő felkészülés céljából. Ugyanakkor az exporttámogatások megszüntetése az EU-t a jelenleg működő intervenciók rendszerének újra gondolására készíti. Az intervenciók rendszer nyújtotta termelők biztonsága és kiszámíthatósága megszűnése meglehetősen súlyos következmény lehet, mely a magyar agrárgazdaság számára is új helyzetet teremtene.

Ha az EU-csatlakozás mezőgazdaságra gyakorolt hatását vizsgáljuk, akkor ki kell emelni, hogy a magyar gazdák 2005-ben az uniós gazdák támogatottsági szintjének 60%-át érték el, 30% uniós és 30% hazai forrással.

A növénytermesztés megemelkedett jövedelmezőségének és a termelés pénzügyi stabilitását biztosító intervenciók rendszernek, valamint a gabonátároló-kapacitások növelésének köszönhetően a mezőgazdaság helyzete stabilizálódott. A magyar agrárkivitel (elsősorban az élőállat, hús és húskészítmények exportja) mintegy másfélszer nagyobb, mint a behozatal. Az elmúlt években a sertés- és a szarvasmarha állomány csökkent, a gabonatermés a 2002. évi 11.631 ezer tonnáról 2005-re 16.135 ezer tonnára növekedett.

Az EMOGA Garancia Részlegéből közvetlen támogatásként 187.770 millió forintot, intervencióra 146.081 millió forintot, piaci intézkedésre 15.615 millió forintot fizetett ki a magyar kifizető ügynökség a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal. A teljes agrár- és vidékfejlesztési kifizetések – az előbbieket mellett az NVT, a SAPARD és az AVOP kifizetések – esetében ez az összeg: 436.787 millió forint.

(q) Foglalkoztatás és szociális ügyek, ifjúságpolitika

A munkajog területén 2005-ben is folytatódott a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, jelenleg hatályos 2003/88/EK irányelv felülvizsgálata. A 2003/88/EK irányelvet módosító irányelv tervezete 2005-ben több alkalommal is szerepelt a Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Tanács (EPSCO) üléseinek napirendjén, a tagállamoknak azonban nem sikerült a tervezetről politikai megállapodásra jutniuk.

A Tanács 2005-ben politikai megállapodásra jutott a PROGRESS foglalkoztatási és szociális szolidaritási közösségi programról, amely a 2007-2013 közötti pénzügyi perspektíva időszakban hivatott a közösség foglalkoztatási és szociálpolitikai célkitűzéseit támogatni.

Az Európai Bizottság 2005 márciusában hozta nyilvánosságra a demográfiai kihívásokról és a nemzedékek közötti szolidaritásról szóló Zöld Könyvet, amelyet széleskörű társadalmi vitára bocsátott. A konzultáció lezárásaként a Bizottság – összhangban a Hampton Courtban beazonosított prioritásokkal – 2006 tavaszán a témában közleményt fog kibocsátani.

A felülvizsgált lisszaboni stratégia keretében a Tanács 2005 júliusában integrált iránymutatásokat fogadott el a 2005-2008 közötti időszakra, amely a foglalkoztatási iránymutatásokkal egységes

szerkezetben tartalmazza a makro- és mikrogazdasági iránymutatásokat. Az integrált iránymutatások alapján valamennyi tagállam 2005-ben elkészítette nemzeti reformprogramját.

A nyitott koordinációs mechanizmus keretében benyújtásra került a 2004-2006 közötti időszakra vonatkozó, társadalmi összetartozásról szóló nemzeti cselekvési terv felülvizsgált változata, valamint a megfelelő és fenntartható nyugdíjakról szóló Nemzeti Stratégiai Jelentés is. A szociális védelem nyitott koordinációjának modernizációs-egyszerűsítési eljárását célzó európai bizottsági közlemény 2005. december 22-én jelent meg. A közlemény 2006-tól a szociális védelem három területén - társadalmi összetartozás, nyugdíjak, egészségügyi ellátórendszer és tartós ápolás - eltérő fázisban folyó tevékenységeit integrálja, egy erőteljesebb folyamat, valamint a lisszaboni stratégia végrehajtásával való szorosabb összhang megteremtése érdekében. Ennek alapján a tagállamok 2006 szeptemberében nyújtják be a 2006-2008. időszakra szóló nemzeti stratégiai jelentéseiket.

A nők és férfiak egyenlő bánásmódjának biztosítása terén a Tanács 2005-ben politikai megállapodásra jutott a foglalkoztatás és alkalmazás területén a férfiak és nők közötti esélyegyenlőséggel és egyenlő bánásmóddal kapcsolatos korábbi irányelveket egységes szerkezetbe foglaló (recast) irányelv tervezetéről, s megkezdődött a Nők és Férfiak Esélyegyenlősége Európai Intézetének létrehozásáról szóló rendelettervezet, valamint az Esélyegyenlőség Mindenki Számára Európai Évről szóló (2007) határozattervezet tárgyalása. Hazánk jelentést nyújtott be a Bizottság számára a faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének végrehajtásáról szóló 2000/43/EK irányelvben foglaltaknak megvalósításáról.

A Tanács 2005 júniusában az Európai Közlekedési Dolgozók Szövetsége (ETF) és az Európai Vasutak Közössége (CER) által kötött, az interoperábilis határforgalmi szolgáltatásokat végző, vasúti mozgó munkavállalók egyes munkafeltételeiről szóló, szociális partnerek közötti megállapodást magában foglaló irányelvről is politikai megállapodásra jutott. Ez az irányelv szabályozza az interoperábilis mozgó munkavállalók esetén a lakóhelyi napi pihenőidő, lakóhelyen kívüli napi pihenőidő, munkaközi pihenőidő, heti pihenőidő és a vezetési idő mértékét.

A Bizottság közzétette a fogyatékos személyekről szóló első kétéves jelentését, valamint a 2006-2007-es évekre vonatkozó akciótervet, amely három pillérrre épül: az antidiszkriminációs jogalkotásra és intézkedések megtételére, a környezeti korlátok felszámolására és a fogyatékosügyi politika más közösségi politikákba történő beépítésére.

Az ifjúságpolitika tekintetében az Európai Tanács 2005. évi tavaszi ülésén a résztvevők elfogadták az Európai Ifjúsági Paktumot, amely az ifjúságpolitika fejlesztési irányainak prioritási területeit határozza meg, valamint folytatódtak a Youth in Action (2007-2013) közösségi akcióprogramról szóló tárgyalások is.

Az év folyamán a munkahelyi egészség és biztonság terén végső szakaszba jutottak a mesterséges optikai sugárzás elleni védelemmel foglalkozó irányelvről folytatott viták, s az Európai Parlament, illetve a Tanács 2006. februárjában elfogadta az irányelvet.

(r) Egészségügy, népegészségügy

2005 folyamán tovább erősödött az a tendencia, miszerint az alapvetően tagállami hatáskörbe tartozó népegészségügyi területen az uniós jogalkotás és politika - közvetlenül vagy közvetve - egyre erőteljesebben érezteti hatását. Az egészségügy területén kiemelt téma volt a mentális egészség javítása és az egészséges életmód előtérbe állítása. A Bizottság 2005. októberében indította el a mentális egészséggel foglalkozó Zöld Könyvvel kapcsolatos konzultációs

folyamatot, és 2005 végén hozta nyilvánosságra az elhízás, táplálkozás és testmozgás kérdésében készített Zöld Könyvet. Napirenden maradt az új típusú fertőzések, az AIDS/HIV elleni küzdelem, a járványokkal szembeni európai fellépés útjainak és eszközeinek keresése.

Az influenza pandémiára való felkészülés az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának és az Egészségügyi Miniszterek Tanácsának ülésén folyamatosan kiemelt figyelmet kapott. A brit elnökség kezdeményezésére létrejött a „Elnökség barátai” munkacsoport, amelynek célja volt, hogy a tagállamok közötti információáramlást a közös cselekvés gyors kialakítása érdekében elősegítse. A tagállamok mindegyike elkészítette, és folyamatosan aktualizálja nemzeti influenza pandémia felkészülési tervét, és ezzel párhuzamosan a közösségi felkészülési terv is felülvizsgálatra került. 2005 novemberében a pandémiás felkészülésben operatív módon résztvevő intézmények szimulációs gyakorlatot tartottak. Megkezdődött továbbá a 2007-2013 időszakra szóló Népegészségügyi és Fogyasztóvédelmi Program előkészítése.

2005. folyamán az Ázsiából kiindult madárinfluenza vírusnak emberre is veszélyes törzse (H5N1) mára már az Európai Unió számos tagállamában is megjelent. 2005-ben elsősorban a megelőzésen és a felkészülésen volt a hangsúly. A reális veszélyre időben reagálva, az EU példás gyorsasággal fogadta el a Tanács 2005/94/EK irányelvét a madárinfluenza elleni védekezésről és a 92/40/EGK irányelv hatályon kívül helyezéséről. Az irányelv előírja a tagállamok részére, hogy milyen szabályokat kell betartani a madárinfluenzával kapcsolatban, milyen protokoll követendő a vírus felbukkanása esetén. 2006 elején Magyarországon is megjelent a H5N1-es vírustörzs erősen fertőző változata, amelyre az Állategészségügyi Hatóság megfelelően, az uniós előírásokat maximálisan betartva reagált.

Az Európai Bizottság 2004 októberében terjesztette elő a gyógyszerkészítmények gyermekgyógyászati felhasználásáról, valamint a gyógyszerek kiegészítő oltalmi tanúsítványának bevezetéséről szóló rendelet (1768/92/EGK), a gyógyszerek engedélyezésére vonatkozó általános irányelv (2001/83/EK), és a központi törzskönyvezési eljárásra vonatkozó rendelet (726/2004/EK) módosításáról szóló rendelettervezetet. A tervezet célja, hogy előírja, és egyben ösztönözze a pediátriai klinikai vizsgálatokat a gyógyszerkutatás-fejlesztés során. A tervezet szerint a jövőben a gyógyszerek engedélyezési eljárásához főszabály szerint biztosítani kell a vonatkozó gyermekgyógyászati vizsgálati eredményeket. A megfelelő gyermekgyógyászati vizsgálatok elvégzését elősegítendő a javaslat egy ösztönző rendszert hoz létre. Az egészségügyi miniszterek a 2005. decemberi tanácsülésen részleges politikai megállapodásra jutottak a tervezetről, melyet az Európai Parlament és a Tanács 2006 májusában második olvasatban tárgyalt. A tanácsi vitában Magyarország mindvégig aktív szerepet játszott és a javaslat elfogadását támogatja.

A brit elnökséget lezáró 2005. decemberi Tanács ülésén a Tanács – az Európai Parlament véleményének kikérése után – közös álláspontot fogadott el az élelmiszereken alkalmazott tápanyag-összetételre és egészségre vonatkozó állításokról szóló rendelettervezetről és a vitaminok, ásványi anyagok és bizonyos egyéb anyagok élelmiszerekhez történő hozzáadásáról szóló rendelettervezetről. Hazánk támogatja a rendeletek elfogadását tekintettel arra, hogy a tervezetek célkitűzései, mint például a fogyasztók magas szintű biztonságának elősegítése, a belső piac megfelelő működése, hazánk célkitűzéseivel összhangban állnak.

(s) Bel- és igazságügyi együttműködés

A bel- és igazságügyi együttműködés területén a múlt évben minőségi előrelépést jelentett, hogy 2005. január 1-jével a bel- és igazságügyi politika közösségi hatáskörbe tartozó részpolitikái – a

legális bevándorlás kivételével – a minősített többségi szavazás és az EKSZ 251. cikkében rögzített együttdöntési eljárás hatálya alá kerültek.

A luxemburgi elnökség 2005 első felében megkezdte a hágai program végrehajtását, és 2005 júniusában elfogadta a hozzá kapcsolódó hágai cselekvési tervet is. A hágai program végrehajtása keretében Magyarország prioritása a 2007. októberére tervezett teljes körű schengeni integrációra való felkészülés. Ennek előfeltételeként – a Bel- és Igazságügyi Tanács 2004. december 2-án elfogadott, a schengeni értékelések jövőbeli programjára vonatkozó tanácsi következtetéseit végrehajtva – a Tanács Schengeni Értékelő Munkacsoportja 2005-ben elkészítette azt az indikatív menetrendet, amely alapján az értékelések 2006. folyamán megkezdődhetnek az új EU tagállamokban. Az integrált határmenedzsment kiteljesítése újabb lépcsőjeként, 2005. júniusában politikai megállapodás született a Tanácsban a személyek határátlépését szabályozó Közösségi Kódex létrehozásáról szóló rendeletről, amelyet a Tanács – Magyarország „nem” szavazata, és Szlovénia tartózkodása mellett – minősített többséggel, 2006. februári ülésén fogadott el. A külső határokon folytatott operatív együttműködést erősítendő, az Európai Határőrizeti Ügynökség (FRONTEX) a Tanács 2005/358/EK határozata értelmében, közel fél év késéssel, 2005. május 1-jén, varsói székhelyén megkezdte a működését.

A bel- és igazságügyi együttműködés területén a 2005. júliusi londoni merénylet rávilágított arra, hogy az Európai Unió képességének folyamatos fejlesztése szükséges a terrorizmus elleni küzdelemben. Ennek megfelelően elfogadásra került az Európai Unió terrorizmusellenes stratégiája. E stratégia egyféle általános keretet állít fel a radikalizálódás és a toborzás megelőzését, a polgárok és az infrastruktúra védelmét, a terroristák határon átnyúló üldözését és az ellenük folytatott nyomozást, valamint a terrortámadások következményeinek kezelését és minimalizálását illetően. Emellett célként tűzi ki az EU képességeinek javítását a terrortámadások utáni helyzet, a reagálás koordinációja és az áldozatok szükségleteinek kezelése területén.

Az EU elfogadta a 2005-2012-es kábítószer-stratégia végrehajtásának 2005-2008-as Kábítószer Akciótervét, amely a bűnüldöző hatóságok együttműködésének erősítését célozza meg, növelve az Európai Unió nemzetközi szintű részvételét a kábítószer-termesztés és -kereskedelem elleni harcban, valamint ösztönözve a kábítószer iránti igény európai szintű csökkentésében elért legjobb gyakorlatok cseréjét. Megszületett továbbá az Akcióterv végrehajtását tartalmazó tanácsi következtetés is. Az Unió az emberkereskedelem elleni küzdelemmel és annak megelőzésével kapcsolatosan is akciótervet fogadott el.

A 2004. március 25-26-ai Európai Tanács – a terrorizmus elleni küzdelemről szóló nyilatkozatában – prioritásként tűzte ki a büntetőítéletekkel kapcsolatos információcsere fejlesztését, és ezt a 2004. november 4-5-ei Európai Tanács által elfogadott Hágai Program megerősítette. 2005 második felében, a Hágai programon alapuló Cselekvési Terv és a Tanács által meghatározott feladatok részeként a Bizottság több nagy jelentőségű tervezetet nyújtott be a büntető ügyekben történő rendőri és igazságügyi együttműködés területén. Ezek közé tartozik a belső határok menti rendőri együttműködés erősítéséről és a Schengeni Végrehajtási Egyezmény módosításáról, korszerűsítéséről szóló tanácsi határozat tervezete. Sikertelen közös megközelítést elfogadni a bűnüldöző szervek közötti információcsere leegyszerűsítéséről szóló kerethatározatról. A Hágai Programban szereplő, 2008-ig megvalósítandó szabad hozzáférés elvére vonatkozóan (principle of availability) első lépésként az osztrák elnökség egy ad hoc szakértői csoport felállítására tett javaslatot a DNS-adatok szabad hozzáférés elve alapján történő cseréje uniós kereteinek kidolgozására.

Az EU terrorellenes stratégiájára épülve a decemberi Bel- és Igazságügyi Tanácson elfogadták a Radikalizáció és Toborzás elleni Stratégiát és Cselekvési Tervet, amely a terrorizmus elleni stratégiában meghatározott alapvető elvek, célkitűzések részletesebb kibontását szolgálja.

2005 decemberében formálisan is elfogadták a menekültügyi eljárási irányelvet, amely 2006. január elején hatályba lépett. Ez a Tamperében elhatározott Közös Európai Menekültügyi Rendszer fontos eleme, mivel közös minimum szabályokat állapít meg a tagállamokban a menekült jogállás megadására, illetve visszavonására. Az irányelv hatálybalépése különös jelentősége abban rejlik, hogy az EK-Szerződés 63. cikk (1) és (2) bekezdése a) pontja alapján akkor lehet áttérni az együtdöntési eljárásra, ha a közös minimumszabályokat és alapelveket meghatározó közösségi szabályozás (melynek utolsó darabja az eljárási irányelv) már megszületett. (Így az irányelv kiegészítését jelentő biztonságos származási országok listája már többségi döntéshozattal alakítható ki.)

Magyarország folyamatosan szorgalmazta az Európai Unió illetékes intézményeinél a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködésre vonatkozó uniós szintű adatvédelmi szabályozás kidolgozását. Többek között az erőteljes magyar kezdeményezésnek is köszönhetően az ősz folyamán a Bizottság benyújtott egy kerethatározat-tervezetet ennek szabályozására. A tervezet tárgyalása jelenleg folyamatban van.

Tanácsi kerethatározat került elfogadásra a kölcsönös elismerés elvének alkalmazásáról a pénzügyi jellegű büntetések alkalmazása során, valamint a bűncselekményből származó jövedelmek, vagyon és az elkövetéshez használt eszközök elkobzásáról. Ez utóbbi kerethatározat célja a tagállamok hatékony szabályozásának kialakítása.

Jelentős haladást sikerült elérni a büntetőeljárások során felhasználandó tárgyak, dokumentumok és adatok megszerzéséhez szükséges európai bizonyítás-felvételi parancsról szóló tanácsi kerethatározatot illetően is. A Tanács megállapodott továbbá az információs rendszerek elleni támadások megelőzése és az azok elleni küzdelem eszközében, amely magában foglalja a tagállamok igazságügyi és egyéb hatóságai közötti együttműködést, e területen a büntető jogszabályok közelítését, biztosítva azt, hogy e támadások hatékony, arányos és visszatartó erejű szankcióval legyenek büntetendők.

A 2005-ös egyeztetések eredményeként a 2006. február 21-ei Bel- és Igazságügyi Tanács ülésén elfogadták az európai fizetési meghagyásos eljárásról szóló rendeletet, valamint a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról szóló irányelvet. Az irányelv célja, hogy megkönnyítse a büntetőügyekben történő igazságügyi együttműködést a telekommunikációs szolgáltatást végzők által tárolt adatok megőrzésére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítésével.

Az elmúlt évben a közös vízümpolitika, valamint a menekült- és bevándorlási politika terén a hágai program végrehajtása az alábbi főbb eredményeket hozta:

A Tanács és az Európai Parlament módosította a közösségi vízümpolitika szolidaritási (reciprocitási) mechanizmusát. A közösségi vízümpolitika alapelve, hogy egy harmadik ország számára a közösség viszonyosság alapján biztosít vízumentességet, vagyis az illető harmadik országnak valamennyi tagállam számára ugyanezt a kedvezményt kell nyújtania. A szolidaritási (reciprocitási) mechanizmus lényege, hogy ha harmadik ország vízümpkötelezettséget vezet be vagy tart érvényben valamely tagállammal szemben, akkor ez a tagállam eljárást kezdeményezhet, mely által a Közösség válaszul megvonhatja e kedvezményt. A módosulás lényege, hogy míg

korábban a sértett tagállam volt az „ügy ura”, azaz kérésére az eljárás a Tanácsban automatikusan elindulhatott és eljuthatott egészen az ellenintézkedésig, addig most a Bizottság lép fel a sértett tagállam és a Közösség nevében a harmadik országgal szemben, és javasolhat sikertelenség esetén szankciót.

Az Európai Parlament elfogadta álláspontját a kishatárforgalmi rendelettervezetről, amellyel a Bizottság is egyetértett és várható, hogy még az osztrák elnökség idején a Tanács is jóváhagyja (tanácsi munkacsoport szinten a tagállamok már megtárgyalták az európai parlamenti módosító javaslatokat, és azokkal egyetértettek). Az Európai Parlament által javasolt módosítások az eredeti bizottsági javaslatához képest nagyobb hangsúlyt helyeznek az Unióval szomszédos országokban élő, fokozottan tagállami kötődésű népesség iránti nyitottság uniós politikájára. A rendelet felhatalmazza a tagállamokat, hogy - a rendelet által megszabott keretek között - kishatárforgalmi egyezményeket kössenek nem EU tagállam szomszédaikkal. Az Európai Parlament által javasolt módosítás a határ-menti terület szélességét 30 km-ben állapítja meg, azzal a kitételrel, ha valamely határ-menti térségnek minősülő helyi közigazgatási egység átnyúlik ezen a sávon, akkor a zóna szélessége az 50 km-ben határozható meg. Ezzel a módosítással elérhető az, hogy a kiszélesített kishatárforgalmi zóna gyakorlatilag lefedje a Vajdaságot, valamint Ukrajna magyarlakta területeinek túlnyomó részét. Az EP további módosító javaslatai a magyar érdekeknek, nemzetpolitikai szempontoknak megfelelő módosításokat tartalmaznak a kishatárforgalom szabályozásában. Emellett rugalmasabbá teszik a kishatárforgalmi szabályozást és nagyobb mozgásteret biztosítanak a tagállamoknak.

Formálisan is elfogadták a menekülteljárás iránylevet. Ez a Tamperében elhatározott közös európai menekültügyi rendszer fontos eleme, mivel közös minimum szabályokat állapít meg a tagállamokban a menekült jogállás megadására, illetve visszavonására alkalmazott eljárások számára.

A Bizottság Zöld Könyvet adott ki a gazdasági célú, legális migrációról. Ebben felveti a vonatkozó politika részleges közösségiesítésének és óvatos, szelektív liberalizálásának lehetőségét. Az év során az Unióban lefolytatott társadalmi vita nyomán a Bizottság 2006 elején Fehér Könyvet tett közzé, amely megállapítja, hogy bár a munkaerőpiac közösségi jellege és egyensúlya indokolná a bevándorlási eljárások jelenleginél nagyobb harmonizációját, ezt a tagállamok kormányai nem támogatják. Ezért a Fehér Könyv a közösségi jogalkotást már inkább csak ágazati jelleggel kezeli, ezen kívül pedig jobb operatív együttműködést javasol a tagállamoknak.

A Tanács dokumentumot fogadott el „Stratégia a szabadság, biztonság és jog külső dimenziójára” címmel, annak felismeréseként, hogy az EU erőfeszítései egyes, nagy részben kívülről érkező kihívások (terrorizmus, szervezett bűnözés, emberkereskedelem, illegális migráció) kezelésében csak harmadik országokkal megvalósuló partnerségben lehetnek sikeresek. Ugyanebben az összefüggésben, e folyamat részeként fogadta el a 2005 decemberi Európai Tanács „A migrációval kapcsolatos átfogó megközelítés: az Afrikára és a Földközi-tengerre összpontosuló kiemelt intézkedések” c. dokumentumot.

2005 során lezárultak az EU-Oroszország között a vízumkönnyítésekről folytatott tárgyalások, s végéhez közelednek az Ukrajnával vízumkönnyítési és visszafogadási egyezmények megkötését célzó megbeszélések is.

A terrorizmus, szervezett bűnözés és az Unió déli határain egyre kezelhetetlenebbé váló illegális migráció elleni eredményes fellépés érdekében a brit elnökség alatt sor került a bel- és igazságügyi együttműködés külkapcsolati vetületét célzó stratégia kidolgozására. A dokumentum az EU biztonságát fenyegető globális kihívások közül kifejezetten a terrorizmus, szervezett bűnözés,

illegális migráció témakörére összpontosít, azok kezelésének külkapcsolati vetületét vizsgálja az alapelvek, az eszközrendszer, a cselekvési területek, s az uniós struktúrák szempontjából. A stratégia létrehozását az is indokolta, hogy a bel- és igazságügyi együttműködéshez, a globális kihívások kezeléséhez tartozó kérdések érvényesítését a külkapcsolatokban a széttagozottság, szétदारoboltság jellemzi. Emiatt nincsen az egyes rész kérdésekkel kapcsolatban megindult akciók között összehangoltság, ami biztosíthatná, hogy az Unió külső kapcsolataiban a bel- és igazságügyi megfelelő hangsúllyal szerepeljen.

A bel- és igazságügyi együttműködés külső vetületének fókuszába számos dél-európai tagállam a mediterrán térséget szándékozik helyezni, hiszen a felénk irányuló fenyegetések, biztonsági kockázatok (illegális migráció, terrorizmus) nagyrészt ebből a régióból erednek. Fontos magyar törekvés, hogy a déli és keleti vetület között kiegyensúlyozott legyen a megközelítés, és ez a szükséges anyagi források terén is megvalósuljon.

9. Az Európai Unió további bővítése

A 2005 első félévében az elnöki tisztelet betöltő Luxemburg viszonylag korlátozott, már korábban eldöntött bővítési célokat tűzött ki, azokat azonban sikerre vitte. Ugyanakkor az alkotmány szerződés ratifikációjának elvetése Franciaországban és Hollandiában átmeneti megtorpanást hozott több uniós politika, így a bővítés terén is. A bővítési fáradtság erősödése, a közvéleménynek az ötödik bővítési körrel, illetve a további potenciális csatlakozó országokkal, mindenképp a Törökországgal kapcsolatos aggodalma már a franciaországi és hollandiai népszavazásokat megelőzően is jelentős figyelmet kaptak. Azóta pedig politikai szinten is egyre több kérdőjel merül fel a bővítési folyamat kapcsán. Ma már tényként kell kezelni: a bővítési folyamat kérdése nem választható el az európai integráció jövőjével kapcsolatban megfogalmazódó kétségektől és az EU jövőjéről megindult vitától, így végső soron az intézményi kérdésektől és a közösségi politikák reformjától sem. A további bővítések során az Unió befogadó képességének vizsgálata a csatlakozás feltételeként jelenik meg.

Mindenképpen eredményként értékelhető, hogy az alkotmány szerződés ratifikációjának megakadása és a pénzügyi perspektíváról szóló megállapodás első félévi elmaradása nyomán kialakult negatív uniós politikai hangulat ellenére a bővítési folyamat az előre meghatározott menetrend szerint folytatódott. Aláírásra került a román és a bolgár csatlakozási szerződés, megszülettek a monitoring-jelentések, megkezdődtek a horvát és a török csatlakozási tárgyalások, Macedónia tagjelölti státuszt kapott.

A magyar érdekeknek alapvetően megfelel az Európai Bizottság 2005. november 9-én nyilvánosságra hozott, a bővítés jövőjéről készített stratégiai anyaga. Ez egyrésztől leszögezte az Unió elkötelezettségét a bővítési folyamat mellett, másrésztől a Nyugat-Balkánt (és Törökországot) jelölte meg a jövőbeni bővítés fő irányául, s nem tervez a közeljövőben csoportos felvételeket.

A magyar diplomácia komoly szerepet játszott abban, hogy a kérdés 2005 során folyamatosan napirenden szerepeljen, és szomszédaink csatlakozási folyamata sikeresen haladjon előre. A tagállamok döntő többsége hitet tett a bővítés folytatásának szükségessége mellett. Ugyanakkor nem kerülhető meg a „hogyan tovább” kérdésének részletes tagállami vitája. Ezt a tagállami igényt a 2005. decemberi EIT is visszaigazolta: döntés született arról, hogy 2006 során kerüljön sor stratégiai vitára a bővítési folyamat jövőjéről.

1. Románia, Bulgária

Az Európai Unió az Európai Tanács 2004. december 16-17-i ülésén formálisan is lezárta a Bulgáriával és Romániával folytatott csatlakozási tárgyalásokat. A csatlakozási szerződés szövegezése 2005. februárjában befejeződött. Az Európai Bizottság 2005. február 22-én kedvező véleményt adott a két ország uniós csatlakozásáról, amelyhez az Európai Parlament 2005. április 13-án megadta a hozzájárulását. Ezt követően a csatlakozási szerződés aláírására 2005. április 25-én került sor. A szerződés tagállamok által történő ratifikációja a tervek szerint 2005-2006 folyamán lezajlik. A jelentés készültének időpontjáig 16 tagállamban, valamint Bulgáriában és Romániában fejeződött be a két ország csatlakozási szerződésének ratifikációja (Ausztria, Ciprus, Csehország, Észtország, Görögország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Málta, Nagy-Britannia, Olaszország, Portugália, Spanyolország, Svédország, Szlovákia, Szlovénia).

Az Európai Bizottság 2005. november 25-én tette közzé a két ország felkészüléséről szóló Monitoring Jelentését, melyben a várakozásoknak megfelelően még nem foglalt állást a halasztó hatályú védzáradék alkalmazásáról. A jelentés – többek között – megállapította, hogy a 2004-ben készített Éves Jelentéshez viszonyítva mindkét ország esetében több területen is előrehaladás történt (versenypolitika, illetve a bel- és igazságügyi együttműködés egy része, stb.). Mindazonáltal a Bizottság több fejezet esetében is komoly aggodalmat fogalmazott meg a csatlakozás várható időpontjáig hátra lévő feladatok végrehajthatóságával kapcsolatban (szellemi tulajdon védelme, a közösségi támogatások felhasználását biztosító intézményrendszer hiányossága, az állat- és növényegészségügyi, illetve élelmiszerbiztonsági rendelkezések végrehajtása, a schengeni közösségi vívmányok, valamint a környezetvédelmi rendelkezések végrehajtása, stb.). A 2005. október 25-ei Monitoring Jelentés bemutatását követően – az abban jelzett hiányosságok felszámolása céljából – a Bizottság 2005. november 7-én újabb figyelmeztető leveleket intézett a két csatlakozó ország hatóságai számára. A csatlakozásig hátralevő időszakban a Bizottság figyelmeztető levelek, helyszíni szemlék alkalmazásával továbbra is szigorúan figyelemmel kíséri az előrehaladást, és az elmaradások felszámolását.

2. Horvátország

A luxemburgi elnökség az Európai Tanács előző decemberi döntésének fényében 2005. március 17-én szándékozott megkezdeni a csatlakozási tárgyalásokat Horvátországgal. A tárgyaláskezdést az Európai Unió tárgyalási pozíciójának részét képező tárgyalási keret kidolgozása készíti elő. A dokumentum meghatározza a tárgyalások alapelveit, lebonyolításuk elvi szempontjait és gyakorlati kereteit.

A dokumentum tagállami vitája során sikerült tükröztetni a magyar érdekeket: olyan elvek, mint az egyéni teljesítmény, az integrációs fejlettségi szint elismertetése, a jelöltek differenciált kezelése - meghatározó szempontként szerepelnek a keretben. Mindemelllett az ötödik bővítési körhöz képest számos új elem jelent meg a tárgyalási keretben, amelyet az ÁKÜT 2005. március 16-i ülése hagyott jóvá: az Unió alapelveinek súlyos és tartós megsértése esetén a Tanács dönthet a tárgyalások felfüggesztéséről; lehetőség van fejezet nyitó és záró benchmarkok alkalmazására; a korábban alkalmazott 31 fejezeti beosztás helyett 35 fejezet mentén történik az átvilágítás és a tárgyalás.

Az Európai Tanács 2004. decemberi döntése értelmében a csatlakozási tárgyalások megkezdésének feltétele volt Horvátország teljes körű együttműködése a Hági Nemzetközi Büntetőtörvényszékkel (ICTY). A tagállamok a 2005. március 16-i ÁKÜT ülésen nem jutottak a kérdésben egyetértésre, így, bár a tárgyalási keretet elfogadták, a csatlakozási tárgyalások megkezdésének időpontját meghatározatlan időre elhalasztották.

A csatlakozási tárgyalások megnyitásának elhalasztása után Horvátország akciótervet fogadott el a hatóságok és az ICTY együttműködésének javítását célozva: számos intézkedéssel bizonyították készségüket a feltételek teljesítésére. Ezzel párhuzamosan Magyarország – Ausztriával és a tagállamok egy részével karöltve – következetesen és intenzíven szorgalmazta a tárgyalások minél hamarabbi megnyitását, hangsúlyozva a horvát kormány és hatóságok erőfeszítéseit.

Carla del Ponte, az ICTY főügyészeinek kedvező jelentése nyomán 2005. október 3-án megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások Horvátországgal. Gotovina tábornok 2005. december 8-i elfogása a Kanári Szigeteken (Tenerife) végeredményben alátámasztotta mind a horvát fél szavahihetőségét, mind az integrációs perspektíva, mint hatékony nyomásgyakorlási eszköz sikerét.

3. Törökország

A magyar diplomácia kiegyensúlyozott egyrészt elvi támogatásáról biztosította Törökországot a 2005. október 3-ai tárgyaláskezdemény vonatkozásában, másrészt következetesen kiállt a vállalt kötelezettségek teljesítése mellett. A csatlakozási tárgyalások megkezdésével az Unió kifejezésre jutatta elkötelezettségét a nyitottság és szolidaritás mellett, egyben jelezte: egyes országok integrációs teljesítményének megítélésében az egyéni eredmények játsszák a legfontosabb szerepet. Ugyanakkor az Unió folyamatosan ellenőrzi a vállalt kötelezettségek teljesítését a tárgyalási folyamat során is. A korábbiaknál szigorúbb tárgyalási keret lehetőséget teremt a csatlakozási tárgyalások felfüggesztésére, amennyiben uniós alapelvek súlyosan, vagy tartósan sérülnek. Egyúttal minden további csatlakozás alapfeltételeként az Európai Unió belső felkészültsége is szerepel. Emellett Németország, Ausztria és egyes francia politikusok részéről megfogalmazódott a teljes jogú tagságot kiváltó alternatíva (privilegizált partnerség) igénye.

4. Macedónia

Macedónia 2004. március 22-én nyújtotta be európai uniós tagsági kérelmét. Ennek nyomán a Tanács felkérte a Bizottságot, hogy alkosson véleményt a tagjelölti státusz megítéléséről. A Bizottság 2005. novemberi országvéleményében javasolta, hogy a Tanács adja meg a tagjelölti státuszt Macedóniának. Az ÁKÜT decemberi ülésén a tagállamok többsége a tagjelöltség mellett érvelt, elismerve az ország eddigi integrációs teljesítményét.

Magyar részről is ezt támogattuk, hiszen álláspontunk szerint a tagjelölti státusz megadása jótékony hatást gyakorol Macedónia belső felkészülésére és a térségbeli országok demokratikus tendenciáira egyaránt. Ugyanakkor egyetértünk azzal, hogy a csatlakozási tárgyalások megkezdéséhez további jelentős előrelépésre van szükség a felkészülésben. Franciaország ugyanakkor óvott a tagjelölti státusz elhamarkodott megadásától. Javasolta: az osztrák elnökség alatt általános, stratégiai vitát kell lefolytatni a bővítési folyamat jövőjéről.

Végeredményben Macedónia tagjelöltté vált, de a tárgyalások megkezdéséről szóló döntés csak az átfogó bővítéssel kapcsolatos stratégiai vitát követően kerülhet napirendre, amelynek 2006-os lebonyolításáról szintén döntés született.

10. Külső kapcsolatok

(a) Kereskedelempolitika

Az Európai Unió kereskedelempolitikájának fókuszában 2005-ben a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) keretében 2002. novemberében, Dohában elindított multilaterális kereskedelmi tárgyalási forduló állt. A 2005. decemberében, Hong Kongban megrendezett WTO miniszteri értekezlet célja az volt, hogy kilendítsék a holtpontról a felek közötti jelentős érdekkülönbségek miatt megrekedt tárgyalásokat. A hong kongi miniszteri nyilatkozat – amelynek elfogadását az EU által, különösen az agrárterületen tanúsított rugalmasságok tették lehetővé – 2006. áprilisának végét jelölte ki határidőként az agrárliberalizáció és az ipari termékek piacra jutása területén a tagországi vállalatok mélységét és ütemezését meghatározó módosítások kidolgozására, és céldátumokat állapított meg a többi tárgyalási területen is, azzal a céllal, hogy a dohai tárgyalási forduló (Doha Development Agenda) 2006 végéig lezárható legyen.

A WTO tárgyalások múlt évi alakulása bebizonyította, hogy az EU által a folyamat felgyorsítása érdekében kilátásba helyezett liberalizációs vállalások a legfontosabb partnereknél nem váltottak ki javuló kompromisszum készségeket, hanem ellenkezőleg (különösen a mezőgazdasági területen) újabb követelések alapjául szolgáltak. Ennek fényében változott az EU vonalvezetése is: egyértelművé tette, hogy az Unió csak kiegyensúlyozott előrehaladásban érdekelt az összes tárgyalási területen. Ehhez elengedhetetlen, hogy fejlettségével és versenyképességével összhangban minden fél hajlandó legyen megfelelő kötelezettségeket vállalására, többek között az EU offenzív érdekeit jelentő területeken is. Magyar részről teljes mértékben oszthatjuk ezt a megközelítést. Számunkra elsőbbséget élvez a tárgyalások kiegyensúlyozott, érdemi eredménnyel történő befejezése a megállapodás tétő alá hozásának időpontjához képest.

A dohai fordulón kívül a WTO-ban az EU nagy figyelmet szentel a tagjelölt országok szervezethez való csatlakozási tárgyalásaira. 2005 végén Szaud-Arábia a csatlakozási tárgyalások sikeres lezárása után a szervezet 149. tagjává vált. Magyarország és az EU egésze számára is kiemelt fontosságúak a kelet- és délkelet-európai országok WTO csatlakozási tárgyalásai, különösen Oroszországé és Ukrajnáé. Az EU érdekelt abban, hogy a régió országai mielőbb teljesíteni tudják a WTO tagsághoz szükséges piacnyitási és szabályozási feltételeket és konstruktív párbeszédet folytat a még fennálló problémák rendezése érdekében.

Az EU kibővülésének következményeként szükségessé vált a WTO-ban vállalt EU-kötelezettségek újratárgyalása az esetleges kereskedelmi hátrányok kompenzálása céljából. A Bizottság a Tanács által kiadott tárgyalási irányelvek alapján folytatta le a tárgyalásokat 2005. során a következő országokkal: USA, Japán, Kína, Korea, Új-Zéland, Malajzia, Tajvan, Argentína, Kanada, Ausztrália és Thaiföld.

Az Európai Unió folyamatosan bővíti és továbbfejleszti kétoldalú és régiók közötti kereskedelmi megállapodás rendszerét. 2005-ben megakadtak a Mercosurral (Argentína, Brazília, Paraguay és Uruguay) folytatott tárgyalások a szabadkereskedelmi megállapodás létrehozásáról. Tekintettel arra, hogy a Mercosur országok (különösen Argentína és Brazília) rendkívül versenyképesek a mérsékelt övi – hazánkban is termelt – agártermékek előállításában, számunkra a tárgyalások legérzékenyebb területét a mezőgazdasági és feldolgozott élelmiszeripari termékek kereskedelmi feltételeinek javítása jelenti.

Vontatottan haladtak az Öbölmenti Együttműködési Tanáccsal (ÖET) folytatott tárgyalások a szabadkereskedelmi megállapodás megkötéséről. Az érdemi tárgyalások megkezdésének előfeltételül az EU az ÖET belső, egységes vámuniójának létrehozását szabta meg. Az

Öbölmenti Államok többsége hagyományos kereskedelmi partnereink közé tartozik. A Közösség felhívta a figyelmet, hogy a felajánlott koncessziókat az ÖET országoknak megfelelő módon viszonyozniuk kell, elsősorban a szolgáltatáskereskedelmi, közbeszerzési és beruházási területeken.

Magyar részről aktív szerepet játszottunk az EU - Szerbia és Montenegró közötti Stabilitási és Társulási Megállapodás létrehozását célzó tárgyalások előkészítésében. Fontos gazdasági érdekünk is, hogy az EU csatlakozás miatt megszűnt korábbi kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodásunk helyébe mielőbb egy, a magyar exportőröknek azonos vagy jobb feltételeket biztosító egyezmény lépjen.

A barcelonai folyamat regionális kereskedelmi dimenziójának előrevitele érdekében az Európai Unió párbeszédet folytatott a mediterrán országokkal a mediterrán övezet regionális integrációjának elmélyítése, a kereskedelem további liberalizációja, valamint az Euromediterrán Szabadkereskedelmi Övezet 2010-re történő megteremtése érdekében. Az euromediterrán országokkal kialakított társulási megállapodások adnak keretet a kereskedelem további, kölcsönös liberalizálását célzó tárgyalások előkészítésének a mezőgazdaság, a szolgáltatások és a befektetések területén. Az euromed országok külügyminiszterei 2005. májusában egy „útiterv” elfogadásában egyeztek meg, mely széleskörű, kölcsönös liberalizáció megvalósítását teszi lehetővé az agár- és a halászati termékek kereskedelmében. A tárgyalási mandátum nemcsak a liberalizálásra, hanem védintézkedések bevezetésére is lehetőséget biztosít.

Az EU-Kanada kapcsolatban négy területen indult meg szoros párbeszéd: közbeszerzés, e-kereskedelem, befektetések és pénzügyi szolgáltatások. A 2005. nyarán megtartott EU-USA csúcson elfogadásra került az ún. Gazdasági Kezdeményezés, melynek tartalommal való megtöltése a brit elnökség ideje alatt kezdődött szorosan kapcsolódva a dohai forduló vállalásaihoz. A földrajzi eredetvédelem kérdéskörrel összefüggésben számunkra kiemelten fontos az Ausztráliával és az Amerikai Egyesült Államokkal kötött EU bormegállapodás létrehozása, amely védelmet nyújt a magyar eredetmegjelölések számára.

Az ázsiai kapcsolatok fontosságát a második félévben megrendezett EU-Kína és EU-India csúcs kereskedelmi aspektusai jellemezték. Lezárult a tárgyalások első fázisa a közép-afrikai térség országaival, amely az interregionális integráció állapotának felmérését célozta olyan területeken mint a befektetések, versenyszabályok, szolgáltatások, szellemi tulajdonjogok.

Az EU határozottan fellép a partnerországok, illetve azok vállalatai tisztességtelen, az európai termelőknek kárt okozó kereskedelmi gyakorlataival szemben. 2005. folyamán a legnagyobb jelentőségű ügy a Kínából származó textil- és ruházati termékek jelentős megnövekedése miatti intézkedés volt. Az EU az egyoldalú korlátozások bevezetésével szemben a tárgyalásos utat választotta és végül közös megállapodásra jutott Kínával. A 2005. június 10-én aláírt Egyetértési Nyilatkozatban Kína vállalta, hogy a 2005. június 11. – 2007. december 31. közötti időszakban, 10 termék kategóriában, meghatározott kvóták nagyságrendjéig visszafogja az EU-ba irányuló exportját.

(b) Közös kül- és biztonságpolitika és európai biztonság és védelempolitika

1. Nyugat-Balkán

A Nyugat-Balkán európai integrációja során a legfőbb kihívás 2005 során is a régió stabilitásának erősítése és a régió országainak felzárkóztatása, illetve a reformok ütemének biztosítása volt. A magyar diplomácia aktívan szállt síkra amellett, hogy a demokratikus átalakulás folytatásának legfőbb ösztönzője a Stabilizációs és Társulási Folyamat előmozdítása, melynek keretében 2005

őszén az addig elért eredmények alapján – részben megelőlegezetten – megkezdődtek a Stabilizációs és Társulási Megállapodáshoz (SAA) vezető tárgyalások a régió európai integrációjában lemaradó két országgal: Szerbia-Montenegróval és Bosznia-Hercegovinával. Az unióval létrejövő szerződés, mint politikai célkitűzés, nem jöhet létre a délszláv konfliktus örökségének felszámolásához nélkülözhetetlen feltételek teljesítése nélkül. Ezzel összhangban például a szerződéstervezet alapelvei között – magyar kezdeményezésre – az integrációs folyamat központi elemeként szerepel az emberi és kisebbségi jogok tiszteletben tartása. A 2005 nyári parlamenti választások elfogadható lebonyolítását, illetve az új kormány reformok iránti deklarált elkötelezettségét követően Albánia is lezárhatta a több éve húzódó SAA tárgyalásokat.

A térség európai integrációjának folyamatát a még fennálló hiányosságokon túl (reformok lassúsága, a hágai Nemzetközi Büntetőtörvényszékkel (ICTY) való együttműködés, emberi és kisebbségi jogok tisztelete, etnikai feszültségek, regionális együttműködés) lassítja, hogy a volt Jugoszlávia szétesésének folyamata nem tekinthető lezártnak. A 2006-os év legfőbb kihívásai a térségben Montenegró függetlenedése és Koszovó jövőbeli, a status quo-t követő jogállásának eldöntése, amelyek közvetlen hatást gyakorolnak majd a térség stabilitására, ezáltal az európai integráció 2005-ben tapasztalt dinamikájára is. Mindez új feladatokat támaszt az EU közös kül- és biztonságpolitikája (KKBP), azon belül a magyar diplomácia elé is. Magyarország a térséggel szomszédos NATO és EU-tagállamként a státusz-kérdések megoldása során olyan megoldásokat szorgalmaz, amelyek nem veszélyeztetik a térség stabilitását, megfelelő transzparenciát biztosítanak az eredmény kidolgozásához, az érintett felek tárgyalásos úton elért megállapodásán alapulnak és lehetővé teszik a társadalom multietnikus jellegének megőrzését. Az EU KKBP keretében annak elérésére törekszünk, hogy a megoldások összeegyeztethetőek legyen Szerbia, Montenegró és Koszovó európai perspektívájával, és a politikai rendezést követően is megfelelő ütemben folytatódhasson az integrációs folyamat.

2. Keleti szomszédságpolitika

Ukrajna

A 2004. decemberi „narancsos forradalmat” követően intenzívebbé váltak az EU-ukrán kapcsolatok, a hatalomra jutott új ukrán vezetés egyértelműen hitet tett az Európai Unióhoz való közeledés mellett. Ukrajna európai közeledését elősegítendő 2005. februárban elfogadásra került az EU-ukrán Akcióterv (AT). Ukrajna európai felzárkóztatását illetően az ÁKÜT 2005. február 21-i ülése konklúziót fogadott el. Az ukrán integrációs törekvések támogatásában Magyarország ment a legmesszebb, amikor javasolta az „európai perspektíva” szövegszerű szerepeltetését. A tagállamok döntő többsége azonban ezt elvetette, a többségükben uralkodó bővítési szkepticizmus és az egyes országok részéről az Unió további kiterjesztésének legcsekélyebb lehetőségét is elutasító álláspont miatt.

2005. december 1-jén került megrendezésre az első EU-ukrán csúcstalálkozó, amely az EU-nak alkalmat adott arra, hogy átfogóan megvizsgálja a demokratikus és reformorientált Ukrajnának nyújtott támogatás hatékonyságát és a reformok folytatására bátorító üzenetet fogalmazzon meg, Kijev számára pedig lehetőséget teremtett az EU-hoz való közeledés megerősítésére.

Magyarország ma is határozottan kiáll amellett, hogy a kapcsolatok elmélyítése Ukrajnával összeurópai érdek. Az EU-nak mindenképpen szoros kapcsolatokra kell törekednie Ukrajnával, a kirekesztő politika a szándékolttal ellentétes hatást érhet el, nem segíti elő az európai orientáció fenntartását és a szükséges reformok továbbvitelét. Ukrajna európai közeledését elősegítendő, Magyarország az ukrán igények figyelembevételével projektlistát készített és adott át az ukrán félnek, amelyben megnevezte azokat a területeket, ahol Magyarország az európai

szomszédsságpolitika (ENP) keretén belül hozzá tud járulni az ukrán EU-törekvések támogatásához, az Akciótervben megfogalmazottak végrehajtásához.

Fontosnak tartjuk a 2008. márciusban lejáró partnerségi és együttműködési megállapodást (PCA) felváltó megerősített megállapodás kialakítására vonatkozó tárgyalások megkezdését. Magyarország egy – a tagság iránt nem elköteleződő, de annak lehetőségét nem is kizáró – társulási szerződés kialakítását támogatja.

Belarusz

Az Európai Unió 2004. novemberében fogalmazta meg Belarusz-politikáját. A Tanács 2004. november 23-i határozata alapján Belarusz részese lehet az Európai Szomszédsságpolitikának, amint a vezetés kinyilvánítja elkötelezettségét a demokratikus értékek és jogállamiság tiszteletben tartására. A 2004. októberi belarusz parlamenti választások antidemokratikus volta, valamint a folyamatosan jelentkező jogsértések miatt az Unió 2004. december 6-i közös állásfoglalásában szankciók bevezetéséről – vízumkorlátozások egyes belarusz vezetők ellen – döntött. Közösségi álláspontként fogalmazódott meg az is, hogy miniszteri szinten nem tartunk kapcsolatot belarusz vezetőkkel. A 2005. során Belaruszban folyamatosan romló belső helyzet nyomán az ÁKÜT 2005. november 7-i ülésén felülvizsgálta Belarusz-politikáját. Az EU lépései lassúak, a kiadott nyilatkozatok, demarsok leperegnek a belarusz elnökről. Ezért a tagállamok az eddiginél hatékonyabb lépések megtételére készülnek, amelyek egy részét az amerikai partnerekkel is egyeztetik (pl. közös demars ötlete). Jelentős anyagi támogatásban részesítik a hatalom médiamonopóliumát megtörni hivatott külföldi rádió- és TV-adókat, az ellenzéki szervezeteket és NGO-kat.

Magyarország támogat minden olyan törekvést, ami annak keresésére irányul, hogyan lehetne a nyomás fenntartásával párhuzamosan hatékonyabban elősegíteni a demokratikus alternatíva megerősödését. A kívánatos változás érdekében meg kell teremteni a szükséges eszközöket ahhoz, hogy Belaruszon belül tudjunk hatékony támogatást nyújtani az ellenzéknek, az NGO-knak, a rendszer által üldözötteknek és családjaiknak. Ez a későbbiekben szükségessé teheti egy szelektív bevonási politika megvalósítását, az adminisztráció egyes képviselőivel fenntartott kontaktusokat.

Moldova

Moldova a 2004. júniusában meghirdetett Európai Szomszédsságpolitika (ENP) keleti dimenziójának egyik kedvezményezettje. Az EU-Moldova Akcióterv 2005 februárjában került aláírásra, hatálya a 2005-2008. közötti időszakra terjed ki. Az EU és Moldova közti kapcsolatok mélyülésének jele volt, hogy a Tanács 2005. március 23-án Adriaan Jacobovits de Szeged személyében moldovai különmegbízottat (EUSR) is kinevezett, akinek mandátuma segítségnyújtás a Tanács számára az EU Moldova-politikájának kidolgozásához, valamint személyes közreműködésével erősíteni az EU hozzájárulását a Dnyeszteren túli területen fennálló konfliktus rendezéséhez.

Az EU-moldovai kapcsolatokban jelentős lépés volt Ferrero-Waldner külkapcsolatokért és szomszédsságpolitikáért felelős biztos október 6-7-i moldovai látogatása, amelynek során megnyitásra került a Bizottság moldovai képviselőte. A dnyeszter-melléki konfliktus rendezésében való részvétel iránti uniós elkötelezettséget jelzi, hogy az EU 2005. októbere óta megfigyelőként részt vesz a rendezésről 5+2-es keretben folyó tárgyalásokban, valamint 2005. december 1-jén megnyitotta EUBAM elnevezésű határmegfigyelő misszióját (BAM) az ukrán-moldáv határon. Nagy eredménynek tartjuk, hogy Magyarország csatlakozása óta először, az EU új tagállamból

származó misszióvezetőt nevezett ki a BAM élére dr. Bánfi Ferenc rendőr dandártábornok személyében, akinek tevékenységéről minden érintett (Moldova, Ukrajna, EU) rendkívül kedvezően nyilatkozik.

Magyarország egyértelműen érdekelt abban, hogy Moldovában fennmaradjon az elkötelezettség az európai integráció politikája mellett. Értékeljük az Akcióterv végrehajtása terén elért eredményeket, támogatjuk őket a további teljesítésben, ezért Andrei Stratan külügy- és európai integrációs miniszter 2005. novemberi magyarországi látogatása idején javaslatokat adtunk át arra vonatkozóan, mely területeken tudjuk segíteni az Akcióterv végrehajtását.

Dél-Kaukázus

A három dél-kaukázusi ország (Örményország, Grúzia és Azerbajdzsán) a Tanács 2004. júniusi döntése alapján került bevonásra az Európai Szomszédsságpolitikába. Az ÁKÜT 2005. áprilisi ülésén határozott a három köztársasággal kidolgozandó Akciótervekkel kapcsolatos egyeztetések megkezdéséről. Az Akciótervek kidolgozásával kapcsolatos munkák 2005. júniusában elkezdődtek, azonban egy ciprusi-azeri vita miatt szeptemberben a tárgyalások felfüggesztésre kerültek. Bár a Ciprus és Azerbajdzsán közötti vita a mai napig nem rendeződött, 2005. november végén a Bizottság – a tagállamok döntése alapján – felújította a tárgyalásokat. Az Akciótervek elfogadására 2006. első félévében kerülhet sor, eddig kell Azerbajdzsánnak is rendeznie vitáját Ciprussal. Amennyiben erre nem kerül sor, az Akcióterv végrehajtását várhatóan felfüggesztik.

3. Oroszország

2005. május 10-én tartották Moszkvában az EU és Oroszország 15. csúcstalálkozóját, amelynek legfontosabb eredménye, hogy - kétéves intenzív tárgyalások után - sikerült aláírni az EU és Oroszország együttműködését szabályozó, ún. négy térségről szóló megállapodást. Az elért megállapodás az adott körülmények között a lehetséges legjobb megoldás volt, s számos területen új fejlődési távlatokat nyitott az EU-orosz kapcsolatok előtt, különösen a gazdasági együttműködést, illetve a kutatás-fejlesztési kapcsolatokat illetően.

A tavaly létrehozott négy közös térség és a Partnerségi és Együttműködési Megállapodás (PCA) biztosítja a megfelelő keretet az EU-orosz kapcsolatok további fejlesztéséhez, nem látjuk szükségét új struktúrák létrehozásának, azonban a négy térségről szóló megállapodást szükségesnek tartjuk konkrét, érdemi tartalommal megtölteni. Mindeközben fel kell készülni az együttműködés jogi kereteit biztosító, 2007. végén lejáró PCA módosítására, vagy felváltására, de lényegesnek tartjuk, hogy ez semmiképpen ne a négy térség útiterve megvalósulásának rovására történjen.

A négy térség fejezetei közül nagy jelentőséget tulajdonítunk a harmadik, a kül- és biztonságpolitikai fejezet végrehajtásának. Különösen érdekeltek vagyunk abban, hogy az EU és Oroszország ezen együttműködése hozzájáruljon a mindkettejükkel szomszédos térségek (pl. Nyugat-Balkán, a keleti szomszédsság és a Közel-Kelet) demokratikus fejlődéséhez, stabilitásához és prosperitásához.

4. Transzatlanti kapcsolatok

Az elmúlt egy év során a transzatlanti viszonyban pozitív fordulat állt be. Európai részről felismerték, hogy egy legitimitásában megerősödött Bush adminisztrációval kell együttműködniük a következő négy év során, míg Washington – nem kis részben az iraki helyzet nehézségeiből is okulva – érzékelte a transzatlanti törésből eredő veszélyeket, ráadásul az amerikai stratégiai

törekvések európai támogatása a szemükben egyre fontosabb tényezővé vált. Bush februári brüsszeli látogatása, majd a júniusi washingtoni EU-USA csúcs, számos miniszteri szintű találkozó, ahol konkrét együttműködési megállapodások is születtek, formailag is megalapozták az EU-USA kapcsolatrendszer olajozott működését. Az iraki válság elhúzódása és Bush elnök belpolitikai nehézségeinek fokozódása az amerikai pozíciók meggyengüléséhez vezetett, ugyanakkor az EU belső vitái, a brit elnökség problémái, Franciaország belső gondjai és a német kormányalakítás elhúzódása az EU akcióképességét is erősen korlátozta. A legnagyobb gondnak ezért a mai helyzetben azt tartjuk, hogy miként működhet hatékonyan együtt a meggyengült és erőforrásai végeességét felismerő amerikai adminisztráció a belső problémáival küszködő EU-val.

Az amerikai adminisztrációt aggasztja, hogy Európában most megakadni látszanak az integrációs folyamatok, és csökkenhet az EU akcióegysége a közös célok elérése érdekében, ugyanakkor igyekszik fokozottabban tekintettel lenni az európai érzékenységekre, és hasonló megközelítést vár el az európai partnerektől is. Az európaiak iraki és afganisztáni szerepvállalása, a Katrina-hurrikán nyomán beinduló európai segélyek tovább javították a kapcsolatok légkörét. Az utóbbi időben intenzívebbé és érdemibbé vált EU-USA politikai konzultációk egyre inkább tényleges vitafórum szerepét játsszák, ahol a felek őszintén beszélnek szándékaikról és nehézségeikről.

Vízum-ügyek: Amerikai részről továbbra is a kritériumoknak való megfelelés szükségességét hangsúlyozták. A Bizottság tárgyalóit ugyanakkor elsősorban az a megfontolás vezeti az amerikaiakkal folytatott megbeszéléseken, hogy a már vízummentes tagállamoknak továbbra is biztosítsák az akadálymentes belépést a digitális azonosítót tartalmazó útlevelek bevezetésével, és ehhez megfelelő határidő kialakulásával. A vízum-reciprocitást illetően amerikai részről azzal érvelnek, hogy a túltartózkodási arány ugyanúgy fontos kritérium, mint a schengeni rendszerben.

5. Közel-Kelet

Karikatúrák ügye

A Mohamed prófétát ábrázoló karikatúrák 2005. szeptemberi megjelenése a Jyllands-Posten dán napilapban, kis fáziskéséssel, 2006 januárjában nemzetközi válságot okozott. A regionális nagyhatalmi törekvésekkel rendelkező Irán, és az önmagáról a figyelmet elvonni kívánó Szíria nem titkoltan kihasználta a válságot, és szította a gyűlöletet. A karikatúrák ügye azonban még az EU-t partnernek tekintő, mérsékelt iszlám körökben is csalódást okozott, s ez negatívan érintette az EU térségbeli image-ét. A mérsékelt muzulmán országok vezető körei ugyanakkor tisztában vannak azzal, hogy szükségük van az EU-ra, hiszen az iszlám fundamentalizmus a jelenleg hatalmon lévő rendszerek többségével szembenáll. Az EU egyes tagállamainak ezzel párhuzamosan jelentős muzulmán kisebbségek integrálásával kell megbirkóznuk, amelyek egyelőre ki vannak téve a szélsőségek befolyásának. A mind Európában, mind az iszlám világban teret nyerő szélsőséges erők visszafogására egy átfogó stratégia kidolgozása szükséges, figyelembe véve az EU már működő mechanizmusait (Barcelonai Folyamat, Anna Lindh Alapítvány, ASEM folyamat, Civilizációk Szövetsége Kezdeményezés, az Európai Imámok Konferenciája, stb.). A karikatúraválság kezelését célzó EU arcmentési akciók (Solana útja) nem hoztak megnyugvást inkább a bizonytalan bocsánatkérés és a sajtószabadság kitaró védelme között félúton határozták meg az EU irányvonalát.

Közel-keleti békefolyamat

A 2005. november 15-én megszületett „Izraeli-palesztin kétoldalú megállapodás a belépésről és áthaladásról” végre lehetővé tette a gázai határátkelő megnyitását Egyiptom és a Gázai-övezet között. Az EU Izrael és a Palesztin Hatóság (PH) felkérésére megfigyelő szerepet vállalt a

határátkelő működtetésében, és rendkívüli gyorsasággal (10 nap alatt) egy 70 fős CFSP-missziót (EU BAM Rafah) egy éves mandátummal felruházva, hívott életre. A misszió célja felügyelni, hogy a PH a kétoldalú és nemzetközi egyezményeknek megfelelően működteti a határátkelőt; fejleszteni a palesztin személyzet képességeit és eszközeit; és kapcsolatot tartani a palesztin, izraeli és egyiptomi féllel. A határátkelő megnyitásának politikai jelentősége, hogy lehetővé teszi, hogy a palesztin lakosság elhagyja a Gázai-övezetet, s termékeit exportra bocsássa. A misszió működéssel mind az izraeliek, mind a palesztinok elégedettek.

Irán

Az E3/EU (Nagy-Britannia, Franciaország, Németország, Solana főképviselő)–Irán tárgyalások szakértői munkacsoportjainak üléseire 2005 folyamán viszonylagos rendszerességgel sor került, azonban ezeken a találkozókön érdemi előrelépést nem sikerült elérni. Az E3-ak nyilvánvalóvá tették: ha Irán nem tartja be a 2004-es Párizsi Megállapodásban foglaltakat – azaz nem mond le végleg az urándúsításról –, akkor a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség Kormányzó Tanácsában (NAÜ KT) nem marad más opció, mint az ügy ENSZ BT elé utalása. Irán ezzel szemben folyamatosan hangsúlyozta, hogy nem kíván eleget tenni e követelésnek. Bár Teherán 2005. augusztus 8-án beindította az uránkonverziót (a dúsítás előtti utolsó fázis), és ezzel megszegte a Párizsi Megállapodást, az E3 2005-ben eltekintett attól, hogy egy BT elé utalásról rendelkező határozattervezetet terjesszen a NAÜ KT elé. A NAÜ KT szeptemberi ülésén elfogadott határozat azonban megteremtette az ügy BT elé utalásának jogalapját, megállapítva, hogy a nukleáris programmal kapcsolatban felmerült egyes kérdések az ENSZ BT illetékességébe tartoznak. A határozat a BT elé utalás időpontjának nyitva hagyásával időt adott Iránnak, hogy visszatérjen az E3-akkal folytatott tárgyalásokhoz, azonban az erre irányuló kísérletek sem hoztak eredményt.

6. Válságkezelő képességek fejlesztése, műveletek

2005 folyamán az intézményi problémák ellenére az EU válságkezelési tevékenysége (elsősorban a polgári válságkezelő műveletek) mind földrajzilag, mind pedig a feladatok tekintetében jelentősen bővült, immár három kontinensre terjed ki. Az EU megfigyelői missziót indított az indonéz kormány és az acehi lázadók közötti béke-megállapodás végrehajtása megfigyelésére, illetve szintén megfigyelői szerepet vállalt a rafahi (Gázai-övezet) határátkelő palesztinok általi működtetésében. Magyar szempontból kiemelendő a moldáv-ukrán határszakasz határ- és vámmegfigyelésére/ellenőrzésére indított uniós misszió, melynek vezetői posztját dr. Bánfi Ferenc rendőr dandártábornok látja el. Hazánk 2004-es csatlakozása óta ez az első alkalom, hogy misszióvezetői beosztást magyar jelölt nyert el.

A katonai válságkezelő képességek fejlesztése területén elkészült a célkitűzések eléréséhez szükséges katonai képességeket tartalmazó új Követelmény Katalógus és sikerült meghatározni az EU katonai válságkezelési ambíciószintjét is. Az EU Harccsoport (1500 fős, 15 napon belül bevethető és legfeljebb 120 napon át fenntartható, önálló tevékenységre képes egységek) koncepció megvalósítása területén magyar szempontból fontos fejlemény volt, hogy a görög-ciprusi-román-bolgár harccsoport felajánlásával sikerült megszüntetni a 2007. második félévi készenléti periódusra sokáig fennálló hiányt. Ez közvetlenül érintette Magyarországot, mivel ezen időszakban áll majd rendelkezésre az olasz-magyar-szlovén harccsoport is. 2007. január 1-től az EU rendelkezni fog a gyorsreagálás terén a teljes műveleti képességgel. 2005 folyamán érte el teljes működőképességét az Európai Védelmi Ügynökség (EDA) is.

Az októberben Hampton Court-ban tartott informális EU csúcstalálkozón az állam- és kormányfők fokozott együttműködésben állapodtak meg az európai biztonsági és védelmi politika

(ESDP) egyes területein, különös tekintettel a képességfejlesztésre (védelmi kutatásra-technológiára fordított összegek és a közös európai projektek számának növelése; stratégiai légszállítás és légi utántöltés). Egyetértés volt a közös kül- és biztonságpolitikai (CFSP) költségvetés növelésének szükségességéről is, továbbá az EU nyugat-balkáni és afrikai szerepvállalásának fokozásáról.

A 2005-ben indított új missziók előkészítése során ismét napvilágra került az az éles ellentét, amely a tagállamok politikai szándéka és finanszírozási hajlandóságuk, illetve a CFSP-költségvetésből finanszírozható lehetőségek között húzódik. A CFSP-költségvetés 2006-ra tervezett összege a feladatok finanszírozására egyértelműen elégtelennek tűnt. A Tanácsnak sikerült végül megállapodnia az Európai Parlamenttel a 2006-os CFSP-költségvetés megemeléséről 62-ről 102 millió euróra, a 2007-2013-as pénzügyi perspektívával kapcsolatos Intézményközi Megállapodásban pedig hét éves távlatban 800 millió eurós növekmény jut a CFSP-re. Ez átlagosan évi mintegy 250 millió eurós CFSP-költségvetést jelent, amely a korábbi időszakhoz képest jelentős előrelépést hoz a CFSP finanszírozása ügyében.

(c) Terrorizmus elleni fellépés

A 2005. nyarán történt londoni merényletek lezárták az Európai Unió terrorizmus elleni fellépésének első szakaszát. A tagállami hírszerző és elhárító szolgálatok bevonásával Javier Solana mellett, a Situation Centre keretein belül kialakításra került egy olyan „hírszerzési központ”, amely hatékonyan segíti az európai döntéshozók munkáját. 2005 végére befejeződött a tagállamok nemzeti, terrorellenes felkészültségét vizsgáló folyamat, a tagállamok által leginkább követendőnek ítélt gyakorlatra, intézkedésekre javaslatot tevő anyagot is a decemberi Európai Tanács ülése jóváhagyta. A másfél évvel ezelőtti madridi merényletet követően elfogadott EU akcióterv nagy része teljesült, Európa jelentős előrelépést tett a terrorizmus elleni fellépés terén.

Mindazonáltal a nemzetközi terrorizmus jelenségéhez kapcsolódó trendekben történő változások, valamint az Unió által az elmúlt másfél évben meghozott intézkedések az európai biztonsági környezet olyan mértékű változását eredményezték, amely a jelenlegi fellépés áttekintését és módosítását tették szükségessé. Ennek a megközelítésnek a keretében a brit elnökség áttekintette, s jelentős mértékben módosította az Európai Unió terrorizmus elleni fellépésének irányait megszabó Akciótervet, valamint elfogadásra került két meghatározó jelentőségű stratégia is a témában. Az EU egységes terrorizmus elleni stratégiájának elkészülte egy régen fennálló hiányosságot számolt fel; a radikális iszlám terjedésnek visszaszorítására irányuló stratégia pedig az egyik legaktuálisabb problémát jelentő kérdésben szabja meg a tagországok és a közösségi intézmények feladatait.

Magyarország fontos érdeke az eredményes, horizontális alapokon nyugvó európai együttműködés kialakítása, az európai államok eltérő belső biztonsági helyzetét, lehetőségeit figyelembe vevő kiegyensúlyozott terrorellenes fellépés biztosítása. A már meglévő európai struktúrákban történő eredményes részvétel (Situation Centre, EUROPOL) mellett szorgalmazzuk a duplikációk, felesleges átfedések elkerülését.

(d) Nemzetközi fejlesztési együttműködés

Az Általános Ügyek és Külkapcsolatok Tanácsának 2005. májusi ülése szerint az újonnan csatlakozott tagállamok költségvetési eljárásaik keretei között törekszenek hivatalos fejlesztési segélyezési (ODA) kiadásaik 0,17 %-os szintre emelésére 2010-ig. Ez utóbbi támogatása mellett a Kormány egyetértett azzal is, hogy a legsúlyosabban eladósodott szegény országoknak (HIPC) a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel szemben fennálló adósságai elengedésre kerüljenek.

2005. december 20-án került közzétételre a Tanács és a tagállamok kormányainak a Tanács keretében üléselő képviselői, az Európai Parlament, valamint a Bizottság által elfogadott Együttes Nyilatkozat az Európai Unió fejlesztési politikájáról „Európai Konszenzus” címmel. Jelentőségét tagállami szempontból alapvetően két elem határozza meg. Egyrészt új kereteket teremt a megosztott kompetenciában álló nemzetközi fejlesztési együttműködés (NEFE) számára azzal, hogy közös irányvonalat vázol fel a közösségi támogatások mellett a bilaterális segélyek számára is. A másik kiemelkedő tényező, hogy e szakpolitikai dokumentum által kialakított földrajzi országsoport, illetve ágazati prioritások hosszú távra meghatározóak lehetnek a közösségi források felhasználása szempontjából is.

Az új dokumentum létrehozásához vezető folyamatban a magyar érdekek pro-aktív, számos más új tagállam által is támogatott módon nyertek képviseletet. A Nyilatkozat földrajzi kiterjesztésében minden, az OECD - akkor még csak előkészített, időközben elfogadott - kedvezményezett listája szerinti ország szerepel (így pl. a hazánk számára fontos Ukrajna is). A dokumentumnak része, hogy mind az Előcsatlakozási Politikának, mind az Európai Szomszédságpolitikának fontos fejlesztési aspektusai vannak (ez azért lényeges számunkra, mert Magyarország NEFE partnerei között ebben a körben – az említett Ukrajna mellett – ott van Szerbia és Montenegró, Bosznia-Hercegovina, Macedónia és Moldova is).

A 2005. decemberi EiT-n elfogadott új Afrika Stratégia kapcsán is feladatunk fejlesztéspolitikánk földrajzi rádiuszának szélesítése, bekapcsolódásunk az EU NEFE kiemelt irányiba. A 10. EDF (Európai Fejlesztési Alap) idén januárban beindult programozási folyamata magyar szempontból is fontos. Az elkövetkező két év e munkájában történő részvételünk is hatással lesz arra: miként, milyen magyar projekt-végrehajtási lehetőséggel hasznosulnak a magyar befizetések a közösségi fejlesztéspolitika fókuszában álló afrikai, Karib-térségi és csendes-óceáni (ACP) országokban. A pénzügyi ráfordítás nem opcionális, a decemberi EiT vonatkozó döntései és a magyar finanszírozási kulcs elfogadása kötelezettségként rögzíti számunkra az EU költségvetésén kívül álló 10. EDF-be történő 125 millió euró körüli befizetést.

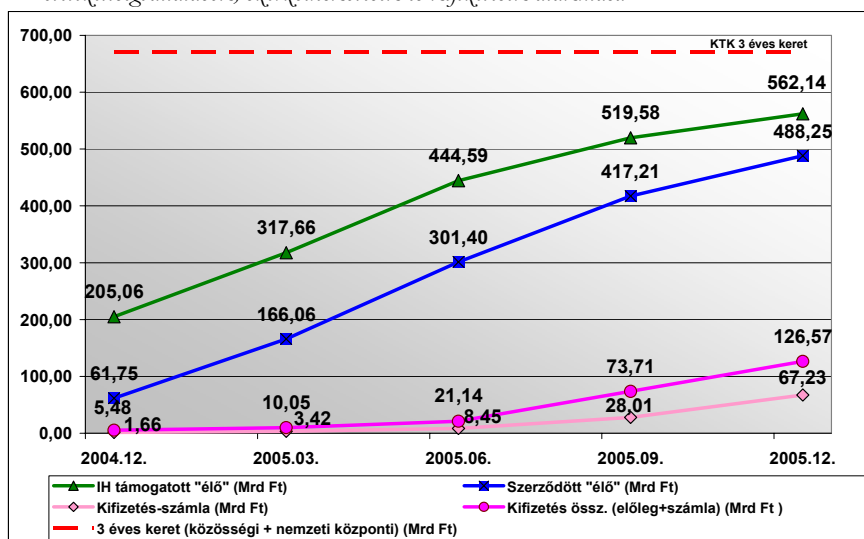
IV. MELLÉKLET

1. Táblázat – Az NFT főbb adatai 2004-ben és 2005-ben

A KTK 3 éves kerete: 670,96 Mrd Ft	Beérkezés	IH támogatás	Szerződés	Kifizetés összes	Kifizetés számla alapú
	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft	Mrd Ft
2004-ben	877,14	205,06	61,75	5,48	1,66
2005-ben	499,36	357,07	426,49	121,09	65,58
Össz. 2005.12.31-ig	1 376,50	562,14	488,25	126,57	67,23
3 éves keret arányában	205,16%	83,78%	72,77%	18,86%	10,02%

Adatforrás: EMIR

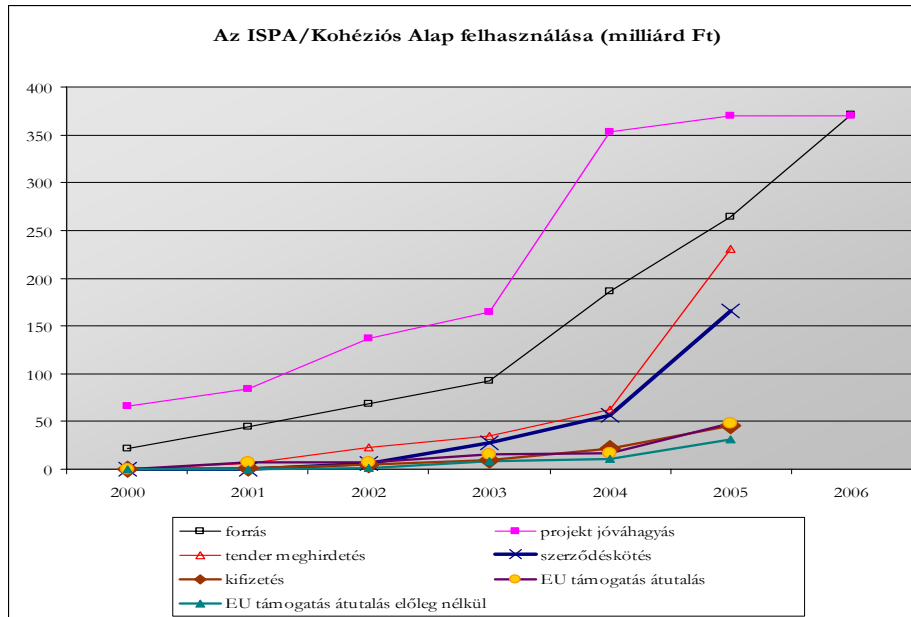
1. ábra – Kötelezettségvállalások, szerződéskötések és kifizetések alakulása

2. Táblázat – A Kóhéziós Alap projektek száma, EU támogatása és várható összköltsége

	projektek száma db	EU támogatás MrdFt	várható összköltség MrdFt
környezetvédelmi beruházás	24	184	kb. 300
közlekedési beruházás	9	182	kb. 290
szakmai segítségnyújtási projekt	15	5	6
Összesen	48	371	kb. 600

2. ábra – A Kohéziós Alap felhasználása hazai társfinanszírozás nélkül, 2000-2005. (kumulált)

3. Táblázat – A PHARE program előrehaladása

PHARE országprogram	Allokáció €	Leszerződve		Kifizetve	
		€	%	€	%
2000	95 470 000 ⁵	88 334 759	92,53%	82 417 446	93,30%
2001	109 728 744	105 589 390	96,23%	97 571 547	92,41%
2002	134 566 000	131 876 702	98,00%	104 619 106	79,33%
2003	126 000 000	122 351 720	97,10%	54 564 820	44,60%